BÉCSI NAPLÓ

XXXVIII. ÉVFOLYAM 5. SZÁM
2017. SZEPTEMBER–OKTÓBER
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,50 Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

Németország a választások után

A német országos választás nagyobb port vert fel, mint amilyen változásokat idéz elő. Bár két új, illetve felújított párt – az AfD és az FDP – bekerül a Bundestagba, de ennek a jelentőségét az Alaptörvény 65. cikkének első mondata lényegesen csökkenti: „A szövetségi kancellár határozza meg a politika irányvonalait és viseli ezért a felelősséget." Nem mindenki figyel arra, hogy az alkotmány itt a puszta „politika" szót használja és még azzal sem hangsúlyozza, hogy hozzáfűzné a „kormány" szót. Befelé és kifelé, tehát a világ és Európa felé nem fog annyi változni, amíg Angela Merkel marad a kancellár, mint amennyit sok választó és pártaktivista elvár az AfD nagy sikere következtében. Németország nagyobb mértékben kancellári demokrácia („Kanzlerdemokratie"), mint parlamentáris demokrácia. Ezt az az egyszerű tény is szemlélteti, hogy a parlamentnek kellett saját maga számára a hadsereg feletti rendelkezési jogot kiharcolnia („Parlamentsarmee"), mert addig természetes volt, hogy a kancellár által vezetett kormány egyedül rendelkezik a legrobusztusabb külpolitikai eszköz felett. Tehát az AfD parlamentáris megjelenésének nem lesz következménye – ennél sokkal edzettebb a német pártrendszer.

Látványosan más következménnyel jár az FDP visszatérése. Nemcsak hogy nagy valószínűséggel a kormányszövetség része lesz, hanem irányadóbb társadalmi rétegeket is képvisel, mint az AfD. Miközben a szélsőséges párt részletes célkitűzéseit csak sejteni lehet, az FDP-választók indításai már meglehetősen közismertek: liberális és gazdasági érdekeket képvisel, hangsúllyal egyszer az egyiken, máskor a másikon, de többnyire úgy, hogy az „és-t" félrerakja. Persze nem szabad elfelejteni, hogy az AfD eredetileg olyan FDP-tagoktól indult ki, akik Európában kizárólag a vélt német érdekeket nézték és a többi EU-tag, meg a közösség érdekei felett elsiklottak. Ennek jelentősége tovább burjánzik, mihelyt az FDP-elnök Christian Lindner elérte a célját, hogy mint német pénzügyminiszter fékezze Emmanuel Macron francia elnök Európa összekovácsolására vonatkozó pénzügyi terveit. Ez Merkel további kormányzásának súlyosabb terhet jelent, mint a Zöldek részvétele a koalícióban. Cem Özdemir zöld vezér és várhatóan külügyminiszterként – helyesen – ugyanis az EU további integrációjára törekszik. A német pártok, sőt a kormánytagok közötti vita tárgya az lesz, hogy az EU okozza-e a bajokat, melyektől a nemzeti államok szenvednek, vagy arra szolgál, hogy a nemzeti államokat sújtó – és néha általuk okozott – bajokat segítse megoldani. Példaként a közeljövőben mindig a migrációs hullámot fogják emlegetni. Két kérdésre kell választ adni. Az első: Merkel okozta-e a tömegek megmozdulását – vagy az ő kijelentése előtt már 800 000 érkezőről volt előrejelzés? A második: A magyar kormány ki ellen emelte a kerítést – a kívülről jövők előtt vagy az elosztási kvóta miatt? Létezett tehát egy valós nehézség és cselekvési kényszer, amit nem „Brüsszel" okozott: a közel- és közép-keleti nyugatra áramlás és a török kormány szándékos nemtörődömsége tengerpartja ellenőrzésével kapcsolatban. Ezt sem az FDP, sem az AfD nem tagadhatja.

Az FDP és az AfD más szempontból is összefügg: mindkettő lényegesen hozzájárult a CDU és a CSU aktuális veszteségeihez. A felmérések szerint – ami se nem szentírás, se nem „fake" – a CDU/CSU választótáborából az FDP-hez 1,3 milló, az AfD-hez pedig majdnem 1 millió szavazó pártolt át. Az egyikek távoztak, mert számukra az Unió nem tűnt elég liberálisnak, a másikak pedig azért, mert túl liberálisnak tartották a keresztény pártokat. Merkel és Seehofer hogyan tudták volna ezt megelőzni, és milyen következményeket vonjanak le ebből? A vádlóknak az ellentétes irányba való távozása nem éppen azt bizonyítja, hogy Merkel és Seehofer együtt megtalálták a középutat és azon járnak? Mindenféle – akár magánszemélytől származó, akár médiális – kritika nem veszítheti szem elől, hogy például Bajorországban a CSU 11 ponttal kevesebb szavazatot kapott és 38,8 százalékra esett vissza, miközben az FDP 10,2 és az AfD 12,4 százalékra nőtt. Hessenben a CDU 30,9 százaléknál tart, az FDP pedig 11,6 és az AfD 11,9 százalékot ért el. Északrajna-Vestfáliában hasonlóak az arányok: a CDU 38,3 százalék – ez a legnagyobb siker a CDU területén, de alacsonyabb a CSU-tartomány eredményénél – az FDP 8,0, az AfD pedig 9,4 százalék birtokosa. Figyelmet érdemel, hogy Armin Laschet tartományi pártfőnök és miniszterelnök Merkel leghűségesebb követője, bajorországi kollegája Horst Seehofer viszont Merkel legélesebb bírálója – ennek ellenére mindketten ugyanazt a választási eredményt érték el.

Az FDP és az AfD minek a haszonélvezői? Cinikusan leegyszerűsítve: a CDU és a CSU „menekültpolitikájának". Kevésbé polemikusan válaszolva: a keresztény pártok gyengeségének a valósággal szemben. Szinte törvényszerű, hogy a valósággal szemben mindig az érzi magát a legerősebbnek, akinek nem kell vele tényleg megbirkóznia – visszatekintő tükörbe nézve azt lehet összegezni, hogy a két új párt sikere a négy évvel ezelőtti sikertelenségükön alapul. 2013-ban az FDP 4,8 és az AfD 4,7 százalékkal megbukott a választásokon. Így most egyfajta fehér lappal indulhatnak. Ha viszont 2015-ben tagjai lettek volna a Bundestagnak, akkor az események kezdetén már hivatalosan és szóról szóra jegyzőkönyvezve kellett volna állást foglalniuk: az AfD-nek az első vonatok érkezésénél már el kellett volna ítélni a világ színe előtt a Willkommenkulturt. És az FDP-nek a konkurrens párttal és egyben az aggályokkal kellett volna szembeszegülnie, amivel a CDU mellett elveszítette volna érdekességét („Alleinstellungsmerkmal"). Arra ne is merjünk gondolni, hogy az egyik párt a másikat igyekezett volna túllicitálni. Két évvel később a saját hibátlanságát kiemelni könnyű – és a német választók hangulatára építve meglepően sikeres.

Folytatás a 2. oldalon

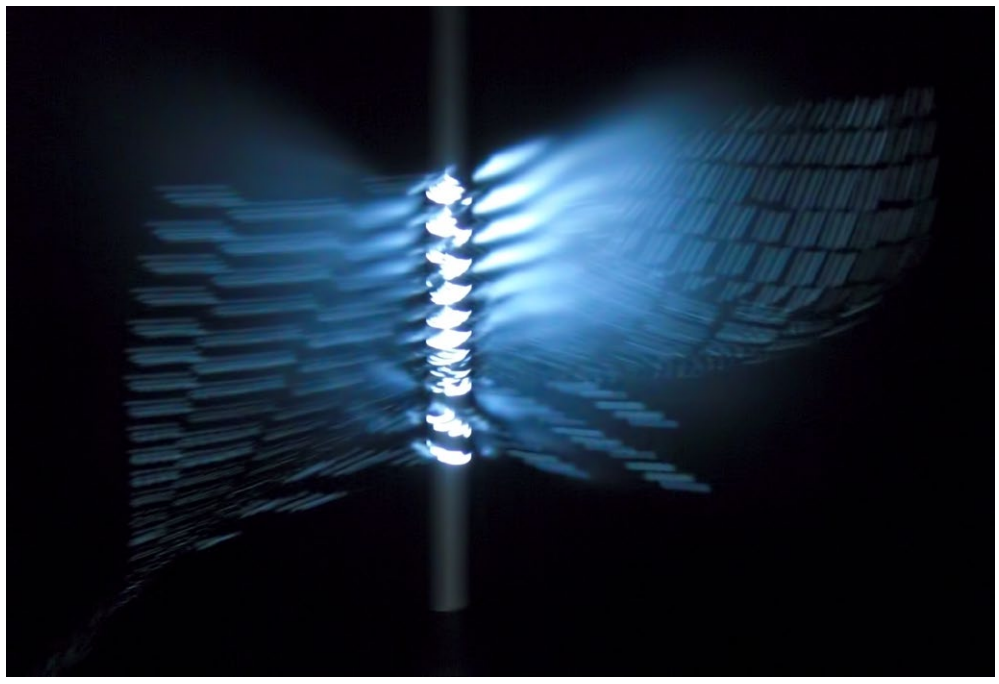

N-dimenzió 1

Ukránul áll a magyar nyelv

„A magyarok még fellélegezhetnek" – ezt a címet adta szeptember 26-án, a Nyelvek Európai Napján az InfoRádió egy beszélgetésnek, amelyben Balázs Géza egyetemi tanár kifejtette, hogy „a magyar nyelv nincs veszélyben, mert legalább 13 milliósra tehető a nyelvközösségünk". De optimizmusába egy jó adag realizmus vegyült: „Egy nyelv a határon túl csak akkor maradhat fent, ha megéri használni." Hogy ez mit jelent? „Ha meg lehet élni ezzel a nyelvtudással, akkor nem fogják feladni. Ha fenyegeti az életüket valami, vagy azért, mert egy bizonyos nyelven beszélnek, vagy nem kapnak állást, nem tudnak bizonyos pozíciókat betölteni, akkor baj van. Ezért beszélünk a nyelvi jogokról. Ez az identitásnak fontos része, abban senkit nem szabad sérteni, bántani" – emelte ki Balázs Géza. Az ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára hozzátette: Aki jól érzi magát a bőrében, kultúrájában és nyelvében, az kiváló állampolgár, ezért tanácsolja mindenkinek, hogy hagyják békén a nyelvet.

A Nyelvek Európai Napjának előestéjén terjedt el a hír: Nem mindenki kész békén hagyni a (magyar) nyelvet. Ugyanis Petro Porosenko azon a napon aláírta a nem csak magyarok között megrökönyödést kiváltó új oktatási törvényt, amelyet a kijevi parlament szeptember 5-én fogadott el. Magyarázkodni külügyminiszterét küldte az ICTV-be, ahol a Pavlo Klimkin elmondta: „Százszázalékosan meg kell védeni az ukrán államnyelvet, és vele együtt a nemzet kisebbségi nyelveit is." Hogy mit? „Az a helyzet, hogy vannak az országban emberek, akik egyáltalán nem beszélnek ukránul, és ez végső soron egységünket és nemzetbiztonságunkat érintő kérdés" – fogalmazott Klimkin. Hosszasan kitért arra, hogy a 2018 szeptemberétől bevezetendő reformokkal egyebek közt 11-ről 12 évre emelik a kötelező elemi, általános és középfokú oktatás időtartamát. A törvény jelentős autonómiát ad az iskoláknak, és béremelést ír elő a pedagógusok számára.

Rövidebben szólt Klimkin a törvény 7. cikkelyéről, amely több ország, köztük az Ukrajnával szomszédos Magyarország, Románia és Lengyelország heves tiltakozását váltotta ki. Ez a passzus félreérthetetlen: Ukrajnában az oktatás nyelve az államnyelv, vagyis az ukrán. Ha nem történik csoda, akkor a nemzeti kisebbségek anyanyelvi oktatása – az ukrán mellett – csak az első négy osztályban lesz engedélyezett. Az önkormányzati fenntartású tanintézetek külön osztályaiban vagy csoportjaiban is az ötödik osztálytól az anyanyelvi tárgyak kivételével minden tantárgyat ukránul oktatnak majd.

Nem arról lenne szó, hogy megtiltják a nemzetiségi nyelvek oktatását, mondta Porosenko szeptember közepén, mikor New York-ban találkozott az Egyesült Államokban élő ukrán és krími tatár közösségek vezetőivel. „Egy héttel ezelőtt nagyon fontos oktatási reformot hajtottunk végre. Egyszerűen visszahozzuk az ukrán iskolákat Ukrajnában. Emellett senkinek sem tiltjuk meg, hogy nemzeti kisebbségi nyelvet tanuljon, de minden gyereknek, mire befejezi az iskolát, szabadon kell beszélnie ukránul, azon a nyelven, amelyet meg kell védenünk Ukrajnában" – idézte az UNIAN ukrán hírügynökség az elnököt.

Most, a törvény aláírása után Porosenko csak annyit közölt: felkérte a külügy- és az oktatási minisztériumot, hogy „folytassák le a szükséges konzultációkat a törvény tartalmáról Ukrajna európai partnereivel, beleértve az Európa Tanácsot".

Magyarországgal valószínűleg nagyon hosszas konzultációk lesznek szükségesek. Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter ugyanis postafordultával bejelentette, hogy Budapest „az Európai Unióban blokkolni és vétózni fog minden olyan lépést, amely a keleti partnerség program jegyében Ukrajnának újabb előrelépést jelenthetne az európai integrációs folyamatban".

Folytatás a 3. oldalon

AZ AUSZTRIAI VÁLASZTÁSOK ELÉ

A népcsoportok követelései

2017. október 15-e, az új Nemzeti Tanács megválasztása után az osztrák népcsoportok „tabula rasa"-t, újrakezdést akarnak. Semmi ne maradjon abból, amit a jelenlegi szövetségi kormány az utóbbi években kidolgozott, vagy előkészített, vagy amit a kisebbségektől követelt. Ésszerű, hosszútávú, a kisebbségek érdekeit kielégítő, az európai standardnak megfelelő megoldás kidolgozására fölöslegesnek bizonyultak a több órás tárgyalások; a napokat, heteket igénylő előkészítő munkálatok; a sok erőfeszítés. Mindez nem hozott a kisebbségeket kielégítő olyan eredményt, melyet a miénknél sokkal fiatalabb demokráciáknál láthatunk. Az eredmény Shakespeare-rel szólva „Sok hűhó semmiért".

Mit akartak a kisebbségek az elmúlt években, mit akarnak ma és mit szeretnének a jövőben?

Új népcsoporttörvényt, az 1976 óta létező módosítását, kibővítését és mindenek előtt, európai szintűvé fejlesztését – ha belátható időn belül még állni fog az az Európa, amelyben élni akarunk. Ha mégsem maradna ebben a formában, mert a nemzeti érdekek és az eltorzult sovinizmus teret hódítanak, akkor igazán szükségünk lesz új, szélesebb körű, nagyvonalúbb, nyíltabb látókörű és jobb indulatú törvényre, ha magunkat jól és példamutatóan kormányzott demokratikus országnak akarjuk tudni.

Nekünk, az ausztriai népcsoportok tagjainak szükségünk van az Osztrák Köztársaság lényegesen magasabb pénzügyi támogatására, mert mi itt adófizetők, a gazdaság fejlesztői, a kultúra terjesztői és alakítói is vagyunk, akik az országot az osztrákokkal együtt felépítettük, s azt szépítjük, gazdagítjuk. Nem egyedenként van erre szükségünk, nem minden egyes embernek közülünk, aki az országot munkájával, adójával támogatja, hanem kultúrintézményeink és nyelvintézeteink közösségének, közhasznú egyesületeinknek és szervezeteinknek kell a támogatás, akárcsak a bármely közhasznú szervezetnek és intézetnek az ország területén.

Nekünk, az ausztriai népcsoportok tagjainak olyan nyelvtörvényre van szükségünk, amely lehetővé teszi, hogy nyelvünket ne csak valahol zárt ajtók mögött használhassuk, hanem nyíltan, a szomszédjainkkal való együttélés, az együttműködés terén, nemcsak házon, falun vagy városon belül, hanem a szomszéd országokkal való kapcsolatainkban is.

Nekünk, az ausztriai népcsoportoknak olyan iskolatörvényre van szükségünk, amely a gyermekeinknek lehetőséget ad az anya- vagy apanyelvének elsajátításán kívül, az adott népcsoportra vonatkozó tudást a népcsoport nyelvének elsajátítására.

Nekünk, az ausztriai népcsoportoknak olyan két- és háromnyelvű iskolákra van szükségünk, ahol a különböző tantárgyakat a népcsoport nyelvén oktatják.

Nekünk, az ausztriai népcsoportoknak kétnyelvű iskolarendszerre van szükségünk, természetesen az osztrák törvények szerint, de közjogi alapon privát iskolaként vezetve, a legjobban kvalifikált tanerőkkel, nativespeaker-ekkel. Bármely országból érkezzenek is, a minőség legyen a mérvadó!

Nekünk, az ausztriai népcsoportok tagjainak nyelvtörvényre van szükségünk, a népcsoportok (nyomtatott) médiájának rendezett fenntartására. A végső kidolgozásában megszakított „sajtótámogatási törvény 1955 Abs 1. Art 7." értelmében. A költségvetésnél figyelembe véve az Ausztriában megjelenő (heti)lapokét, melyeknél kollektív szerződések szabályozzák a szerkesztőségi dolgozók fizetését. Ebből adódik az egy évre szükségszerű alaptámogatási mennyiség, mely az index kiigazítással legalább 250.000 euró hetilaponként az adott népcsoport nyelvén.

Nekünk, az ausztriai népcsoportoknak közvetlen politikai képviselet kell a szövetségi kormányban, a nemzeti tanácsban, az egyes tartományok és városok vezetésében, hierarhikusan le, egészen a falusi önkormányzatokig.

Nekünk, az ausztriai népcsoportoknak, lobby-ra van szükségünk nemzeti és nemzetközi szinten. A Federal Union of European Nationalities (FUEN), az Európai Népcsoportok Szövetségére, amely jelenleg Európa szerte támogatókat gyűjt, a „Minority Safepack – egymillió aláírás az európai sokszínűségért" keretében. Azzal a céllal, hogy az EU ismerjen el jogi aktusokat a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek védelmének javítása, valamint az Unió kulturális és nyelvi sokszínűségének megerősítése céljából.

Petar Tyran
A HRVATSKE NOVINE horvát hetilap főszerkesztője
és a bécsi Horvát Zentrum kurátora

Határok nélkül

Emlékműből védett műemlék

Aki megfordult már Oberschützen/Felsőlövőn, a település határában kiemelkedő helyen fura kőépítmény tűnik szemébe. Eredeti rendeltetése az *Anschluss*ra emlékeztet. Ennek megfelelően 1939-ben került felállításra, amikor Ausztria „visszatért az ezeréves birodalomba”. Másutt is emeltek építményt szerte Ausztriában ennek emlékére, de ezek legtöbbjét elnyelte az idő. Mindazonáltal az Oberschützen/felsőlövői maradt, méreteiben a legjelentősebb boltíves nyitott „szentély“. Érdekes módon annak idején még a szovjet csapatoknak sem szúrt szemet, a helybéliek meg bizonyos kegyelettel tekintettek rá. Legfeljebb annyi történt, hogy kiürítették, azaz eltávolították belőle a birodalmi, horogkereszttel ékesített sast a felirattal: *Ein Volk, ein Reich, ein Führer*. A hivatalos neve *Mahnmal*, azaz figyelmeztető, intő mű. Ám nehogy félremagyarázás történjen, 1997-ben az önkormányzat márványtáblát helyeztetett el, amelyen kőbe vésették az emlékmű eredeti rendeltetését, mintegy megmagyarázva: „Ez a hely ma és a jövőben intő-figyelmeztető legyen a diktatúra, erőszak, rasszizmus ellen a demokráciáért, békéért és az emberi jogok megőrzéséért.“

Idén májusban Oberschützen/Felsőlövőn tanácskozásra hívtak meg beavatott szakembereket azzal a céllal, mondjanak véleményt, tegyenek javaslatot az emlékmű további rendeltetéséről, esetleges lebontása ugyanis egyáltalán nem került szóba. Sőt, ezt megelőzően az önkormányzat 30 évre bérbe vette a földtulajdonosoktól a területet, majd pedig védett műemlékké nyilvánították. Ilyen előkészületek után következik a „szentély“ felújítása, s ha ezzel is elkészültek, jöhet a keresztelő: mi legyen a neve? A közeledő kerek évfordulókat tekintve két évszám jöhet számításba: 1921, ill. 1938. Mindkettő az *Anschluss*ra emlékeztet: előbbi a volt nyugat-magyarországi részek Ausztriához csatolására, utóbbi Ausztria „hazatérésére“ 100, ill. 80 évvel ezelőtt.

A corpus delicti marad, de átértékelt rendeltetése megváltozik. Micsoda rugalmasság, bölcsesség vagy ravaszság! Bárminek nevezik is, a *Mahnmal* erre a változékony magatartásra is int, emlékeztet.

KITÜNTETÉSEK

Mag. Hollós József, az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének elnöke figyelemreméltó kitüntetésekben részesült. A nemzetközi amatőrszínház, ifjúsági - és gyerekszínház valamint drámapedagógia terén vállalt több mint harmincéves önkéntes munkájáért az amatőrszínház-világszervezetének minden négy évben Monacóban megrendezett kongresszusa/színház-világfesztiválja alkalmából mint leköszönő elnöknek II. Albert herceg „Chevalier de l'Ordre du Mérite Culturel” odaítélésével juttatta kifejezésre elismerését. Egyidejűleg Philippe belga király a „Ridder in de Leopoldsorde” tagjává nevezte ki. (Az amatőrszínház világszervezete Belgiumban került bejegyzésre.)

Lengyel Ferenc és Melinda

Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes augusztus 20-a alkalmából az Országházban adta át a Külhoni Magyarságért Díjakat. A miniszterelnök-helyettes ez alkalommal kifejtette: a Külhoni Magyarságért Díj annak a szimbóluma, hogy elszakíthatatlan egymástól az anyaországi és a külhoni magyarság. – A külhoni magyarság felelős magáért, a többi elszakított nemzetrészért és az egyetemes magyarságért is, míg a magyar államnak az egyetemes magyarság megmaradása érdekében büszkének és erősnek kell lennie, valamint biztosítania kell a forrásokat az identitás megőrzéséhez és gazdaságilag is támogatnia kell a külhoni magyarságot.

A tizenegy határon túli kitüntetett közé tartozik a Bécsi Magyar Iskola két tanára, Lengyel Ferenc és felesége Melinda.

Két amerikai magyar kitüntetése

Az amerikai magyarság két tekintélyes személyiségét tüntették ki New Yorkban 2017. szeptember 21-én, Áder János köztársasági elnök jelenlétében.

Orbán Viktor miniszterelnök javaslatára Áder János köztársasági elnök **Papp László**nak a Magyar Érdemrend Tisztikeresztje polgári tagozata, **Üsztöke István**nak pedig a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje polgári tagozat kitüntetést adományozta. A kitüntetéseket Áder János és hitvese jelenlétében Kumin Ferenc nagykövet, Magyarország New York-i főkonzulja adta át a főkonzulátus díszteremében, hosszasan méltatva a két kitüntetettet.

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület

nemrég tartotta Felsőőrött, az egyesület székházában háromévente esedékes tisztújító közgyűlését.

A megjelent tagokat Zsótér Iris elnök köszöntötte, majd beszámolt az elmúlt év eseményeiről, az egyesület csoportjainak fellépéseiről, felsorolta az egyesület által szervezett tanfolyamokat, rendezvényeket, táborokat, ismertette az elmúlt év eredményeit. Köszönetét fejezte ki elsősorban a vezetőségi tagoknak, a csoportvezetőknek és a munkatársaknak, valamint mindazoknak, akik hozzájárultak az egyesület sikeres működéséhez.

Gaal Helmut pénztáros pénzügyi beszámolóját Balika Alfred pénzügyi ellenőr jelentése követte, miszerint a bizottság az egyesület pénzügyi gazdálkodását áttekintette és rendben találta. Ezután a vezetőség felmentése következett, majd a közgyűlés egyhangúlag megválasztotta az új vezetőséget, melynek tagjai:

Zsótér Iris elnök, Seper Marianne elnökhelyettes, Frauer Ludwig elnökhelyettes, Reiter Bernadette jegyző, Liszt Eveline jegyző helyettes, Pal Kathrin jegyző helyettes, Gaal Helmut pénztáros, Gaal Michael pénztáros helyettes.

A pénzügyi ellenőrök személyében nem történt változás, ezt a funkciót a következő periódusban is Balika Alfred és Szabo Werner látják el.

A közgyűlés hivatalos részét jó hangulatú kötetlen beszélgetés követte, melyen a jelenlevők többek között már terveket szőttek a 2018-as évre, az egyesület fennállásának 50. évfordulójának megünneplésére. Kertész Csaba, a bécsi gulyásfesztivál győztes pörköltjének készítője bográcsban mocsári ökörpörköltet tálalt a résztvevőknek, mellyel ismét hatalmas sikert aratott.

MAGYAR ÖRÖKSÉG

2017. szeptember 23-án a
Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében
megrendezett díjátadó ünnepségén
a következők részesültek kitüntetésben:

a KALOTASZEGI REFORMÁTUS TEMPLOMÉPÍTÉSZET

R. TÖRLEY MÁRIA szobrászművészete

a királyfiakarcsai PETŐFI BARÁTI TÁRSULÁS magyarságszolgálata

a SÁRKÖZI CSALÁD irodalmi és közéleti munkássága

PÉRELI ZSUZSA kárpitművészete

VARGA CSABA sokrétű életműve

a FAS(S)ANG CSALÁD zenei kultúrában betöltött szerepe

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2017/3. számában közzétett 95.876,23 euró 2017. szeptember 25-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

BURUS Árpád-Csaba & Katalin	50,00	NAGY Ferenc	30,00
MACUS Andreas & Viktória	20,00	SZABÓ Barna okl. mérnök & Katalin	20,00
		összesen:	*120,00*

A támogatások eddig befolyt teljes összege 95.996,23 euró.
Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök **Dr. Seidler Andrea** főtitkár **Tánczos Zoltán** pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Platz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN AT55 6000 0000 0725 5731 BIC OPSKATWW

Napló postája

MAGYAROK A NAGYVILÁGBAN
VÁSÁRHELYTŐL A NYUGGERIG ODA ÉS VISSZA

Milyen furcsa cím. Hogyan függhet össze egy településnév egy fogalommal? Rövidesen kiderül.

Nemrég rokkantsági alapon leszázalékoltak. A megélhetéshez kevés, az éhenhaláshoz pedig sok az az összeg, amit a nyugdíjbiztosító folyósít. Nos, azóta az a változás történt, hogy a szociális intézmény kiegészíti ezt a kis összeget annyival, hogy abból már valahogy el lehet vegetálni, végül is ez az itteni törvényeknek megfelelő létminimum.

Mikor megérkezett két hónap várakozás és bizonytalanság után a határozatról szóló értesítés, egész úton hazafelé Bródy János: Nyugger vagyok című dalát dúdolgattam magamban, örömömben, hogy legalább nem kell sátort beszereznem lakhatás céljára, mert azért az éhenhalás ettől függetlenül sem fenyegetett, mások is vannak ilyen, sőt, még ennél rosszabb helyzetben. Majd elleszek, mint a befőtt, ha az embernek nincsenek különösebb igényei, nem akar karibi nyaralást, luxusautót, meg ilyeneket, akkor valahogy túl lehet élni ezt az élet nevű dolgot.

Többen aggódtak érettem ezen egzisztenciális helyzetem miatt, de ha nem is a teljes lemondás vagy reményvesztettség jött le, de itt a környezetemben, azok közül, akik ismerik az esetemet, már mindenki elkezdett traktálni a legkülönfélébb ötletekkel. Így van az, amikor azt gondoljuk, szerencsétlen embertársunk annyira gyámoltalan, hogy helyette kell gondolkodnunk, ha nem tud a saját kútfőből normális, használható megoldásokat kibuggyantani. Menj vissza Magyarországra! – így egyesek, de hogy ott mihez kezdek azzal a 85 euróval, nos, az a gondolat már nem folytatódott. Ez épp olyan, mint amikor egy sakkmérkőzésen nekünk, mint kibicnek van egy ötletünk, de ha mi lennénk a játékos helyében, legyünk őszinték, mi sem lépnénk meg. Egyébként is, ha már elkezdődött egy folyamat, akkor azt be kell fejezni, nem úgy megy az, mint mikor a 150 méteres Dunából már leúsztam keresztbe 140-et, aztán egyszer csak eszembe jut, jé, elfáradtam, nem bírom ki azt a maradék 10 métert, inkább visszaúszom. Hát ilyen nincs!

Szóval Bródyval együtt énekelhetem, „nyugger vagyok“, és miként előttem van a fizimiskája, és amint én is őszülök, és mindketten 180 centi fölöttiek vagyunk, valamint az én orrom sem lesz kisebb az idő előrehaladtával, illetve az irodalomhoz való viszonyunkat tekintve, a repedtfazék-hangunkat most ne részletezzük, egyre inkább belejövünk ebbe a nyuggeres üzemmódba. Mondjuk az ő szerepkörében, mint dalszövegírónak (és ő nem is akármilyen dalszövegíró) nehezebb, mint egy költőnek, mert ott ki kell jönnie a szótagszámnak, meg az sem árt, ha stimmelnek a rímek, az üzenetértékű gondolatok közvetítéséről nem is beszélve, ugye János?

Tehát ez, amiben vagyunk, nem is annyira állapot, mint inkább folyamat, és ehhez még csak az az entellektüel háttér sem előfeltétel, amivel rendelkezünk, hanem egész egyszerűen emberi hozzáállás kérdése (Bródynak is van villamosmérnöki diplomája). Esetemben akár csak a német nyelv tökéletesítése is ilyen kihívás, mert a munkaügyi központ már minden tőlük telhető maximumot megadott, ugyanis a felsőfokot már nem finanszírozzák, a középfokból pedig már elértem azt a szintet, ami náluk a felső határ. Speciális tanfolyamra nem íratnak be, mondván, hogy túlképzett vagyok a diplomáimmal, amiket itt elfogadtak. Végül is ez már vakvágány, a szakmai, a karrier, és az önmegvalósítási életcélokat tekintve, de sokszor vannak olyan szituációk az életben, amikor úgy érünk el a csúcspontra, hogy észre sem vesszük, és már túlvagyunk rajta. Én mondjuk a hullámvasútra gondoltam.

Boldis Endre

Új helyen a Magyarság Háza

A **Magyarság Háza** 2017. szeptember 1-jétől **új helyszínen**, de változatlanul az összmagyarság értékeinek megőrzése, a nemzettudat erősítése, és a magyarság szülőföldjén való boldogulásának elősegítése a célja.

A programok helyszíne: **1051 Budapest, Zrínyi u. 5. sz.** (Duna Palota)

Az első programként 2017. szeptember 6-án 18 órakor indult a Magyarság Háza filmklub, melynek keretében ezúttal Varga Ágota „Vasgyökerek” című filmjét vetítették. Ezt követően lehetőség nyílt a témában a rendezővel és a film főszereplőjével folytatott beszélgetésre.

Csibi Krisztina igazgató bízik abban, hogy a sokszínű és tartalmas rendezvények a jövőben is elnyerik az érdeklődők tetszését, amelyről a www.magyarsaghaza.net honlapjuk tájékoztat.

MAGYARSÁG HÁZA
Csibi Krisztina
igazgató
Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.
Tel.: +36 1 795 2627 • Mobil: +36 70 489 2878
krisztina.csibi@bgazrt.hu

Németország a választások után

Folytatás az 1. oldalról

A zöldek akaratlanul tanúsítják, hogy az akkori és az abból kifejlődött helyzetben nem maradhattak tehermentesek. Ők bár csak tartományi kormányoknak voltak tagjai, de alig bíztak abban, hogy meg fogják úszni a múltat. A választási éjszakán annyira örültek a félszázalékos növekedésnek, hogy érezni lehetett, mennyire számoltak a veszteséggel. Mindegyik, akkor a szövetségi szinten kormányon volt párt, nagy vesztességgel fizetett a kikerülhetetlen részvételéért a döntések hozatalában.

Az SPD ebből vonta le a következtetést és – önkéntesen, minden kényszer nélkül – ellenzékbe vonult, annak ellenére, hogy a választók végül nem vonták meg a CDU/CSU/SPD-nagykoalíciótól a kormányzási felhatalmazást: sőt. Ami Martin Schulz és pártvezetősége részéről netalántán gyávaságnak, megértőbben nézve csalódottságnak, vagy elgyengülésnek tűnik, legitim az államrend érdekében (ne az AfD vezérszónoka legyen a kancellár „egyenrangú” ellenfele). Schulz mindenkit meglepő gyors lépése és látványos pálfordulása bizonyos várakozás után óriási stratégiai húzást jelenthet, ha Merkel és a CDU régi terve nem válik be: kormányszövetséget alakítani a zöldekkel. Ezt a kancellár nem csak azért akarta és akarja, hogy „teljes palettája” legyen mint koalíció-vezető, ami már önmagában is politikai mesterfogás.

A természettudományokban jártas emberek többnyire másképpen viszonyulnak az úgynevezett környezetvédelemhez, mint a társadalomtudománnyal foglalkozók. Merkel fizikus, és sokkal jobban érezte magát a természetvédelmi tárcában, mint előtte az ifjúsági és nőminisztériumban. Ez megkönnyíti a párbeszédet a zöldekkel, ami például Seehofernek nehezére esik. Merkel politikailag igyekszik jóvátenni a CDU/CSU stratégiai hibáját a nyolcvanas évekből. Annak idején a keresztény pártok élenjárók lehettek volna a természetpolitikában. De 1980-ban a Bundestag-frakciójukból kiutálták Herbert Gruhl nagy, sőt a többiek számára túl nagy látókörrel rendelkező könyvszerzőt és a német tudományos természetvédelem atyját. Helmut Kohl akkori párt- és frakcióelnök később sokszor sajnálattal illette ezt a pártbeli vakságot. Merkel ezt egy kicsit – illetve amennyire elkésve erre képes – ki akarja javítani. Ezért igen megértő lesz a zöldekkel szemben, pláne miután kül- és Európa-politikailag messzemenően egyetértenek vele. A titkos nagy kérdőjel ezzel szemben az, hogy Merkel miben tud megegyezni a CSU-val, a nyitott nagy kérdés pedig az, hogy miben tud megállapodni az FDP-vel. A háromszínű és négy célirányú kormány alakítása még a jövő álma.

Georg Paul Hefty

Dr. Gálffy Tibor és Dr. Vecsey Marc
2017. szeptember 1-jével közös, német és magyar nyelven vezetett ügyvédi irodát nyitott Bécsben.
Az iroda címe: A-1030 Wien, Invalidenstraße 5.
(a „Landstraße“ U3/U4/Schnellbahn megálló mellett)
Telefon: 0043 (1) 505 64 00, e-mail: wien@ga-ve.com
Félfogadás előzetes egyeztetés alapján.

V4-ek Kelet és Nyugat között

Az Európai Unióban egyre inkább kezd általánossá válni az a vélekedés, hogy a V4 országok az EU-n belül, olyan komolynak mondható, érdekérvényesítő csoportosulást képeznek, amelylyel a brüsszeli vezetőknek, ha nem is szívesen teszik, de számolniuk kell. A V4 országok önjáróvá válása **az EU-t alapító országok** kormányainak sem tetszik. Ők lenézik, és nem tartják egyenrangú partnernek a később csatlakozott, a kommunista diktatúra karmaiból nemrég kiszabadult országokat. S fölöttébb irritálja őket a V4 országok kormányainak a brüsszeli irányvonaltól eltérő, önálló véleménye. Ez legmarkánsabban az illegális bevándorlás kérdésében domborodik ki. A V4 országok, **Lengyelország, Csehország, Magyarország és Szlovákia** kezdetektől fogva egyaránt elutasítják a bevándorlók kötelező betelepítését célzó kvótákat. Ez az egyenes, őszinte hozzáállás, az Európai Bizottság és az Európai Parlament részéről állandó bírálatok kereszttüzében áll, főleg Magyarország és Lengyelország vonatkozásában.

A bírálatok mellett kötelezettségszegési eljárásokat indítottak **Magyarország és Lengyelország ellen**. Pedig a kormány nem tett semmi mást, mint eleget tett a csatlakozási szerződésben vállalt kötelezettségének, megvédte az unió és egyben a schengeni határokat az illegális bevándorlókkal szemben. A menedékkérők számára azonban mindig adva volt a lehetőség, hogy az előírásoknak megfelelő regisztráció után, beléphetnek az Európai Unió területére Magyarországon. De a bevándorlók tömegesen megtagadták a regisztrációt és Németország felé akartak távozni, ahol Mutti Merkel tárt karokkal várja őket. Ennek ellenére számos külföldi hírügynökség sorozatosan, vagy elhallgatta a valós tényeket és történéseket, és ami még kiábrándítóbb, **manipulálta és elferdítetten közölte a video- és fotófelvételeket.**

Ez volt talán az utolsó csepp a pohárban, amiért a magyar lakosság többsége végképp kiábrándult a Nyugatból, amelyre a kommunista diktatúra éveiben sóvárogva felnézett, és amely a keserű időkben a remény fénysugarát jelentette számára. Hogy de jó lenne, ha egyszer ide Közép-Kelet Európába is beköszöntene az igazi szabadság, amely Nyugaton oly természetes. Nos, beköszöntött!! Az 1989 utáni években még egy darabig csodáltuk, ízlelgettük. De számos ügy miatt egyre kopott a nimbusza. A bevándorlási krízis alatt pedig teljes lett a kiábrándulás. Egyre többen fogalmazzák meg, hogy a **Brüsszelből diktált kötelező betelepítéssel** el akarják venni az országoktól azt a jogot, hogy saját maguk dönthessenek arról, hogy kit fogadnak be országukba, holott a nemzetközi jogrendszer szerint ez a jog egyértelműen az adott országot és annak lakosságát illeti meg.

Többen megpróbálják politikai és diplomáciai úton is megosztani a V4 csoport egységét. Ennek egyik állomása volt **Emmanuel Macron, francia elnök** diplomáciai körútja Közép-Kelet-Európában, ahol találkozott **Csehország, Szlovákia, Ausztria, Románia és Bulgária** legfelsőbb vezetőivel, de **látványosan kerülte a találkozást a magyar és lengyel vezetőkkel**. A megosztás azonban nem sikerült. Nem sokkal Macron látogatása után került sor **Vilniusban**, a közép-kelet-európai külügyminiszterek találkozójára, ahol a V4-ek képviselői megerősítették, hogy egységesen kitartanak a kvótaellenességben. S ezen állásponthoz csatlakoztak Románia, Bulgária és a **balti államok** vezetői is..

Másik ilyen látványos megosztási kísérlete az EU bizottságának a már említett kötelezettségszegési eljárásával függ össze. Az eljárást három V4-es ország ellen indították el, Csehország, Lengyelország és Magyarország a szenvedő fél. **Szlovákia ellen nem indult eljárás.** Holott az Európai Bíróságon Szlovákia kezdeményezte, Magyarországgal együtt, a kvótahatározat elleni pert, amelyhez Lengyelország is csatlakozott. Talán arra számítottak Brüsszelben, hogy ez majd megosztja a V4-ek belső harmóniáját. Nem így történt. **Robert Fico**, szlovák szocialista miniszterelnök ugyanis nagyon jól érzékeli, **hogy országa lakosságának, hitelt érdemlő felmérések szerint, mintegy 80 százaléka elutasítja az illegális bevándorlók betelepítését.** Politikai öngyilkosság lenne tehát részéről, a tömeges betelepítés elfogadása. Igaz néha simulékonyabban viselkedik Brüsszellel szemben. Ideiglenesen befogad pár tucat bevándorlót, de ezek rövid időn belül odébb állnak nyugat felé. Az EU vezetői Brüsszelben így azt hihetik, hogy ő a csoport gyenge pontja, akit le lehet választani a Lengyelországot és Magyarországot magában foglaló V4-es kemény magról. Eddig ez sem jött be.

Érdekesen alakult **Csehország sorsa** is. A cseh kormány ugyanis nem csatlakozott a kvótaellenes perhez, mégis megindították ellene az eljárást. Annak idején **Milos Zeman**, cseh köztársasági elnök nyilvánosan fel is rótta a cseh kormánynak, hogy egyedüli V4 tagként elmulasztotta a csatlakozást a kvótaperhez, és cserbenhagyta három tagtársát.

Az Európai Bíróság, augusztus végén döntést hozott a V4 országok által indított kvótaperben. A 2015-ben meghozott, 120 ezer migránst az EU egyes országai között kötelezően elosztó kvótahatározatot jogszerűnek tartja, valamint a szlovák és magyar kormány indítványát a határozat megszüntetése iránt, elutasította. Kimondta azonban, hogy a határozat érvényessége 2017. szeptember 26-án lejár, mint ahogy az a határozat eredeti szövegében is szerepel.

Jogi elemzők rámutattak, hogy az Európai Bíróság politikailag motivált döntést hozott, amely több pontban ellenkezik a nemzetközi jog előírásaival. A fő problémát az jelenti, hogy a számos jogi csűrcsavar révén kimondott ítélet védelmébe vette azt a kötelező betelepítést előíró határozatot, amely korlátozza az egyes országok azon szuverén jogát, amely a saját területük feletti rendelkezéshez fűződik. Ez csak egyik dolog, de a részletes jogi elemzés még továbbiakat is tartalmaz.

Az Európai Bíróság döntéséről szóló első nyilatkozatában Orbán Viktor az ítélettel kapcsolatban nem fogalmazott eléggé árnyaltan. Olyasmit mondott (amelyet röviddel később ugyan korrigált), hogy kormánya azt nem tudja tiszteletben tartani. Erre persze rögtön lecsapott a magyarországi és nemzetközi média és már nem a milliók életét és biztonságát veszélyeztető szervezett tömegbevándorlás és nem az Európai Bírósági ítéletnek felháborító volta lett a téma, hanem Orbán Viktor nyilatkozata. A németországi választások után ez a téma előkerült a pártvezetők szokásos vitáján is, egyébként **Martin Schulz** kezdeményezésére, aki azt mondta, hogy nem szabad tovább elnézni az uniós értékek figyelmen kívül hagyását, például az uniós bírósági döntések ignorálását. A Zöldek pártjának képviselője is csatlakozott M. Schulz véleményéhez és kifejezte, hogy a megalakuló új Bundestagban, „úgy vélem, hogy Berlin sokkal kritikusabb lesz majd például Magyarországgal és Lengyelországgal szemben”.

Meg kell jegyeznünk, hogy Martin Schulz már az Európai Parlament elnökeként is rendszeresen bírálta Magyarországot és kormányát, mindenféle vádakkal illette intézkedéseit. S amikor megválasztották a német szociáldemokrata párt elnökének, a pártkongresszuson elmondott köszönő, egyben első kampánybeszédében, 2017 márciusában kijelentette, hogy leszámol a demokrácia gonosz és cinikus ellenségeivel, így a magyar kormánnyal is

A V4 országok lakossága, túlélve a 40 éves kommunista diktatúrát, igen érzékeny az önkényuralmi jelenségekre, különösen, ha az a mindennapjait is érinti. A mostani helyzetben elmondható, hogy a lakosság döntő többsége

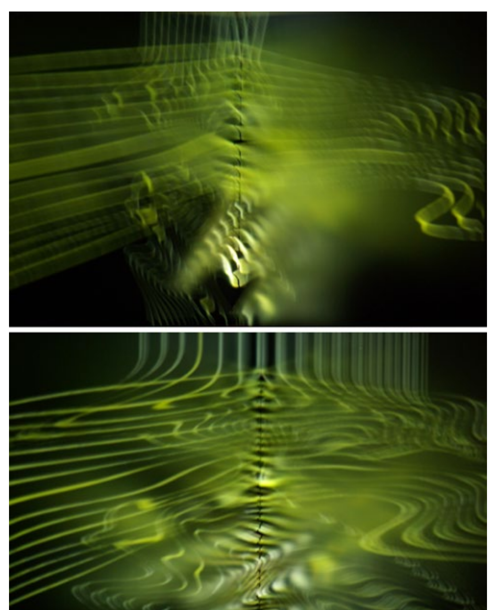

N-dimenzió 2

csalódott a Nyugat viselkedésében. Szabadság, igazságosság és jelzők nélküli demokrácia helyett, onnan manapság a más véleményt elnyomó „politikai korrektség”, a vélemény-terror, az egy kézből irányított, agresszív, agymosást végző médiák törnek utat maguknak ezen országokba. Magyarország és Lengyelország megpróbál ezekkel szemben nyíltan, megalkuvás nélkül védekezni, kiváltva ezzel Brüsszel és az őt irányító globalista háttérhatalom haragját. Ennek következtében rendszeressé vált e két ország kormányának bírálata és rágalmazása. Ugyanakkor mindenféle fenyegetőzést is el kell viselniük, szavazati jog felfüggesztése, támogatási pályázati pénzek elvonása, hogy csak a legsúlyosabbakat említsük.

Amikor egyértelművé és tagadhatatlanná vált, hogy a magyar–szerb határon 2015-ben felhúzott kerítés, és a magyar kormány többi intézkedése, sikeresen állította meg a migránsok illegális bevándorlását, felmerült a **V4-es csoportosulás** környező országokra kiterjedő **bővítésének gondolata**. Az osztrák kormány részéről is volt némi érdeklődés. De ez a téma rövidesen lekerült a napirendről. Orbán Viktor később erről úgy nyilatkozott, nem látja szükségességét a bővítésnek, hanem inkább szorosabb együttműködést képzel el a többi közép-kelet-európai országgal, egy-egy adott kérdésben. A bővítés gyengítené, és sebezhetőbbé tenné a csoportosulást.

Varga Sándor

Ukránul áll a magyar nyelv

Folytatás az 1. oldalról

A magyar diplomácia vezetője szerint „szégyen és gyalázat”, hogy Porosenko aláírta a törvényt. Az elnök eddig arról beszélt, hogy Ukrajnát közelebb akarja vinni Európához, a mostani döntésével azonban „jó messzire távolodott Európától, éppen az ellentétes irányba tett egy hatalmas lépést” – mondta Szijjártó Péter. Most, hogy az EU és Ukrajna közötti társulási megállapodás, valamint az ukránok vízummentessége életbe lépett, az ukránok „azt az álmot dédelgetik”, hogy a keleti partnerség jegyében még tovább lépnek az európai integráció felé vezető úton. „Na, ezt most pont elfelejthetik” – jelentette ki a külgazdasági és külügyminiszter. „Garantáljuk, hogy Ukrajnának mindez fájni fog a jövőben!” Már korábban bejelentette Szijjártó, hogy Magyarország az ENSZ-hez fordul, mert Ukrajna döntése a világszervezet kisebbségi szabályait is sérti. Belpolitikai szenzációként hatott, amikor az Országgyűlés egyhangú szavazással fogadta el azt az ötpárti határozati javaslatot, amely „a jogtipró ukrán oktatási törvény elítéléséről és az ellene való fellépésről” szól. A képviselők ebben felhívják Ukrajna vezetőit, tartsák tiszteletben a demokrácia és a jogállamiság közös európai értékeit, amelyeket valamennyi nyilatkozatukban mindeddig maguk is hangoztattak, és tartózkodjanak a jogszabály hatályba léptetésétől. A törvény „ellentétes a nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásának védelmére vonatkozóan Ukrajna által önként vállalt, különösen az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Koppenhágai Dokumentumában és Párizsi Chartájában, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet Európai Biztonsági Chartájában és Asztanai Nyilatkozatában, az Európa Tanács Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájában és Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményében, az Egyesült Nemzetek Szervezetének a Nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól szóló nyilatkozatában, a Magyar Köztársaság és Ukrajna között a jó szomszédság és az együttműködés alapjairól szóló szerződésben, valamint az Európai Unió és tagállamai, valamint Ukrajna között létrejött Társulási Megállapodásban foglalt kötelezettségekkel” – sorolja a dokumentum. A jogszabály emellett sérti Ukrajna alkotmányát, amely szerint új törvények elfogadása vagy hatályban lévő törvények módosítása nem szűkítheti a már meglévő jogokat; sérti továbbá azt a passzust is, amely tiltja az etnikai és nyelvi alapon történő megkülönböztetést.

Már az is szokatlan, hogy az összes magyarországi párt egy húron pendül. Majdnem hihetetlen, hogy a román szenátus és a képviselőház is egyhangúlag elítélte az új ukrán oktatási törvényt – természetesen nem a magyarok miatt, hanem mert „drasztikusan korlátozza az Ukrajnában élő több mint négyszázezres román közösség jogát az anyanyelvi oktatáshoz”. Klaus Iohannis román államfő a tiltakozáshoz még hozzátett, és lemondta októberre tervezett ukrajnai látogatását. Az új ukrán oktatási törvény szerinte nem egyeztethető össze a „kölcsönös jóindulat” szellemével.

A román, a magyar, a görög és a bolgár külügyminiszter közös levélben fordult az Európa Tanács (ET) főtitkárához, illetve az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) kisebbségügyi főbiztosához az új ukrán oktatási törvény ügyében. Teodor Meleşcanu, Szijjártó Péter, Nikosz Kociasz és Ekaterina Zaharieva csalódottságának és aggodalmának adott hangot az ukrán parlament által szeptember ötödikén elfogadott, a kisebbségek anyanyelvi oktatását korlátozó jogszabály miatt. Kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a kisebbségi jogok érvényesítésének, és felkérték az ukrán hatóságokat, hogy az együttműködés szellemében keressenek megoldást, tegyenek meg mindent a vonatkozó nemzetközi szabványok betartása érdekében. A négy külügyminiszter szerint az ET-nek és az EBESZ-nek minden rendelkezésére álló eszközét latba kell vetnie annak érdekében, hogy az ukrán oktatási törvénybe beépített korlátozások ne akadályozzák a nemzeti kisebbségek megfelelő védelmét.

Enyhe túlzásba esett Lucian Romaşcanu román kulturális miniszter, mikor kijelentette: „Románia példamutató a kisebbségekkel való bánásmód terén, és reméljük, hogy ezt a példát szomszédaink is követni fogják, minden előnyével együtt”, hozzátéve, hogy csalódást okozott neki az ukrán hatalom döntése, amelyet igazságtalannak tart. „Alkudnunk kell érdekeink eléréséért, minden alku kérdése. Láthatjuk, hogy Magyarország is nagyon magas szinten tárgyal velünk, amikor egy romániai líceum bezárásáról van szó. Nem kell meglovagolnunk ezt a témát, de nekünk is alkudnunk kell, felhasználva az erősségeinket, hogy elérjük, amit akarnak a mi románjaink” – mondta Lucian Romaşcanu.

Andrij Mahera, az ukrán Központi Választási Bizottság (CVK) alelnöke Facebook-oldalán nyíltan soron kívüli választásokkal fenyegette meg a Kárpátalja megyei tanács (közgyűlés) tagjait, amiért elfogadtak egy beadványt, amelyben Porosenkotól az oktatási törvény megvétózását kérik. Mahera úgy véli, Kárpátalja nem tekinthető soknemzetiségű régiónak, mert az ott élők 80,51 százaléka ukrán nemzetiségű, s a lakosság 81 százalékának ukrán az anyanyelve. Nem a megyei tanácsok dolga, hogy megmondják a parlamentnek és az elnöknek, milyen legyen az oktatás nyelvének törvényi szabályozása Ukrajnában – tette hozzá. A Kárpátalja megyei tanács szemben találhatja magát azzal, hogy a parlament (Legfelsőbb Tanács) előrehozott választásokat rendel el a megyében.

Dunda György, a Kárpáti Igaz Szó újságírója Brenzovics László parlamenti képviselőt, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnökét kérdezte, hogy jöhetett össze az új törvény. „Arról, hogy reformra szorul az ukrajnai oktatási rendszer, nincs vita. Az új koncepció egy évig készült, számtalan egyeztetés előzte meg. Mi a törvény 7. cikkelyét kifogásoljuk...” – mondta Brenzovics. „Különösen elszomorító a parlamenti döntés, hiszen korábban azért mutatkozott valamiféle konszenzus a kényes nyelvkérdést illetően. Az egyeztetések során még olyan megfogalmazásról volt szó, miszerint az állam biztosítja az anyanyelvi oktatást az egy tömbben élő kisebbségek számára. Ám később a nacionalista erők hallatlanul nagy nyomást gyakoroltak az oktatási minisztériumra, és a szaktárca meghátrált.” Brenzovics tovább: „A szeptember 5-i szavazás napján, az utolsó pillanatokban pedig egészen elképesztő dolgok történtek. A zárószavazásnál kaotikus állapotok uralkodtak a törvényhozásban, felolvastak egy olyan módosító javaslatot, amit a képviselők nem is kaptak kézhez, mindenfajta érdemi konzultáció nélkül egy szűk kör fogalmazta meg a 7. cikkely végső változatát, s a parlament úgy szavazta azt meg, hogy a képviselők 90 százaléka nem is tudta, mire voksol. Sajnos, azt kell mondanom, ilyen is csak Ukrajnában történhet meg...”

Brenzovics szerint az sem oldaná meg a problémát, ha elfogadnák Hennagyij Moszkal kárpátaljai kormányzó javaslatát. Ez arra céloz, hogy egyetlen módosítással kivétellé lehetne tenni az EU nyelveit. De Brenzovics ezt nem tartja megfelelő válasznak a fennálló problémákra. „A fő célunk megértetni, hogy a meglévő jogokat nem lehet csonkítani. Szükséges tudatosítani azt, hogy az Európába igyekvő Ukrajnának jogállamhoz hasonlóan kell viselkednie, nem születhetnek olyan parlamenti döntések, amelyek nem csupán más törvényekkel és nemzetközi vállalásokkal ellentétesek, de még az alkotmányt is súlyosan sértik, hiszen az alapdokumentum 23. cikkelye világosan kimondja: a már meglévő jogokat nem szabad szűkíteni! Márpedig itt most erről van szó.”

Meg arról, hogy mi lesz a magyar nyelvű oktatással Kárpátalján.

Martos Péter

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

Blick

Eltoltak egy épületet Sankt Gallenben

A svájci építészek egy 140 éves villát toltak el 20 méternyire.

Sankt Gallenben az új idősek otthona építésénél útban volt a műemlékvédelem alatt álló 140 éves Jacob villa. Az építészek hidraulikus prés segítségével, 20 méterrel arrébb tolták az épületet.

Az áthelyezés során a 3600 tonna súlyú villát 200 acélsínre helyezték. Az eltolás művelete tíz órát vett igénybe, az épület 2 milliméternyi utat tett meg másodpercenként.

A munkálatok ezzel még nem értek véget, mert a villát új helyén még alá kell pincézni. A tervek szerint a 140 éves épület 2 év múlva hospice-ház lesz, ahol majd halálos betegek gondozását végzik.

Courrier international

A félévente országot cserélő sziget

A Franciaország és Spanyolország között kanyargó Bidasoa folyó, Atlanti-óceánhoz közeli szakaszán egy kis sziget emelkedik ki a vízből. A franciáknál Île de faisans a spanyoloknál Isla de los Faisanes néven ismert a Fácánok-szigete, mely félévente az egyik ország majd a másik területéhez tartozik.

A Bidasoa bal partján a baszkföldi Irún, a jobb oldalin a francia Hendaye található. A kettő között a lakatlan kis sziget. Ez volt a helyszíne 1659. november 17-én a Franciaország és Spanyolország között megkötött békeszerződésnek. Az uralkodók nem voltak jelen, hanem személyes megbizottaik képviselték őket. A szerződést francia részről Jules Mazarin bíboros, spanyol részről Don Luis de Haro, Olivares hercege írta alá. A sziget közepén álló monolit kőoszlop őrzi ennek emlékét. Félévente még ma is itt adják át egymásnak ünnepélyes keretek között a szigetet a két ország képviselői.

Az itt kötött szerződés a pireneusi békeszerződés néven vonult be a történelembe és az 1635 óta folyó francia–spanyol háború végére tett pontot. A békeszerződés során Spanyolország területi engedményekre kényszerült, melynek következtében véget ért az egy évszázada fennálló európai nagyhatalmi fölénye.

Donau Zeitung

Kódoló készüléket találtak az egyik német erdőben

Bajorországban az Aying mellett fekvő erdőben ásták el, valószínűleg a háború befejezésekor azt a kódoló készüléket, melyre most a kincskeresők rátaláltak.

A kincskeresők a müncheni Német Múzeumnak ajándékozták a leletet. A múzeum közleménye szerint a Schlüsselgerät 41 (41-es kulcskészülék) elnevezésű szerkezet, amelyet a híres Enigma utódjai szántak a háború vége felé, első látásra olyan, mint egy korabeli tábori írógép. Titkosított üzenetek továbbítására használták.

THE ROYAL SOCIETY

Kristállyal navigáltak a vikingek

A legenda szerint a napköveknek nevezett speciális kristályok segíthettek a vikingeknek a tengeri navigációban. Tudósok kutatása most bebizonyította, hogy lehetséges volt így tájékozódni.

A vikingek annak idején még Észak-Amerikába is eljutottak. A Nap állása szerint tájékozódtak, mivel mágneses irántytűjük nem volt. Felhős időben úgynevezett napköveket használtak, ezzel állapították meg a Nap helyét, majd az északi irányt.

Már 1967-ben feltételezte Thorkild Ramskou dán régész, hogy ezek a napkövek feltehetőleg polárszűrőként működő kristályok voltak. Az égbolt polarizációjának analizálására használták, amiből a felhők által eltakart Nap helyét megtudták határozni. Erre a célra nagy valószínűséggel kalcit, turmalin vagy kordierit kristályt használtak.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem kutatócsoportja mindhárom napkövet kipróbálták. Arra kereste a választ, hogy milyen pontos lehetett a vikingek négylépéses navigációs módszere, és melyik kristály volt arra a legalkalmasabb. A vizsgálathoz 1080 különböző időjárási körülmények között mért égbolt polarizáció-mintázatot használtak. Az eredmények azt mutatták, hogy a kalcit kristály tette lehetővé a legpontosabb navigációt.

Felhőtlen égbolt esetén, a Nap 35-40 fokos szögben áll a horizont felett. Ha a Nap delelőn jár, azaz pályájának legmagasabb pontjához ér, akkor a legpontosabb az iránymeghatározás a napkövekkel.

A Horváth Gábor által vezetett kutatócsoport, most arra keresi a választ, hogy milyen mértékűek lehettek a navigációs hibák, s hogy azok befolyásolták-e a viking hajók haladási irányát. Milyen csekély hiba mellett tudtak mégis Grönlandon vagy Észak-Amerikában partra szállni.

nwfdailynews.com
news & information for the emerald coast

Indián kenut hozott felszínre az Irma hurrikán

A floridai Brevard megyében a lagúnarendszer mélyéből egy fatörzsből vájt ősi kenu maradványát hozta felszínre az Irma hurrikán.

A kenut egy cocoai kerékpáros Randy Lathrop vette észre a szemétkupac között, még mielőtt elszállították volna, a többi hulladékkal együtt. A ciprustörzsből vájt kenu a parton hevert, s Lathrop éppen kerékpározva a hurrikán pusztításának nyomait szemlélte, amikor figyelmes lett a hatalmas fatörzsre.

A 270-320 kilogramm súlyúra becsült kenu helyreállását már megkezdték. Az első vizsgálat során, már találtak rajta egyszerű szögek nyomát és festékmaradványokat. Azt is sikerült megállapítani, hogy a kenu a meder alján fekhetett eltemetve, mert nem érintkezett vízzel.

Az Indian river nevű tengerparti lagúnarendszer a régészeti hivatal szerint, valószínűleg még több régészeti jelentőségű tárgyat rejt magában.

NATIONAL GEOGRAPHIC

Belzebub békája lehetett a dinoszauruszok gyilkosa

Az Adalaide-i Egyetem kutatói megmérték a dél-amerikai szarvasbéka (Ceratophrys cranwelli) harapásának erejét. A 4,5 centiméteres fejátmérőjű állat 3 kilogrammos erőt fejtett ki harapás közben. A szarvasbéka vadászik más békafajokra, kígyókra és kisebb rágcsálókra. Erős állkapcsával megragadja és legyűri áldozatát.

A kutatás vezetője Marc Jones a mérés adatait a kihalt Belzebub békája (Beelzebufo Ampinga) méreteihez igazította. Az így kialakult eredmény 220 kilogramm. Ez a harapáserősség megegyezik a ma élő tigrisek, farkasok állkapcsának erejével. Ekkora erővel a kisebb növésű, vagy fiatalabb dinoszauruszokat könnyen legyőzhette és felfalhatta.

A Belzebub békája, ördögbéka, ördögvarangy vagy pokolbéka néven is ismert. Az állat 41 centiméter hosszú és 4,5 – 5 kilogramm súlyú lehetett. Nagyobb volt az akkor élő más békafajoknál.

Houston County NEWS

Haleső Mexikóban

Mexikó északkeleti részén fekvő Tamaupilas szövetségi állam egyik kikötővárosában a lakosok arra figyeltek fel, hogy az egből apróbb tengeri halak potyognak. A ritka jelenség enyhe eső kíséretében érkezett.

A magyarázat viszonylag egyszerű. A tornádók felkavarják a tengert és szívó hatásuk eredményeként a vízzel együtt kisebb tengeri élőlények is felkerülnek magasan a levegőbe. Távolabb aztán a forgószél katlanából kipotyognak, amikor a forgószél tölcsérének külső szféráiba kerülnek.

Frankfurter Allgemeine
ZEITUNG FÜR DEUTSCHLAND

Önvezető légitaxi Dubaiban

A német központú Volocopter gyártásában készült önvezető légitaxi prototípusát egyelőre utasok nélkül teszteltek Dubaiban.

A kétüléses gép 30 percig képes repülni. Maximális sebessége 100 km/h. A helikopterhez hasonló drón, kilenc egymástól független akkumulátor-rendszerrel működik.

A tervek szerint a légitaxi a város tömegközlekedésének szerves része lesz. Az utasok majd telefonon keresztül foglalhatnak dróntaxit. A jármű útvonalát és érkezésének helyét is telefonon követhetik. A tesztek még hozzávetőlegesen öt évet vesznek igénybe. Ez alatt a közlekedési eszköz biztonsági berendezéseit tökéletesítik és a használatára vonatkozó jogi szabályozást is kidolgozzák.

Az angliai magyarok jövője a BREXIT után?

Nagy-Britannia szigetország jellege és sajátos földrajzi elhelyezkedése mindig is alapvetően meghatározta Európa többi országaihoz való viszonyát. Elég ha a 19. század második harmadától a 20. század elejéig követett külpolitikai alapelv, a „splendid isolation" („nagyszerű elszigeteltség"-re) gondolunk. Gyarmatbirodalma, gazdasági ereje és szigetország volta lehetővé tette, hogy távol maradjon az európai szövetségrendszerektől. Ez az "elszigetelődés" az ország Európai Unióval való egyedi kapcsolatrendszerében is megmutatkozott. Nagy-Britannia és Európa országainak eltérő kulturális és társadalmi berendezkedéséből adódó különbségek miatt a viszony sohasem volt felhőtlen. Anglia kezdetben tartózkodott is a csatlakozástól, Franciaország – elsősorban Charles de Gaulle – pedig nem is nézte jó szemmel, ezért akadályokat is gördített Anglia belépése elé. Így csak később, 1973-ban csatlakozott Anglia az akkori „Európai Gazdasági Közösség" országaihoz. Ezt követően Margaret Thatcher Anglia költségvetési hozzájárulásának csökkentése miatt csatározott a közösség országaival, John Major nem írta alá a Szociális Chartát. David Cameron idejében a politikai unió gondolata, a munkaerő beáramlása és az integráció egyre erősödő folyamata miatt egyértelműen az euroszkeptikusok népszerűsége növekedett. Végül belpolitikai nyomásra, az angol miniszterelnök népszavazást írt ki Anglia EU-tagságáról, aminek eredményeképpen az angolok úgy döntöttek, hogy 43 év után, kilépnek az Európai Unióból.

A Brexit-népszavazás utáni legfontosabb kérdés a magyarok számára az volt, hogy a kilépés után mi fog történni a már ott élő és dolgozó Európai Uniós országokból érkezett/érkező munkavállalókkal? Bár még folynak a tárgyalások, valószínűsíthető, hogy a Brexit előtt letelepedett magyaroknak nem kell aggódniuk a sorsuk felől. A most útra kelőknek azonban – az Európai Unióból való kiválás miatt – számítaniuk kell a munkaerő szabad beáramlását és a letelepedést szigorító intézkedésekre.

A legutóbbi felmérés szerint a 2004-ben EU-tagságot nyert országokból az Angliába érkezett bevándoroltak száma 11 000-rel csökkent 2017-ben, az egy évvel korábban mért adatokhoz képest és a számuk a népszavazás óta először esett 1 millió alá.

Megkezdődött-e a "Brexodus", fontolgatják-e a hazaköltözést a magyarok? Korántsem hivatalos, de reprezentatív felmérést készítvén, a kérdéseinkre érkezett válaszok szerint, nem. Akik nem találták meg a számításukat, nem a Brexit miatt tértek vissza. Sok idő van még 2019 márciusáig, az új feltételrendszer életbe lépéséig, a magyarok egyelőre inkább a font gyengülő árfolyama miatt aggódnak.

Milyen a hangulat és milyenek a kilátások a magyarok körében?

Ennek megismerése érdekében a Londoni Magyar Iskola titkárát, Tornay Ádámot kérdeztem, aki közösségi vezetőként és a vendéglátásban dolgozván tájékozott az Angliában élő magyarok mindennapi életével és jövőbeli terveikkel kapcsolatosan.

Az általad ismert magyarok közül milyen arányban szándékoznak hosszabb távon berendezkedni az angliai életre?

Amikor valaki eldönti, hogy elhagyja hazáját és idegen országban kezd új életet – véleményem szerint – hosszú távra tervez. Nem akarom sorolni, mi mindent kell figyelembe venni, előre megtervezni ilyen alkalom során. Az országot elhagyók legtöbbje egzisztenciális helyzete miatt dönt az új otthon keresése mellett. Persze, vannak olyanok, akik kalandvágyból veszik vándorbotjukat, de ezek száma lényegesen kevesebb, jövőjük képlékeny és céljaikra a Brexit nincs különösebben hatással, vagy ha mégis, akkor gyorsan változtatnak. Az ismerőseim közül nem igazán tudnék olyat mondani, aki rövid távon gondolkodna, Brexit ide vagy oda, valljuk meg őszintén, még most is jönnek szép számmal és nem csak Magyarországról.

Felmerülhet-e a hazaköltözés gondolata a Brexit kedvezőtlen hatása miatt?

Kevesebb mint két év van a Brexit életbe lépéséig. Jelenleg akkora a káosz, amire maguk az angolok sem számítottak. Időhátrányban vannak, elhúzódóak a tárgyalások, nem tudni születik-e konszenzus a határidőre. Ahhoz, hogy szóba kerüljön a hazaköltözés gondolata, itt valami nagyon rossznak kellene történni amiatt, hogy a hosszú távon gondolkodó magyarok hazamenjenek.

A Brexitet nem lehet önmagában nézni, a világ eseményeivel együtt kell vizsgálni. Ez a nagyhatalmak játéka, gazdaságpolitikája. A hétköznapi ember nem nagyon foglalkozik részleteiben ezzel a kérdéssel, mert egyrészt nem érti, másrészt lekötti a munkája. Angliának szüksége van a külföldi munkaerőre. Ezért – véleményem szerint – alaptalan bármilyen riogatás. Természetesen ismerek hazaköltözőket, de ők személyes, családi okok miatt hagyták el a szigetországot.

Hogyan boldogulnak Angliában a Magyarországról származó emberek? Minek kellene otthon változnia, hogy a kiáramlás mérséklődjön, illetve visszaforduljon?

A három legfontosabb dolog e téren: az emberek beilleszkedési képessége, az egymáshoz való viszonyuk valamint az anyagi biztonságuk. A magyarok szorgalmasak, felelősségtudók, teszik a dolgukat; így nőttünk fel, így neveltek minket. Van lehetőségünk az előrelépésre, képességeink, tudásunk jóvoltából mondhatni elég gyorsan. Van sikerélményünk. Otthon – tisztelet a kivételnek – hiányzik az emberekből az összefogás, a közös célok, a haza szeretete, irigyek, nem föltétlenül örülnek a másik sikerének. A hazai fizetések eltörpülnek a külföldön, ugyanazért a munkáért megkereshető fizetések mellett. Noha itt Angliában a megélhetés többe kerül, mégis könnyebben kijön az ember. Amikor anyagi biztonságról beszélek, arra gondolok, hogy képes legyen egy átlagos család, egyén kijönni a havi fizetéséből. Nem fényűző igényekre gondolok, hanem, hogy lehetőség legyen otthon is a megtakarításra, utazásra, utódok továbbtanulására finanszírozására.

Külön kell foglalkozni azoknak a magyaroknak a sorsával, akiknek szülőföldje nem a mai Magyarországon van.

Az a Kárpát-medencei ország, amelyben születtek, nem föltétlenül várja őket vissza! A magyar közösség, amiben felnőttek, a kivándorlási hullám miatt veszteséget szenvedett. Szép számmal élnek közülük Angliában és építik a jövőjüket. Egyik képviselőjük, Finta Botond, testvérével érkezett Londonba. Mindketten diplomaszerzés után érkeztek. Nagyjából egy évig kerestek otthon munkát, sikertelenül. "Erdély, ahol születtünk, mindig melegséggel tölti el a szívünket, de hogy újra visszaköltözzünk, egyikünk fejében sem fordult meg. Sokan mondják, hogy a Londonba való kiköltözés egyfajta menekülés a nehézségek elől, de azok, akik itt vannak, valamivel többre vágynak. Ez nem feltétlen anyagiakra vonatkozik, mert élettapasztalatot és nyelvismeretet is akarnak szerezni. Az itt szerzett tudásukat, tapasztalatukat nagyon sok területen lehet kamatoztatni. Véleményem szerint a fiataloknak haza kell közlönüniük előbb, vagy utóbb Magyarországra, családot alapítani és az ottani gazdaságot és társadalmat erősíteni."

Salánki István, az Angliai Magyar Református Egyház lelkésze szintén Erdélyből érkezett. Nem tart a Brexit negatív hatásától. "A gyülekezet az Isten gyülekezete, léte és fennmaradása független a politikai változásoktól. A legnagyobb kihívás, hogy minél több magyar gyülekezet és keresztény lelki közösség alakuljon azok számára, akik anyanyelvükön akarják gyakorolni a hitüket és lelki támaszra, segítségre vágynak."

A magyarok tehát egyelőre maradnak? Jelenleg megállapítható, hogy a legtöbb Magyarországról származó és Angliában élő, dolgozó vagy tanuló ember ragaszkodik eredeti célkitűzéseihez, amiért idejött és – legalábbis eddig – a Brexit nem késztette terveinek megváltoztatására.

Baker Monika, London

Vita a BREXIT-ről Nagy-Britanniában

Boris Johnson külügyminiszter ismét színre lépett Theresa May előadása Firenzében

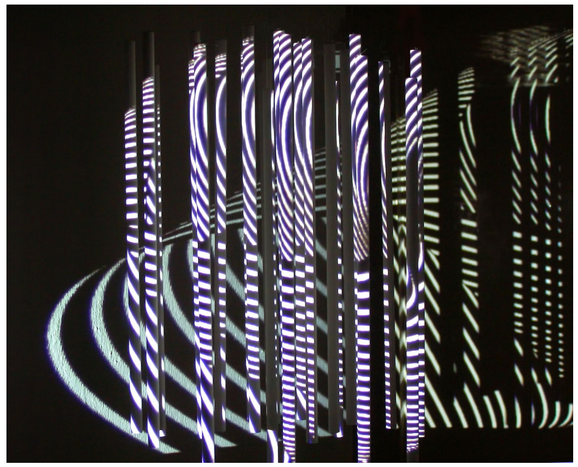

Tendenciák

Johnson nemrégiben a „Daily Telegraph" című lapban cikket írt, amelyben megismételte egy korábbi állítását, amely szerint Nagy-Britannia, ha kilép az EU-ból, hetente 350 millió fonttal többet tud adni az állami egészségügyi szolgálatnak, ha nem kell ezt az összeget a EU-nak átutalnia.

Johnson állítását, aki ugyanezt mondta az 2016-os Brexit választási hadjáratban, már akkor bírálták a szakértők, akik szerint ez az állítás nem stimmel, mert itt bruttó, nem nettó számokról van szó. Nagy-Britannia már évekkel ezelőtt kiharcolta, hogy ebből az összegből lényeges részt visszakapjon agrártámogatás és más formában. Tehát az összeg amit Nagy-Britanniának fizetnie kell az EU-nak, nettóban lényegesen kisebb, mint az említett bruttó összeg.

A brit Statisztikai Hivatal vezetője David Norgove most élesen bírálta Johnsont cikke miatt, amiért a külügyminiszter hamis számokkal csinált reklámot a kompromisszum nélküli Brexitnek. A Statisztikai Hivatal vezetője szerint Johnson megismételi azt, amit korábban csinált, hogy nem megbízható adatokkal próbált argumentálni. Johnson cikkének nagy visszhangja volt az országban, mert támadásként fogták fel Theresa May miniszterelnök asszony ellen, akinek már korábban meggyöngült a pozíciója. May a napokban figyelemkeltő beszédet mondott Firenzében, amellyel meg akarta indítani a lelassult Brexit tárgyalásokat. Vitatott, hogy Nagy-Britanniának mennyit kell fizetnie a kilépés előtt az EU kasszájába. Johnson ellene van mindenféle fizetésnek. Ezzel kizárja a kompromisszumok lehetőségét.

A német Frankfurter Allgemeine Zeitung azon a véleményen van, hogy Johnson olyan játékot játszik, hogy ki váltja le May miniszterelnök asszonyt. Az utóbbi időben a tárgyalások a Brexit-ről, azaz Nagy-Britannia kilépéséről az EU-ból egyre jobban akadoztak. Theresa May brit miniszterelnök asszony úgy gondolta, hogy meggyorsítja a tárgyalásokat és ezért Firenzében tartott beszédet. Ez a döntése arra mutatott, hogy számára a Brexit nem jelenti az Európával való szakítást. May beszédében hangsúlyozta, hogy a kereskedelmi és a biztonságpolitikai kapcsolatokat fontosaknak és szükségesnek tartja a jövőben is. Szónoki pultjára a következőket írták ki: „A közös történelem, a közös kihívások és a közös jövő". Nagy-Britannia célja az, hogy EU-tagság nélkül is az EU-val közösen, kéz a kézben dolgozzon. Brit részről nagy jelentőséget tulajdonítottak a beszédnek. Sok brit újságíró utazott ezért Firenzébe. Az EU-s sajtóvisszhangok különbözők voltak, mert azt várták Maytől, hogy az angol tárgyalási pozíciót majd világosan kifejti és ezáltal megindítja a tárgyalásokat.

May kétéves tárgyalási időszakra tett javaslatot, amelyben a Brexit életbelépése után Nagy-Britannia lebonyolítja azokat a fizetéseket az EU-nak, amelyeket már elismert. Ez kb. 20 milliárd eurót tesz ki, bár May nem nevezett számot. Brüsszelben viszont 100 mrd. euró tartozásról beszélnek, ezt viszont soknak tartotta. May beszédében kifejtette, hogy Nagy-Britannia továbbra is fenn akarja tartani a teljes kapcsolatokat az EU piacával és alkalmazni akarja annak teljes szabályait. Az EU polgárait akkor is szívesen látják, de regisztráltatni kell magukat. Belföldieknek és külföldieknek eddig nem kellett bejelentkezniük Nagy-Britanniában. De a biztosítási számok alapján valószínűleg eddig is tudták, ki hol él.

A Frankfurter Allgemeine Zeitung szerint ez volt May beszédének a legkonkrétabb része, amely a tárgyalásokat megindító gépolajat jelentette. A Nagy-Britanniában elő EU-s polgárok sorsáról a tárgyalások során még nem jutottak előre. (Nagy-Britanniában kb. 3 millió EU-s polgár él. Brüsszel azt szeretné, hogy ezek az Európai Bíróság hatáskörébe tartozzanak. Nagy-Britannia viszont minden ott élő külföldit egyformán kíván kezelni.

Tisztázatlan, milyen modell alapján kívánják a Nagy-Britannia és az EU közti kapcsolatokat kezelni. Az eddigi példák (Norvégia, Svájc) nem tetszenek Maynak. Egy újabb modell jobb lenne, mondta. May kritikusai véleménye szerint, a miniszterelnök asszony viszonylag keveset mondott az említetteken túlmenően a Brexitről. Másrészt pozitívnak lehet tekinteni, hogy kiemelte Nagy-Britannia és az EU közös vonásait. Kétségtelen, tekintélyesek a feladatok és a megoldandó problémák a Brexit lebonyolításában. Az is tisztázásra szorul, hogy nehéz, vagy akadálymentes lesz-e a kilépés, és ebbe mindkét félnek bele kell egyeznie, ami természetesen kompromisszumokat tételez fel. Egy úgynevezett kemény kompromisszum követelése bármelyik részről is, megnehezíti a tárgyalásokat és a megegyezést. Ugyanakkor a Nagy-Britannia és az EU közti kapcsolatok rendezése és szabályzása jelentős munkát követel meg. Többek között az Észak-Írország és Nagy-Britannia közti kapcsolatokat is tisztázni kell.

A tárgyalásokat brit részről David Davis, az EU megbízásából pedig a Francia Michel Barnier vezeti. Mindketten régebben egy időben voltak országaik Európa-miniszterei. Feltehető, hogy mindketten nem szigorú, hanem elfogadható Brexit megegyezésre fognak törekedni. „Mindkettőnket több köt össze, mint elválaszt" – mondta Davis. A Brexit nyilvánvalóan nem zajlik le rekordidőben, de kívánatos lenne, hogy ez végeredményében mindkét fél és Európa előnyére váljon, közben a hagyományos kapcsolatok továbbra se szakadjanak meg.

A legújabb tárgyalások NB és az EU között szeptember utolsó hetének hétfőjén kezdődtek meg. Október közepén újabb EU csúcstalálkozó zajlik le Brüsszelben. Itt nem látszik valószínűnek, hogy részletes tárgyalásokat terveznek a May által javasolt két éves időszakról 2019-es kilépés után.

Brüsszel pozitívan reagált May azon kijelentésére, hogy London a kilépés utáni 2 évig tartó időszakban a belső piacot igénybe kívánja venni, de nem úgy, hogy ebből az EU többi államának hátránya legyen. Ezért ezt a témát elkülöníthik, illetőleg külön tárgyalják a többi alapvető problémától. (Így az EU polgárok jogai NB-ban; a pénzügyi kérdések, valamint Észak-Írország határainak ügye).

Újabb hír Londonból: A brit bankvilág egy szabadkereskedelmi egyezménnyel meg akarja védeni magát illetve üzleteit a Brexit ellen, amely túlmegy az EU-val kötött egyezményeken. „Ha London eddigi vezető pozícióját, mint a világ pénzügyi központja elveszti,- mondta egy vezető brit banklobbista, akkor a banküzletek Londonból New Yorkba és Singapurba mennek, nem az EU-ba. A szabadkereskedelmi szerződés célja, amely brit bankokat és kapcsolataikat érintené, az, hogy a Brexittől függetlenül is le tudják bonyolítani üzleteiket az EU-val. A kérdés az, hogy milyen nagy az érdeklődése az EU-országoknak ezen a szabadkereskedelmi szerződéseken, mert sokan abban reménykednek, hogy a jelentős külföldi bankok átteszik legalábbis egy részét az alkalmazottaiknak és üzleteiknek a kontinensre. (Így Frankfurtba, Dublinba, Párizsba)

Harsay György

Dr. Bordás Sándor

TÖRTÉNELMI TRAUMÁINK LELKI VONATKOZÁSAI

III. rész

A kutatás

A kutatás módszertana a következő volt:

Kérdőíves eljárás (a kérdőív, sajnos kognitív, nem projektív technika volt. A projektív technika jobban mért volna ebben az esetben, de az anyagi keretek nem tették lehetővé).

Célcsoport: véleményformálók (polgármester, pap, tanár, orvos, vállalkozó stb.). 1000-es minta Magyarországon. A kérdőívet kicsit átdolgozva lekérdeztük Erdélyben, Szlovákiában, Vajdaságban és Ausztriában 400-as mintán, szintén véleményformálókkal.

A kérdőív lefordításra került románra, szlovákra, szerbre és németre. A minta így alakult: 85 romániai magyar, 85 romániai román, 50 vajdasági magyar, 50 vajdasági szerb, 50 szlovákiai magyar, 50 szlovákiai szlovák, 15 ausztriai magyar, 15 ausztriai német.

Interjú véleményformálókkal, ahol a cél főleg a történelmi traumákra fókuszált, de egyéb kérdések is fontosak voltak. A minta Magyarországon: 36, a többi négy országban 6, ahol 3 magyar és 3 nem magyar volt az interjú alanya.

•

A kérdőív 4 tartalmi körből állt:

Általános adatok és világnézet,

Geert Hofstede a kultúrára vonatkozó dimenzióira való rákérdezés: A kultúra melyben a vizsgált személy él: individualista vagy kollektivista, maszkulin vagy feminin, menynyire jellemző a bizonytalanság gyenge, illetve nagymértékben történő kerülése, az időorientáció rövid vagy hosszú távú, hogyan ítéli meg a kultúrán belüli hatalmi távolságokat (pl. főnök-beosztott viszony).

A történelmi traumáink megítélése: hat történelmi trauma került vizsgálat tárgyává, melyeket történészekkel határoztunk meg.

Ezek a traumák voltak: a tatárjárás, a török hódoltság, 1848, a trianoni döntés, a kommunista diktatúra, valamint 1956.

A traumákat a következő 8 szempont alapján kellett értékelni a Likert-skála szerint:

Ez az esemény a mai napig mély hatással van Magyarországra

Ez az esemény Magyarország történetének legnagyobb tragédiája

Gyakran jut eszembe ez az esemény és az, amit Magyarország számára jelentett.

Ez az esemény jó és rossz következményekkel is járt Magyarország számára.

Ez az esemény súlyosságában nem hasonlítható semmi máshoz, amit Európa más nemzetei elszenvedtek.

Magyarország túllépett ezen az eseményen, és képes azt objektíven, történelmi távlatból szemlélni.

Ez a történelmi esemény mély érzelmeket vált ki belőlem.

Fontos, hogy rendszeresen emlékezzünk erre az eseményre, levonjuk a tanulságait és megpróbáljuk helyrehozni az általa okozott kárt.

A határon túli magyarság számára a kérdéseket rájuk vonatkozóan módosítottuk.

A Bogardus skála. A Bogardus skála azt méri, hogy a különböző kultúrák milyen közel, illetve távol tartanak maguktól más kultúrákat. A legközelebbi távolság a házasságkötés, a legtávolabbi pedig az, hogy be sem engedné abba az országba a másik kultúrát, ahol él.

Eredmények

Hat történelmi trauma kutatását tartottuk fontosnak tervezés kapcsán, ahogy ezt fentebb említettük, nevezetesen: a tatárjárást, a török hódoltságot, az 1848-as forradalmat, az 1920-as trianoni döntést, a második világháború utáni kommunista diktatúra létrejöttét, valamint az 1956-os forradalmat. A Holocaust kutatását nem terveztük, egyrészt számtalan korábbi kutatás szólt már erről a magyarságot is érintő történelmi traumáról, másrészt jelentősen átszövi a mai aktuálpolitikát, mellyel nem kívántunk foglalkozni. Viszont utólag úgy látjuk, hogy a vizsgált traumák összehasonlításában érdemes lenne elemezni, ezért, a későbbiekben a Holocaust kutatására is szándékunk van visszatérni. Felvetődött, hogy az 1989-es rendszerváltást traumaként kezeljük-e, hiszen vannak társadalmi rétegek, melyeknek 1989 traumát, lecsúszást, elszegényedést jelentett. Tekintettel a célcsoportra, amely kifejezetten véleményformálókból állt, valószínű nem lett volna objektív a kapott eredmény, hiszen ők 1989-re, feltehetően nem traumaként tekintenek, más lett volna a helyzet pl. rétegezett mintavételű célcsoport esetében.

A kérdőíves felmérést interjúk felvétele is követte, ahol a történelmi traumáinkra vonatkozó válaszok nagymértékben megegyeztek a kérdőív eredményeinek válaszaival.

A kérdőívek kiértékelésénél szembetűnő az egyes meg nem válaszolt kérdések viszonylag magas arányszáma, annak ellenére, hogy kérdőívünk anonim jellegű volt. Ez az arány, a válaszadó által „kényesnek" vélt kérdéseknél, az egyharmad fölé is emelkedett például a politikai beállítottság kérdése esetében. De a válaszadóknak több mint 20%-a nem válaszolt azokra a kérdésekre, hogy vallásos-e, melyik felekezethez tartozik, és hisz-e Istenben? Nagyfokú bizalmatlanságnak foghatjuk fel ezt az eredményt, melynek gyökerei a Második Világháború után létrejött kommunista diktatúra, és az 1956-os forradalmat követő sötét időszaknak az eredménye, ahol a másként gondolkodók komoly üldöztetésnek voltak kitéve. A történelmi emlékezet – a szocializációs folyamatoknak köszönhetően – a kommunikációs rendszereken, és narratívákon keresztül, a kultúra történelmi eseményeit, traumáit generációkon keresztül továbbviszi, és megjeleníti a jelenben (Halbwachs, 2000). Ez a bizalmatlanság Fukuyama (2007) felfogásában a társadalmi tőke hiányát jelenti, mivel, véleménye szerint, valamely társadalomban a társadalmi tőke nagysága egyenlő a társadalomban kialakult bizalom nagyságával. Ez a magas fokú bizalmatlanság azért is hordoz komoly veszélyt, mert a magyar társadalom véleményformálóira jellemző. A határon túli magyar véleményformálók 30%-a nem válaszolt a politikai hovatartozás kérdésére, ami többnyire megegyezik a magyarországi minta válaszaival, ugyanakkor a többi kérdésben jóval nyitottabbak, tehát nagyobb bizalommal rendelkeznek a helyzettel kapcsolatban. A határon túli magyarok válaszaiból nagyobb bizalmatlansági tényezőre számítottak a kutatók, főleg a történelmi hányattatásaik miatt, különösen a trianoni döntés óta. Szerencsére nem ezt az eredményt kaptuk, ami mögött komoly pozitív elvárások lehetnek a magyar nemzet jövőjére vonatkozóan.

Folytatása következik

Nyelvápolás – nyelvújítás

Egyre-másra kopik a nyelvünk, sokszor még a legegyszerűbb kifejezésekre is idegen szavakat használunk, olyan túlzással, hogy nem érjük már be a némettel, hanem a legdivatosabb angol–amerikai megnevezéseket keverjük beszédünkbe.

Mégsem kell lemondanunk arról, hogy egy szép napon elhal ajkunkon a magyar beszéd, azaz ha ez be is következik, annak egészen természetes oka lesz. Nem így meggondolatlan egymásutánisságban, mert lám-lám milyen leleménykre tehetünk szert, amelyet akaratlanul. Két vívmány is említhető, mindkettő nem is annyira nyelvteremtő készségünk, mint inkább félrehallás szüleményeként:

Magyarországon haladtunk az autópályán, valahol Tatabánya után Budapest irányába. Éppen ott tartottunk, ahol jobb kéz felől, azaz délre kisebbfajta tó díszeleg jegenyékkel szegélyezve. Megpillantva önkénytelenül kibugyogyant belőlem: látod János ez az igazi *pannon* táj, csupán Toscanatól eltérően ciprusok helyett jegenyék teszik jellegzetessé. János a motorzajban *pandur*nak vélte a pannont. Ez annyira megtetszett, hogy rögvest pandurfáknak kereszteltük el a jegenyéket. Ez találó is, hiszen egyenes tartásukkal őrzik a tájat jellegzetes sudaraikkal.

Linzbe tartva Lajos magával hozta bűvös masináját: nem is tévedtünk el, és célirányosan időben megleltük a helyet, ahova igyekeztünk. Megérkezésünk előtt meg is jegyezte feleségem: milyen jó, hogy magával hozta Lajos a *gps*-t, természetesen angolos kiejtéssel. Mivel mögötte ültem, a motorzajtól határozottan úgy hallottam, hogy *csibészt* mondott. Nyomban fel is lelkesültem, dicsérve fantáziáját, hogy ösztönszerűen milyen jó magyar szót talált az angol rövidítésre. Mégis hiába igyekeztem találékonysága elismerése dolgában, mert ő megerősítette, amit tulajdonképpen mondott. A félrehallásból született szó azonban nem tágított belőlem. Linzi magyarjainknak beszámolva szóalkotásról, meg is kértem őket, szabadalomként járuljanak hozzá, hogy attól naptól kezdve *csibésznek* nevezzük az útbaigazító *gps*-t, ami eredeti kifejezéssel így hangzik: *Global Positioning System*, de navigátornak is szokás nevezni. Magyarul nem csak szépen, de találóan is hangzik, hiszen csibészesen kicselez minden akadályt az útmutató készülék.

Literatus

A II. világháborús japán hadviselés

Japán először 1939-ben, Mongólia meghódítása előtt kerül összeütközésbe a Szovjetunió Vörös Hadseregével. A Haihin Gol folyónál elszenvedett japán vereség aztán arra kényszerítette a japán hadvezetést, hogy megnemtámadási és semlegességi szerződést kössön a Szovjetunióval. Ezzel távoli tervként, a csendes óceáni-térségből igyekezett kiszorítani a Szovjetuniót, hogy az Egyesült Államok, Anglia és Hollandia elleni támadásokra felkészülhessen és összpontosítsa haderejét.

A náci Németország feltétel nélküli fegyverletétele után (1945. május 8.) és a Fülöp-szigeteken elszenvedett japán vereségeket követően Japán a Szovjetunió közreműködését kérte a csendes-óceáni háború befejezéséhez. Sztálin azonban titokban már megígérte Angliának és az USA-nak is, hogy Németország legyőzése után, három hónapon belül megtámadja majd Japánt! Ezzel figyelmen kívül hagyta a japán kérést és több, mint 1 millió katonát vezényelt Mandzsúria határára.

A második atombombával (Nagaszaki) egy időben kezdődött az 'Augusztusi Vihar' nevű hadművelet, melyben 12 ezer szovjet és 84 ezer japán katona vesztette életét. Hasselkava Cujosi japán történész, a *'Racing the Enemy'* c. könyvében úgy nyilatkozott, hogy a szovjet hadbalépés 1941-ben még az atombombáknál is nagyobb szerepet játszott Japán kapitulációjában. Truman, az USA elnöke és az amerikai katonai vezetés ugyanis úgy vélte, hogy az atomfegyverek használata szükséges olyan nép ellen, mint japán, amely a végsőkig mindenre elszánt. Japán, hogy hazáját megvédje az idegen megszállástól, a háború folytatásával iszonyatos emberveszteséget szenvedett volna. Így a japán császár és a kormányán belüli 'békecsoport' inkább hajlott a kapituláció felé, mivel joggal hitték, hogy az USA nagylelkűbb lesz velük szemben, mint a Szovjetunió.

Ha Japán kapitulálása akkor nem történik meg, ez Richard D. Frank történész szerint a II. Világháború végét kitolhatta volna 1946-ig, és amerikai katonák százezreinek, valamint a japán hadsereg, plusz a civil lakosság millióinak életét jelentette volna. A kapitulálást illetőleg a végső döntésért a felelősség Hirohito császárt és kormányát illeti, akik viszont megelőzőleg az egész országot mozgósították a háború megnyerése érdekében.

A szovjet fenyegetést jól jellemzik Japán háborús miniszterelnökének Sudzuki Kantaronak szavai: 'Ha elszalasztjuk a lehetőséget, a Szovjetunió nemcsak Koreát, Mandzsúriát és a Szahalin-szigeteket fogja elfoglalni, hanem Hokkaidót is. Addig kell befejeznünk a háborút, amíg tudunk az Egyesült Államokkal tárgyalni.'

Japán 1944. augusztus 14-én megszűnt harcoló fél lenni és hivatalosan 1944. szeptember 2-án tette le a fegyvert, azaz adta meg magát. A történelem, mint egy népéért aggódó uralkodó, helyes döntését fogja értékelni ezt a számukra nehéz döntést.

Lestár Ferenc közreműködésével
Dr. Tápay Miklós

KÖZÉPKORI TÖRTÉNELMI KALANDOK

A Délvidéki Magyar Cserkészszövetség nyílt lovagi táborába látogatott a minap Brasnyó Ferenc kishegyesi esperes plébános. A mintegy 70 kisgyermek érdeklődéssel fogadta. A falubeliek, akik ismerik, körül is rajongták. Közben a konyha felé figyeltek, ahonnan a fánk finom illata áradt... Nem is csoda, hiszen közeledett az ebéd ideje.

Fél évtizede cserkészek lepik el nyaranta a településhez közel eső egykori Welker-tanya dimbes-dombos, de szépen rendezett környékét. Fent, a főépületek oltalmában, az iskoláskorú gyerekek és őrsvezetőik, meg a táborparancsnokság tartózkodik. A gyerekekkel cserkész-orvosok, -tanárok, -tisztségviselők, -egyetemisták törődnek.

Lent a völgyben, a festői szépségű tó partján, a Délvidék sok tájáról (Bánátből, Szerémségből, Pancsováról, Maradékról, Székelykevéről, Hertelendyfalváról stb.), Erdélyből és a Felvidékről összesereglett negyvenvalahány őrsvezető-jelölt és oktató táborozik. Hat erdélyi cserkésztiszt segíti a vitézek felkészítését. Ott vesznek részt apródjaink a szükséges képzéseken, hogy a jövőben gondjukra bízhassák a kicsinyeket. Ók lesznek azok, akik majd rájuk vigyáznak.

Kecskés Endre táborparancsnoktól megtudjuk, hogy összesen mintegy másfél száz ifjú és felnőtt cserkész tartózkodik a két – párhuzamosan működő -- táborban napok óta a Welker-tanyán, egymással együttműködve, egy konyháról étkezve. A Szent László-év eseménysorozatának egyike a tábor kerettörténete, amely a lovagvilágba visz vissza bennünket. A nagy király életéről és koráról szólnak az itt elhangzó előadások, azt eleveníti meg a színdarab és az ügyességi játékok sorozata is, idézi a szalmából épült várkapu, a falak és a „várudvarban" látható, fából készült tárgyak.

Vasárnap délelőtt 10 órától szabadtéri misét celebrált számukra a Délvidéki Magyar Cserkészszövetség elnöke, Kalapis Stojan SDB atya, muzslyai szalézi szerzetes, a 15 éves Emmausz fúkollégium létrehozója és igazgatója. Óriási megtiszteltetés ez a kishegyesi tábornak. Gyermekek és felnőttek egyaránt izgatottan várták, bízva benne, hogy az idő is kedvez majd az eseménynek.

Vasárnap érkezett a szomorú hír a Budapesten működő TÁBORKERESZT-ből, hogy szombaton este a lengyelországi Suszek város melletti cserkésztáborban a vihar fákat csavart ki, emberéleteket követelve. Két tizenéves cserkészlány meghalt, húszan megsérültek. Összesen 150 fiatal tartózkodott a táborban, amikor elérte a vihar. A cserkészeket a tűzoltóság segítségével menekítették ki. Értük, a sérültek gyógyulásáért közös imádságot tartottak a kishegyesi cserkésztábor résztvevői és a Szent Anna templomban a hívek is. A Welker-tanyán is nagyon tartottak a vihartól, de végül csak enyhe zivatar érkezett, és vasárnap délelőtt eső. Itt menhelyül szolgál ilyen esetekre a hatalmas kastély. Annak tiszta, padlós helységeiben szükség esetén elszállásolják a cserkészeket.

Jóra, szépre, emberségre, barátságra tanítanak a tábor előadói. Játékos módon vezetik be kicsinyeinket a középkor történelmébe. Amit itt megtanulnak, az élményeket, amelyekben részük van és lesz, soha senki el nem veheti tőlük. Gyermekkoruk felejthetetlen része marad.

Dr. Csordás Mihály

A MENEKÜLŐ EGYETEM

A II. világháború végének egyik tragikus eseménye

Megrázó, személyes vonatkozású történetet, történelmet hallhattunk a Hamburgi Magyarok Egyesületében, annak volt elnöke, Szily Ádám előadásában. Vetítésre került Papp Gábor Zsigmond „A menekülő egyetem" című, 2005-ben készült dokumentumfilmje. 1944-ben a magyarországi német parancsnokság elrendelte a Budapesti Műszaki Egyetem Németországba telepítését. Kálváriájuknak –, mely 36 diák és tanár, köztük az előadó édesapja Szily József életébe került –, állít emléket a dokumentumfilm.

Miért döntöttek az egyetem kitelepítése mellett a németek? Ennek egyik oka a végzős egyetemisták szakemberi értéke volt, hogy a háború után legyen, akik újjáépítik a lerombolt városokat. A másik ok lehetett bevetésük a harcokban. Erre hamarosan sor is került volna útjuk első állomásán Breslauban (a mai Wroclav) 1944 karácsonyán a társaság egyik felét – a gépész- és vegyészmérnököket – helyszűke miatt továbbirányították Drezdába.

Nekem is van családi vonatkozásom e történethez – fejtette ki Szily Ádám. Nagybátyám Drezdába került, a bombázást megelőző napon hagyta el többedmagával a várost.

Az építész- és építőmérnökök Breslauban maradtak, s folytatták tanulmányaikat. Január 22-én a breslaui rádió bemondta, hogy a szovjetek elérték a város határát, de semmi vész, itt van rengeteg magyar egyetemista, ők fogják majd Breslaut megvédeni. Erre ők nem vállalkoztak, ezt közölték is a magyar parancsnoksággal. A menekülés mellett döntöttek. Éjszaka egyszerűen elszöktek a városból. Gyalog elindultak Halle irányába. Szily József tanáruk vezette a csoportot. Mínusz 20 fok volt; egyik oldalról a szovjetek lőttek, másik oldalról a németek. Másfél hétig mentek a hóban, átázva, a rajztábláikon, mintegy szánon húzva maguk után csomagjaikat. 1945. február 3-án értek Halléba, ahol két hónapig tartózkodtak. Ez idő alatt folytatták az oktatást áprilisig. Többen utolsó vizsgáikat is letették, s április 5-én a hallei főpályaudvaron kapták meg diplomájukat. A város lebombázása után a társaság két csoportra oszlott: az egyik úgy gondolta, visszamegy Magyarországra – ahol, bár szovjet megszállás volt, de a harcok legalább már véget értek. A másik csoport viszont úgy döntött, hogy Dánia felé veszi az irányt. A dánok szívélyesen fogadták őket, a háború végét együtt ünnepelték. Többen ott telepedtek le – a szép és kedves dán leányok szerepe vitathatatlan ebben a döntésekben!

A csehországi Haslov város temetőjében tudjuk meg, mi történt a hazatérést választó szerencsétlen csoporttal. A Magyarország felé tartó szerelvényt amerikai légitámadás érte.

1945. április 11-én. 36 halott, 50 sebesült. „A pilóta kihajolt a gépből, kézzel dobta a gránátot a vonatra" – emlékezik az egyik túlélő.

Az akkor 5 éves Szily Ádám édesanyjával és húgával Hallében tartózkodott, hogy közel legyenek édesapjukhoz. Mintha előre érezte volna édesanyja a bekövetkező tragédiát. A hír hallatán 2 nap alatt megőszült. Soha többé nem ment férjhez. 1956 után Brazíliába került, Ádám később visszatért Európába, ma is Hamburgban él. Hosszú időn keresztül nem tudta, hol temették el édesapját s szerencsétlen kollégáit, diákjait. Érdeklődött a környéken, de a cseh hivatalos szervektől azt az információt kapta, hogy a sírokat beszántották, helyükön teniszpálya található. A véletlen 50 év múlva mégis segített. Egy diák megsárgult naplóját jutatták el hozzá, a Szily nevet hallva. Ebből megtudta a részleteket, mi történt, s hogy Haslov városában tömegsírba temették az áldozatokat.

Nagy hálát érdemel az akkor 10 éves német kislány – mára a cseh formára változtatott nevű Alzbeta Stukova – aki közvetlenül a bombatámadás előtt még a sorompónál állva visszaintegetett a Haslov állomásán áthaladó diákoknak. A mai napig gondozza a tömegsírt. Édesanyja akkor azt mondta neki, ezek a fiatalok oly messze hazájuktól haltak meg, a mi feladatunk ezt a sírt gondozni.

Friedrich Ireghy Annamária

„Az igazat mondd, ne csak a valódit"

Rendhagyó verses-zenés irodalmi estet tartott a bécsi Pázmáneumban Eperjes Károly Kossuth-díjas és Jászai Mari-díjas színművész és lánya, Eperjes Borbála szeptember 23-án. Az esemény, amelyre a XI. Ars Sacra Fesztivál keretében került sor, XX. századi magyar költők istenes verseivel ismertette meg az érdeklődő bécsi magyarságot. Az előadást az évtizedek óta hagyományosan megtartott szombat esti magyar nyelvű szentmise előzte meg, amelyen a Pázmáneum Cantus Arcis Kórusa, valamint a Musica Divina Kamarakórus közösen teljesített zenei szolgálatot.

Az összeállítás tematikáját Lukács László: Innen és túl – Versek az Isten-kereső emberről, valamint Tomka Ferenc: Istenkeresés a magyar irodalomban című munkája adta. Az Innen és túl antológia a XX. század istenkereső verseiből az válogatást: Ady Endrétől és a Nyugat költőitől kezdve kortársainkig mintegy kétszáz költő vall az élet értelméről, a halálról és a feltámadásról. Eperjes Károly – aki maga is ars poeticaként tekint e versekre – ezúttal keresztény identitását megelő hívő emberként állt hallgatósága elé, megvallva, hogy több mint huszonhárom éves út vezetett odáig, hogy bizonyos istenes verseket egészen magáénak érezzen.

Az előadó által megidézett költemények központi mondanivalója a szabad akarat, a megtérés és a lét végső értelmének jelentősége mentén ragadható meg. Elsőként József Attilától A számokról című verset szavalta el, amelyben a költő előbb az öntörvényűségről, majd az „istentörvényűségről" vall.

József Attila ugyanezt a kérdést közelíti meg más oldalról A Két hexameter című költeményben is, egymásnak ütköztetve az öntörvényűséget a becsületesség, az igazság mellett való elkötelezettséggel.

Mért legyek én tisztességes? Kiterítenek ügyis!
Mért ne legyek tisztességes! Kiterítenek ügyis.

„Az igazad mondd, ne csak a valódit" – fogalmazza meg József Attila a Thomas Mann üdvözlése című versében mint európai az európainak, aki nemcsak hogy szívesen olvasta a nagy európai gondolkodó emberiséghez szóló üzenetét, hanem írásait magas szinten valódinak is tartotta. „Arról van szó, ha te szólsz, ne lohadjunk, de mi férfiak férfiak maradjunk és nők a nők – szabadok, kedvesek – s mind ember, mert az egyre kevesebb…" A valóság az, hogy születünk és meghalunk. Az igazság viszont e fölött áll, hogy van föltámadás. Ha nem támadt volna föl, hiábavaló lenne a hitünk, az, hogy itt vagyunk. Az ókori kultúrák is az igazi katarzist, megtisztulást keresték. Hol van a megtisztulás? Ki az, aki megtisztít? Éppen ezért, amikor olvassuk az evangéliumban Jézus szavait, hogy én vagyok az út, az igazság és az élet, evidens, hogy középpontban az igazság van. Az út Ő: aki követni akar engem, vegye fel keresztjét. Ez szenvedés nélkül nem megy. Csak így jutunk el az igazságra, az örök életre. Az igazság, a jóság, szépség hármasában kell éljünk. Mindig az első helyen az igazságkeresés kell, hogy legyen. Akkor megtudjuk, mi a jó. A jó az, ami az Istennek jó. Az jó az embernek is. Sem szabad, nem lehet kifordítani a szépség, jóság igazságát – vallja a színművész.

Eperjes Károly emellett felhívta a figyelmet arra is, hogy újra kell gondolnunk az értékrendünket, mindazt, amire életünk alapját lefektetjük. A világban sokféle válság tapasztalható napjainkban, ezért – mint fogalmazott – feltétlenül szükséges, hogy identitásunkat kultúrán gazdag örökségéből, értékrendjéből építsük föl. Az úton levés mindig keresés, úgy kell azonban keresnünk, hogy megtaláljuk életünk végső célját.

Az est során további költők istenes verseit szavalta el a közönségnek, mely versekben megfogalmazódnak az istenkeresés és Istenre találás útjának legkülönfélébb módjai. Ily módon verseikben mintegy vallomásszerűen megírják, hogyan vált a nem hívő útjuk a hívő ember útjának a részévé. A megtérés központi elem ezekben a versekben.

Az istenes költők és az est előadója e költeményeken keresztül utat mutat, miként találhatunk vissza az atyai házba.

A XX. századi istenes versek költői koruk kihívásainak közepette keresték az immanencia mögött a transzcendens valóságot. Az a vágy fűtötte őket, hogy életük összefüggéseit feltárják hitbéli növekedésük fényénél. Hol pörlekedtek, panaszkodtak, kértek és hálát adtak.

Cseh Csaba
a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasa

Megvívott és megvívandó csaták

– Szerbia és Koszovó kérdése 2017 őszén –

Becslések szerint Koszovóban jelenleg 110–120 ezer szerb élhet. Szerbia egykori déli tartománya, a „szerb bölcső" 2008-ban kiáltotta ki függetlenségét, de Belgrád továbbra is saját tartományának tartja a többségében albánok lakta területet. A két fél Brüsszel nyomására és közvetítésével 2013-ban kezdte meg a kapcsolat normalizálását célzó tárgyalásokat.

Még a nyár elején jelentette be Aleksandar Vučić szerb államfő, hogy össznépi párbeszédet szeretne Koszovóról. Az egyik szerbiai napilapban, a *Blic*ben jelent meg az elnök cikke, amely arra szólította fel a szerbeket és a Szerbiában élő más polgárokat, hogy vegyenek részt abban a dialógusban, melynek a témája Koszovó kérdése, pontosabban az évtizedek óta húzódó koszovói ügy megoldása. Vučić szerint nem viselkedhetünk többé strucc módjára, nem dughatjuk homokba a fejünket, hanem szembe kell nézni a problémával, megfogalmazása szerint „a koszovói (gordiuszi) csomó" nem várhat.

Az államfő hosszasan fejtegette, hogy nem halogatható tovább a kérdés, még akkor sem, ha ebben a témában megtanultunk hallgatni, hiszen ez könnyen bármelyik politikus fejébe kerülhet – a szerbség számára ugyanis rettenetesen kényes területről van szó. Éppen ezért fontos, sokkal fontosabb, mint bármikor, hogy belenézzünk a tükörbe, bátran vegyük észre saját sebeinket és hiányosságainkat, ugyanakkor próbáljunk gyógyírt keresni mindarra, amire lehetséges – írta Vučić. Mindez az államfő szerint csakis úgy lehet, ha nem engedjük meg, hogy elvesztősük vagy akár valakinek odaadjuk azt, amink van, viszont ne várjuk azt, hogy ajándékba kapjuk azt, amit már régóta elvesztettünk. Nem szabad többé elhallgatni, szőnyeg alá söpörni Koszovó kérdését – szögezte le. A megoldást nem a mítoszokban és az összetűzésekben kell keresni, de nem is a nemzeti és az államérdekek tagadásában, az ezekről való lemondásban.

Az államfő írására természetesen rögtön reagáltak a szerbiai politikai élet szereplői. Az ellenzék és az elemzők szerint is nehezen lesz megvalósítható Vučić elképzelése. A szélsőjobb pártok azonnal tiltakoztak, a magát demokratikusnak valló ellenzék véleménye szerint viszont először magának Vučičnak kellene állást foglalni Koszovó ügyében, értékelésük szerint ugyanis a jelenlegi államfő álláspontja az elmúlt években, sőt napokban gyakran változott. Általános vélekedés szerint az államfő hirtelen megvilágosodása csak alibiszerzésül szolgál az elkövetkező lépésekhez. Egyesek szerint Szerbia uniós útjának folytatása minimum annak függvénye, hogy Szerbia felhagy-e Koszovó nemzetközi elismerésének akadályozásával, mások szerint pedig egyenesen Koszovó elismerése a feltétel, s a szerb elnök az egész országra tolva a felelősséget, társadalmi támogatottságot akar szerezni. Elemzők szerint viszont ez elképzelhetetlen. Felmerült az a kérdés is, vajon miként szeretne Vučić valós párbeszédet folytatni, hiszen köztudott, hogy nem viseli el, ha valaki ellentmond neki, eltérő álláspontot képvisel, s a média is eléggé egyszólamú... Szakértők szerint most jött el az ideje annak, hogy a Brüsszelben aláírtakat Szerbia végrehajtsa, vagyis felszámolja a párhuzamos szerb intézményeket Koszovóban, el kell fogadnia a koszovói katonaság létezését, minden zsarolás nélkül el kell fogadni a tényt, hogy a koszovói szerbek részt vesznek a koszovói intézmények munkájában, és az ország nem gördíthet több akadályt Koszovó nemzetközi szervezeti tagsága ellen, mint amilyen az UNESCO, az Interpol... Egyes elemzők arra mutatnak rá, hogy Vučić párbeszédre való felhívása azért jelentős, mert a koszovói kérdés fegyveres megoldása ellen foglal állást, nemcsak ebben a pillanatban, hanem a közeljövőben és a távolabbi jövő távlatában is. Ugyanakkor kimenetele igencsak kérdéses, hiszen a szerbek többsége történelmi-vallási-nemzeti okokból érzelmileg mélyen kötődik Koszovóhoz, még akkor is, ha sosem járt ott és szinte semmit vagy nagyon keveset tud róla...

Köztudomású az is, hogy a hatalmas (politikai) befolyással és tekintéllyel rendelkező szerb pravoszláv egyház hasonlóan érez és gondolkodik, a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia nemkülönben... S a politikai ellenfelek sem nyújtanának szívesen kezet Vučićnak, azaz még egy ilyen létfontosságú kérdésben sem várható el az együttműködés.

Tehát a Vučić által meghirdetett párbeszéd bejelentett októberi kezdése sok szempontból jelent mérföldkövet Szerbia számára...

Közben Edi Rama albán kormányfő is megszólalt. Szerinte egyszerűen meg lehetne oldani a koszovói problémát: Szerbiának el kellene ismernie Koszovó Köztársaságot. Tisztában vagyok azzal, hogy ezt sokkal könnyebb kimondani, mint megtenni – hangsúlyozta, miközben elismerően szólt Aleksandar Vučić szerb államfő javaslatáról, hogy kezdjenek belső párbeszédet Koszovóról. Azt is hozzátette, hogy sohasem voltak ilyen jók Szerbia és Albánia kapcsolatai, mint most.

S időközben megalakult az új koszovói kormány is, élén Ramush Haradinajjal, a Koszovói Felszabadítási Hadsereg (UCK) egykori vezetőjével, aki másodszor lett Koszovó miniszterelnöke. 2004-2005-ben már volt kormányfő; akkor azért mondott le, mert a hágai Nemzetközi Törvényszéken folyt ellene vizsgálat, aztán a testület két ízben is felmentette a vádak alól. Szerbül is felszólalt, és leszögezte: az albánok mindig is tisztelték a más nemzetiségűeket, és ez ezentúl is így lesz. Kormányzati szerepet vállaltak a koszovói szerbek képviselői is, három minisztériumot irányítanak. Aleksandar Vučić azt nyilatkozta, jó döntésnek tartja, hogy a Szerb Lista tagja az új koszovói kormánynak. „Semmilyen módon nem gyakoroltam hatást a döntésükre, hogy kit támogassanak, hogy csatlakozzanak-e a kormányhoz. Szerbia elnökeként támogatom a szerbek döntését, hogy részt vesznek a koszovói kormányban" – fogalmazott Vučić. A szerb kormány Koszovó-ügyi irodájának vezetője pedig arra emlékeztetett, hogy ez az első olyan koszovói kormány, amely a szerb képviselői szavazatoktól függ és nem tud fennmaradni abban az esetben, ha politikai értelemben helytelenül bánnak a szerbekkel. A politikus hangsúlyozta, hogy soha ekkora politikai hatalommal nem rendelkeztek a szerbek Koszovóban.

Fehér Márta

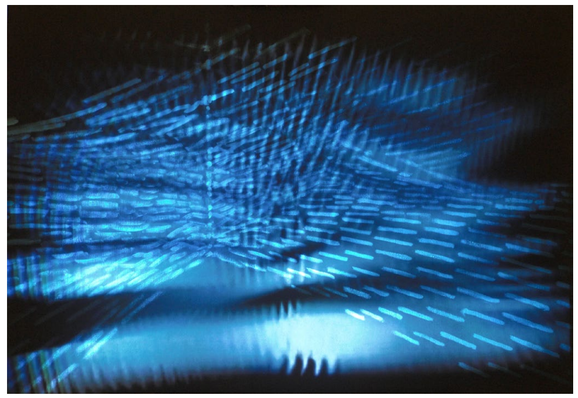

Dialógus

Határtalanítás a magyar nyelvészetben: nyelvek és kultúrák találkozása

Befejező rész

A külhoni valóságot nem ismerő, a szomszédos országok nyelvét nem beszélő magyarországiak, ha Kárpátalján járnak, nemcsak azt nem értik, mi az a *pidzsákolás*, hanem néha még azt sem tudják megállapítani, hány óra van.

A mai Kárpátalja területén 1944 végén vezették be a moszkvai időszámítást. Ettől kezdve Kárpátalja legnagyobb városában, Ungváron is akkor volt hivatalosan dél, amikor a légvonalban 1300 km-re keletre lévő Moszkvában. A Nap járása azonban nem módosult a politikai határok átrajzolásával: bár a távoli szovjet fővárosban és a délnyugati perifériára szorult Ungváron egyaránt reggeli 8 óra volt a munkakezdés ideje, télen Moszkvában ekkor már javában sütött a nap, Ungváron azonban még teljesen sötét volt. Nem véletlen, hogy korábban – akár Magyarországhoz, akár Csehszlovákiához tartozott a város – még csak 6 órát mutattak az órák.

A helyiek biológiai órája nem a moszkvai, hanem a közép-európai időzónának felel meg inkább. Talán ezért alakult ki az a helyzet, amiről az Ungváron élő magyar író, költő Balla D. Károly egyik esszéjében azt írja, hogy a Kárpátalján élő átlagember „*soha nem állt át teljesen moszkvai időre. […] Ha magyarul szóltak hozzá, a magyar időt mondta, ha oroszul, akkor a moszkvait, függetlenül attól, hogy az ó órája mit mutatott*". Ez a fajta különbség Ukrajna függetlenné válása után is megmaradt. Ám mivel Kijev és Budapest között nem 2, hanem csak 1 óra eltérés van, a hivatalos és a helyi idő között már csak egyetlen óra a különbség. A helyiek pedig továbbra is a helyi időt használják.

A hivatalos és a helyi idő közötti különbség a '*mi és ők*' megkülönböztetése, identitásjegy. A szovjet hatalom által Kárpátaljára betelepített hivatalnokok, a különböző fegyveres testületek egyenruhásai, a pártmunkások stb. nem ismerték az idő mérésének kárpátaljai sajátosságait. Ezért alakulhatott ki az, hogy a kárpátaljaiak (szlávok és nem szlávok egyaránt) egymás között gyakran nem '*helyi idő*'-ként hivatkoztak a hivatalostól eltérő időszámításra, hanem ukránul azt mondták: '*по нашому*', magyarul pedig azt: '*miszerintünk*' ennyi vagy annyi az idő. A *naui* 'mieink' és a '*mi*' ez esetben azt jelenti: '*mi, kárpátaljaiak, helyiek*', szemben a betelepített keletiekkel.

A közép-európai idő használata a nyugati kötődés egyik szimbólumává vált az „idegen" valóságban. Balla D. Károly kárpátaljai magyar író, költő, szerkesztő ezt így fejezte ki *Kis(ebbségi) magyar skizofrénia* című esszékötetében:

„A kárpátaljai idő, mint nemzeti ellenállás... Bacsó Péter *Hány az Óra, Vekker úr* c. filmjének egy jelenetsorában a fogva tartottak azon a réven képesek ellenállni a megtöretésnek és megőrizni emberi tartásukat, hogy birtokukba veszik a pontos időt. Az órásmesternek a fejében ketyeg egy belső vekker, tíz másodpercenként közli az állását fogolytársaival, végül az összezártak kórusban skandálni kezdik a pontos időt: ez ellenállásuk netovábbja, ebbe kapaszkodnak, ezt nem vehetik el tőlük. – Nagyon régen láttam a filmet, talán nem is idéztem fel pontosan az epizódot, de azt hiszem, a lényege ez volt: az idő tudása a szabadság és a szuverenitás egyfajta szimbólumává emelkedett."

Talán ezért van az, hogy ha egy magyarországi Kárpátaljára érkezik, és helyi magyar barátaival a hivatalos, korábban moszkvai, most kijevi idő szerint kezd el időpontot egyeztetni, azt a kárpátaljaiak minimum értetlenkedve, de gyakran megsértődve veszik tudomásul, hiszen nyugati kötődésüket, Magyarország felé orientálódásukat kérdőjelezik meg ezzel. Nem véletlen, hogy egy-egy magyarországi útikönyv hasznos tanácsokkal látja el a Kárpátaljára utazókat, hogy a magyar turista tudja, hogyan kell bánni a bennszülöttekkel. Az egyikben például ez olvasható: „*A kívülállóknak teljesen zavarosnak tűnő, számtalan félreértésre okot adó rendszer a helybeliek számára teljesen megszokott, és semmilyen különösebb gondot nem okoz. Ha pedig nekünk nem világos valami, egyszerűen kérdezzünk rá: »helyi« vagy »kijevi« idő szerint értik?*"

Nyelvek és kultúrák szoros egymás mellett élése egyéb érdekességeket is eredményez. Akik Beregszászban jártak 2016 végén, 2017 elején, felfigyelhettek arra a két óriásplakátra, amelyeken a Beregszászi járás és Beregszász város első embere köszönti a polgárokat az ünnepek alkalmából. Jólesik az embernek, hogy mindkét plakáton két nyelven olvashatók a jókívánságok: ukránul és magyarul. Ám ha alaposabban megnézi az ember a plakátokat, érdekes jelenséget vehet észre: az ukrán és a magyar nyelvű felirat nem pontosan felel meg egymásnak. Mindkét hirdetőtábla ukrán nyelvű szövege előbb az új esztendő, majd utána a karácsony apropóján köszönti az olvasóit; a magyar nyelvű szövegekben ez fordítva van: azok előbb kívánnak békés, áldott karácsonyt, majd pedig boldog és sikeres 2017-es évet.

Vajon egyszerű fordítói hibára akadtunk? Aki nem ismerős a népek, nyelvek, vallások és felekezetek egymás mellett éléséről híres Kárpátalján, ám jól ismeri az ukrán és a magyar nyelvet, talán ezt gondolhatja. Ám ha így vélt, téved. Mindkét nyelvű szöveg teljesen logikus és helyes, és bizony így van jól, hogy a két nyelven megfogalmazott üzenet nem teljesen egyforma. A Beregszászban és Kárpátalján élő ukrán túlnyomó többsége ugyanis a keleti, a magyarok legnagyobb része pedig a nyugati keresztény egyházi naptár alapján ünnepli Krisztus születésének napját. A nyugati keresztények – akik ünnepeikkel is a Gergely-naptárhoz igazodnak – december végén ünneplik a karácsonyt, és január elsején az Újévet. A keleti keresztények viszont a Juliánus-naptár szerint ünneplik Jézus születését, ami így január 7-ére esik, ám az új esztendő első napját (ami nem egyházi ünnep) velünk egyszerre: január 1-jén.

A határon túli magyar nyelvváltozatokkal kapcsolatos kutatások sok mindent feltárnak már. Ezek a vizsgálatok mára teljesen integrálódtak a magyar nyelvészeti kutatásokba; jól illeszkednek a nemzetközi kutatási trendekhez; társadalmilag hasznosítható elméleti és alkalmazott ismeretekkel gazdagítottak tudásunkat. Ám a fenti példákból talán látható, hogy van még teendőnk bőven a magyar nyelv határtalanítása területén, amihez az is hozzátartozik, hogy kutatásaink eredményeit az egynyelvű magyarországi magyarok körében is ismertessük. Mi, többnyelvű, többkultúrájú környezetben élő magyarok mindennapi tapasztalatainkból jól tudjuk azt, amit sokan elfelejtettek már az egykor soknemzetiségű és soknyelvű Magyarországon: „*az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és esendő.*"

Csernicskó István (Beregszász, Kárpátalja)

Figyelmet érdemlő kezdeményezés

(2017. augusztus 30. – MTI, Kormany.hu, Hirado.hu, Maszol.ro, Transindex.ro, Gondola.hu, Bihari Napló, szekelyhon.ro) Teodor Melescanu román külügyminiszter meghívására látogatott Szíjjártó Péter Bukarestbe. Ezen alkalommal két, jelenleg ideiglenesen és korlátozott nyitva tartással működő határátkelőhely állandó nyitva tartásáról, és a kolozsvári magyar kulturális intézet megnyitásáról állapodott meg a két miniszter 2017. augusztus 30-án. Aznap délután előadást tartott a román nagykövetek éves értekezletén.

A magyar külügyminiszter előadását követően az első világháború eseményeinek román–magyar–szlovák–osztrák megvitatását kezdeményezte Teodor Melescanu román külügyminiszter. A két külügyminiszter ezt követően nyilatkozott a sajtónak. Mindketten az egymás iránti bizalom erősödését hangsúlyozták. Teodor Melescanu megemlítette: az első világháborúnak döntő kihatása volt a térség történetének alakulására, ezért javasolta, hogy Románia, Magyarország, Szlovákia, esetleg Ausztria vagy Németország kormányaival szervezzenek valamilyen közös akciót, ennek során nyíltan vitassák meg a történelmi kérdéseket, és tekintsenek a jövő felé, vizsgálják meg országaik szerepét és helyét Közép-Európában, az EU-ban és a világban.

Lackfi János

Erő, egészség

Nyugat-európai, és főleg északnyugat-európai országokban nagyvárosi lakók évtizedeket is eléldegélnek egyetlen fődémmel vagy fallal elválasztva egymástól anélkül, hogy tudnák a másikról, mi a foglalkozása, a hobbija, milyen az ízlése, miféle világnézetet vall, és így tovább. A „lépcsőházi beszélgetés" Magyarországon népszerű műfaj, a vége-hossza nincs monológokat csak az automatikusan lekapcsolódó, de mindig újra felkapcsolt világítás ritmusa tagolja. Vannak lépcsőházi lesben állásra specializálódott, nyugdíjas nénikék, akik váratlanul előtörnek fedezékükből, megragadják a gyanútlan arra járó kabátujját, előszedik a röntgenleleteiket, a fényképalbumaikat, feltűrik a szoknyát, letűrik a harisnyát, és megmutatják legutóbbi komisz esésük külsérelmi nyomait, elolvastaják Amerikában élő gyerekeik összes levelét, panaszos bizonyítékként lobogtatják a befizetett vagy befizetetlen közüzemi csekkeket és a nyugdíjszelvényt.

Ha a magyar ember a sors különös fintoraképpen postásként dolgozik, nem ússza meg kávé, száraz sütemény vagy rettenetes minőségű kommersz konyak nélkül. Olyan asszonyság is akad, aki maga nem dohányzik, de kizárólag az efféle alkalmi túszejtések esetére cigarettát is tart otthon.

A magyar ember csak módjával és nagyon óvatosan érdeklődik a másik egészsége iránt, mert az ilyen irányú kérdésekre vagy úgysem érkezik használható válasz, vagy ha igen, az még rosszabb.

– Hogy vagy?

– Kösz, jól.

– Bővebben?

– Kösz, nem jól.

– Még bővebben?

– Most operáltak prosztatarákkal, egy marék gyógyszert szedek teljesen hiába, pokolian sajog a műtét helye, begyulladt, és nem akar gyógyulni, a doki azt mondta, meg kell ismételni a kemoterápiát is, mert újabb áttéteket vélt felfedezni, de így legalább nem figyelek arra, hogy a platina csípőprotézisem miatt minden lépés gyötrelem, ráadásul hogy az árát előteremtsem, bankkölcsönnel terheltem meg a házat, amelyet elárvereztek, így aztán az aszszony is elhagyott, mire idegösszeroppanást kaptam, úgyhogy ingatag elmeállapotom miatt eltiltottak a gyerekeimtől, a munkahelyem beleunt a folytonos betegszabadságaimba, kirúgtak, ötvenévesen meg már a huszadik helyre is hiába adom be az önéletrajzomat, különösen, mióta inni is elkezdtem, mert édesanyám belehalt az egyetlen fiacksája nyomorúsága feletti bánatába. Különben köszönöm kérdésedet. Ti hogy vagytok?

– Kösz jól, örülök, hogy találkoztunk – veti oda a magyar ember menekülőben, mert attól fél, hogy a balsors ragályos, és ha túl sokáig értekezik ezzel a szerencsétlen flótással, menthetetlenül elkapja tőle a végzetes kórságot.

A szerző Milyenek a magyarok? Útikalauz külföldieknek c. könyvéből (Helikon Kiadó, Budapest 2017)

Lüktetés

2017. szeptember 11-én, hétfőn tartották Enyedi Ildikó Testről és lélekről című filmjének magyar nyelvű ausztriai premierjét a bécsi Votivkinoban. A német felirattal kísért vetítés után közönségtalálkozót szerveztek a rendezővel. A 67. Berlini Nemzetközi Filmfesztiválon Arany Medve-díjat nyert alkotás, amelyet szeptemberben a legjobb idegen nyelvű film kategóriában jelöltek az Oscar-díjra, számos nemzetközi elismerésben részesült, így többek között elnyerte a Filmkritikusok Nemzetközi Szövetségének (FIPRESCI) díját, legutóbb pedig elhozta a Sydney-i Filmfesztivál nagydíját is.

Enyedi Ildikó filmje a kritikusok által megfogalmazott „statikussága", az állóképek gyakori használata (Gyenge Zsolt, Revizor Online, 2017. 02.12.) ellenére is lüktető alkotás. A vágóhíd mindennapjaiban kibontakozó szerelmi történet éppen azáltal tudja megszólítani a nézőt, hogy a képek egyszerű, letisztult kompozíciójával a belső, lelki folyamatra irányítja a figyelmet, ellentétben a külső környezetben lezajló események sorával, amelyeket a mozgás jellemez. Ily módon Enyedi filmje a láthatatlan megmutatására törekszik, és éppen ebben rejlik alkotásának paradoxona: hogyan lehet bemutatni az emberi érzelmek kiismerhetetlen, láthatatlan szövevényeit, egymásba alakulását? A film képi világának egyszerűsége, mind a kompozíció, mind pedig a színhasználat tekintetében ezt az elmélyülést segíti és készíti elő, mintegy a horizontális történetmesélés ellenpontjaként, illetve annak kiegészítőjeként. A vágóhíd mindennapjai közepette ugyanis történik valami megfejthetetlen: a külső, valós idejű cselekmények szintjén egyrészt egy kisebb jelentőségű bűntény, amely során fény derül egy másik, addig nem látható titokra. Ez a titok lesz az, amely összeköti Mária és Endre sorsát, a közös álom, amelyben szarvasokként keresik és találják meg egymást.

A Testről és lélekről lüktetése annak is köszönhető, hogy keresetlen egyszerűséggel ábrázolja élet és halál összekapcsolódását, a vágóhídon feldolgozott állatok vérének pulzálása a film egy adott pontján a Mária karjából folyó vérrel állítható párhuzamba. Ez a belső lüktetés az, amely ott rejtőzik a mélyben, amely összekapcsolja a látható világot, embereket és állatokat egyaránt, és amely, nem utolsósorban a lélekkel fonódik össze.

Enyedi Ildikó a bemutatón elhangzott kérdésekre elmondta, a vágóhíd, mint helyszín számára nem a brutalitást és kegyetlenséget jelentette, hanem egy teljesen hétköznapi munkahelyet, amelyből rengeteg található a világon. Ily módon teljesen átlagos, hétköznapi helyszínként tekintett a film keretéül szolgáló vágóhídra.

Várkonyi Borbála,
a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasa

Legyen neki könnyű a föld

Elhunyt Mács József (1931–2017)

A felvidéki magyar közösség, de az egyetemes magyarság is ismét szegényebb lett egy nagyszerű egyéniséggel. Életének 87. évében elhunyt Mács József Madách Imre-díjas felvidéki író, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Az élete utolsó időszakáig tevékeny írót nemcsak szűkebb környezete, hanem a Kárpát-medence írótársadalma, a kulturális társaságok, civil szervezetek tagjai, politikusok, művészek és egyszerű emberek kedvelték, tisztelték, becsülték irodalmi munkássága mellett közvetlensége, minden iránti érdeklődése és széleskörű tájékozottsága révén is. Ahhoz a nemzedékhez tartozott, amely a második világháború után megalapozója volt a szlovákiai magyar irodalomnak. Tanulmányai befejezése után az Új Szó, az Új Ifjúság majd a Hét szerkesztőségében dolgozott, és újságírói, szerkesztői feladatai közben sorra születtek regényei, novelláskötetei. Fáradhatatlanul kutatta, majd öntötte regénybe a Felvidék népének sorskérdéseit, a Beneš-dekrétumok kárvallottainak szenvedéseit, az ártatlanul meghurcoltak, megbélyegzettek és máig bűnösöknek nyilvánított honfitársaink életútját. Magánemberként is szívügye volt az anyanyelv védelme, a felvidéki magyar iskolák helyzete, a nemzetiségi kérdés. Ezeket a témákat dolgozta fel mintegy húsz regényében és novellásköteteiben, nem véletlenül ő az egyik legolvasottabb szlovákiai magyar író mind a mai napig. Családi, községi, iskolai könyvtárak polcain sorakoznak olyan művei, mint az *Adósságtörlesztés*, a *Kétszer harangoztak*, a *Szélfúvásban*, a *Temetőkapu*, a *Trianon harangjai*, *az Elcsatolt vonat*.

„Soha nem volt számomra érdekesebb és fontosabb téma, mint a népem sorsa" - vallotta, és ez érhető tetten minden alkotásában. Pozsonyban és a Felvidék legtöbb jelentős eseményén jelen volt, élvezet volt beszélgetni vagy legalább pár szót váltani vele. Nagyon fog hiányozni mindannyiunknak, családtagjainak, barátainak, volt kollégáinak és olvasóinak. Biztosan vannak elkezdett munkái, félig kész szövegei, tervezett témái, amelyek már csak torzók maradnak. Befejezni, készre kivitelezni csak ő tudta volna azokat. Vajon lesz-e, aki olyan ragaszkodással, pontossággal, elkötelezettséggel és alázattal figyeli, kutatja, majd veti papírra a Felvidék és Gömör népének történelmi megpróbáltatásait?

Mács József a gömöri Bátkában született és holtában is oda tért vissza, ott nyugszik immár szülőfalujában, amelynek díszpolgára volt. Legyen neki könnyű a föld. Nyugodjon békében!

B.M.

A száz esztendeje született Mikecs László és a moldvai magyarok

Mikecs Lászlót úgy ismeri az utókor, hogy történész, néprajzkutató és nyelvész volt, de a tudományos élet elsősorban mint a Kárpátokon túli magyarság egyik legavatottabb kutatója tartja számon. Bihar vármegye székelyhidi járásában, a kora Árpád-kor óta magyarlakta ermelléki tájon, Diószegen született, 1917. szeptember 27-én, innen lépett arra a fényesen induló pályára, amely bár korán tragikus véget ért, a magyarságtudomány legjelentősebb személyiségei közé vezette őt. A trianoni tragédia után a megmaradt Magyarországra került: Aszódon érettségizett, majd beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem magyar-német szakára, fél év múlva az Eötvös-kollégiumba is fölvették. Itt az önképzéshez hozzátartoztak a külföldi tanulmányutak, Mikecs saját költségén Ausztriában, Romániában, ösztöndíjjal Németországban képezte magát. Moldvában részt vett egy Dimitrie Gusti-féle szociológiai táborban, ahol megismerkedhetett a nacionalista román értelmiségképzés boszorkánykonyhájával. Mindezt azért, mert – mint írja –: „Erdély magyarsága nem érthető meg az ott lakó más népek ismerete nélkül". 1940-ben kinevezték a kolozsvári gyakorló gimnáziumba, ezt követően tanári munkája mellett írta tudományos műveit: *Csángók*. Bolyai Akadémia, 1941., *A Kárpátokon túli magyarság*. In: Deér László – Gáldi László (szerk.): Magyarok és románok. A Magyar Történettudományi Intézet Évkönyve I. Budapest 1943, valamint *A moldvai katolikusok 1646–47. évi összeírása*. Erdélyi Tudományos Füzetek 171. Kolozsvár 1944.). Ekkor azonban már nem sok volt hátra ifjú életéből, pedig mennyi feladatot tűzött maga elé, ám a végzet másként rendelkezett. 1944 októberében a kiürítési parancs ellenére – sok más magyarral együtt – ő is Kolozsváron maradt, s naiv módon a demokratikus átalakulásra készült. Azonban a város elfoglalása után a szovjet hadsereg katonái házról házra, utcáról utcára járva több ezer civilt összeszedtek, s Mikecs Lászlóval együtt hadifogságba vitték őket. Ugyanis a románok elhitették a Vörös Hadsereg parancsnokságával, hogy a magyar férfiak partizántevékenységre készülve maradtak helyben. Elhurcolását nem sokkal élte túl, 1944. december 4-én, az Azovi-tenger partján, a taganrogi hadifogolytáborban, vérhasban és tüdőgyulladásban nyomorúságos körülmények közt elhunyt. Azok ölték meg, akiknek jóttét oly ártatlan bizakodással várta.

Még az Eötvös-kollégiumban kezdte el élete legnagyobb hatású munkáját, ami a Csángók címet kapta, bár foglalkozik valamennyi, Kárpátokon túli magyar közösséggel. Ám a történelem által Havaselvére (az egykori Kunországba, Olténiába és Munténiába) vetett magyarok híre, emléke már inkább csak a helynevekben, a gyérszámú krónikákban, oklevelekben él. De hát a történésznek az a dolga, hogy ezekből rekonstruálja azt az állapotot, amikor – nevezetesen a X–XI. században – a Duna jelentette a magyar-bolgár határt. Mikecs bemutatja a folyamatot, ahogy a honfoglaló magyarság a Kárpát-medence benépesítése után túlcsordult a Kárpátok gerincén, ahogy megtöltötte népességgel a korábban lakatlan gyepüket: Szörény földjét, valamint a Havasalföld északkeleti csücskén lévő Sácueni-Mic (Kis Székelyföld) megyét, melynek helynevei ma is tanúskodnak a valamikori magyar lakosságról. Mégpedig oly módon, hogy „néhányuk teljes bizonyossággal a legrégibb magyar katonai szervezetre, a gyepűrendszerre utal, mint a Les, Kapus, Szemes, Vámos, amik (...) a magyar gyepűőrvezet legkarakterisztikusabb nevei."

A legnagyobb figyelmet mégis a legtöbb adatot megőrző és szolgáltató moldvai magyarság szolgáltatta Mikecs történelmi tanulmányához, akik a könyv címét is adták: Csángók. Nekik nemcsak az emlékük létezik, hanem – számottevő részük – valóságosan is megtalálható. Vérbeli tudósként mindenekelőtt tisztázza kutatása tárgyának lényegét, s fölteszi a kérdést: kik a csángók? Meg is felel rá: „csángók azok a falvakban lakó magyarok, akik az összefüggő székely népsziget szomszédságában, vagy közelében, népünk legkeletibb szélein, határainkon belül és kívül, idegenek, szászok, de főleg románok között élnek."

A mindenfajta csángó témában alapműként számon tartott könyv bemutatja, hogy a Kárpátokon túl élő magyarok hogyan kerültek mai lakóhelyükre. Ismerteti a származásukra vonatkozó ismertebb elméleteket; számba veszi odakerülésük okait, mint az Árpád-házi királyok által védelmi célokból végrehajtott telepítéseket, a hazai vallásüldözéseket, a politikai okokból történő menekülést. Bemutatja a kivándorlás külső okait: a csábítóan jó moldvai földeket, az oláh vajdák és bojárok csalogatását; valamint a belsőket: az erdélyi éhínségeket, a dögvészt, a nyomort, a megszálló osztrák hatalom erőszakosságát. Felvázolja a Kárpátokon túli magyarság sorsának alakulását a középkorban és az újkorban, közli a létszámukra vonatkozó statisztikai adatokat, és kitér a XIX. századi és a századfordulói úgynevezett „székely kivándorlás"-ra, aminek következményként a székely a regáti, de főleg a bukaresti románság „szolganépe" lett. A könyv utolsó fejezete pedig arról szól, hogy a Kárpát-medencei Magyarország hogyan gondolkodott a Kárpátokon túl élő magyarokról és mit tett – vagy inkább mit nem tett – értük?!

A mai olvasó számára is megdöbbentő, hogy ez a 23 esztendős fiatalember milyen tökéletesen megfogalmazta a moldvai csángómagyarok múltját és jelenét, de a csángók sorsának tanulságait is. Mégpedig úgy, hogy a könyv megjelenése óta eltelt több mint háromnegyed évszázad kutatása és története gyakorlatilag semmit sem változtatott megállapításainak érvényességén. Nem azért, mintha nem kerültek volna elő újabb és újabb oklevelek, statisztikák, mintha nem történtek volna hatalmas és imponáló helyszíni gyűjtések, mintha nem következtek volna be mélyrehatónak tűnő politikai változások. Hanem mert ez a száz esztendeje született ifjú mindent megértett és mindent megértett, amit a csángók sorsa a XXI. századi magyarságnak üzen. Mert üzennek ezek a ma is sokak által lenézett, vagy elfeledett csángók nekünk, mai magyaroknak! Azt üzenik, hogy ők „*középkori nagyságunk ma is élő, valóságos bizonyítékai, amikor mint Európa fiatal népe, a magyar terjedt, duzzadt, ömlött előre, kelet felé, a kínálkozó utakon...*" Azt üzenik, hogy a moldvai magyar „*néptöredékek kultúrája és nyelve olyan archaizmusokat őrzött meg, amelyek régiességük okán fokozottan értékesek nemzeti műveltségünk szempontjából.*" És végül azt üzenik, hogy miként „Erdély magyarsága nem érthető meg az ott lakó más népek ismerete nélkül", ugyanúgy *az erdélyi magyarság sorsának jövőbeli alakulása sem képzelhető el a moldvai csángók múltjának és helyzetének megismerése nélkül.*

Sógora, Jékely Zoltán *Hagyaték* című versében így emlékezik rá:

„*...Tán egy új Széchenyi*
tűnt Benne el, tudásával, hitével,
és minden tette ott is áldozat:
sírban is égő, buzdító szívével
istápolja a holt magyarokat."

Halász Péter

Zsirai László

Míg átölel

Az álmok kertje
selymes tiszta rét,
és látom benne
szemed kék színét,
míg átölel
a tekinteted itt,
a füleidbe súgok
valamit,
kérdezem
az élet-patakon
a szívedbe
hol vezet a híd,
hisz minden álom
létet alakít.

†

2017. szeptember 24-én, életének 78. évében, rövid betegség után váratlanul elhunyt **Szentgyörgyi Lajos**.

A Budapesti Műszaki Egyetemen végzett villamosmérnök, sikeres vállalkozó, 2003 és 2010 között a Határontúli Magyarok Hivatalában és más kormányhivatalokban főtanácsadóként dolgozott és sokat tett a Kárpát-medencei és a tengerentúli magyar nemzeti közösségekért. Meghatározó szerepet játszott a magyarságtudat erősítését nagymértékben szolgáló *eMagyar pontok hálózat* rendszerének kidolgozásában és sikeres megvalósításában.

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének barátja és támogatója volt. Hálával őrizzük emlékét.

Kiss Endre

Kilencéves '56

Amit '56-ból láttam (láttunk) és átéltem, a kezdetektől egyértelmű és egységes volt. Színte semmiféle érzékelésbeli, emlékezeti vagy értékelésbeli változáson nem ment bennem keresztül.

Sokakat mindig szenvedélyesen foglalkoztatott '56, én türelmes voltam.

Pontosan őriztem azokat a képeket, amiket én láttam, és ehhez nem nyúltam, másrészt viszonylagos folytonossággal gyűjtöttem az igazán fontos értelmezéseket. A türelemnek ebben a kontextusában *nem volt arra szükség, hogy magamban teljesen helyre tegyem a létező szocializmus, a marxizmus, a baloldaliság és az imperializmus egymásba nyúló komplexumait.* Hála Istennek, ezek összefüggéseinek tisztázásával intellektuálisan most már egészen jól állok, miközben '56-képem is változatlan.

'56 volt a minden nap velünk élő történelem. Mindenki gondosan ápolta saját emlékeit. A barátok közötti bizalom egyik jele volt, ha beszéltek már egymásnak '56-ról.

Ebben a pillanatban R. G. befejezetlen története mondja számomra a legtöbbet. Ez a történet is csak 2005 táján kezdődött a számomra, azaz 50 évvel később.

R. G. régi sporttársam volt, értelmiségi, magasra szaladt az intézmény pártszervezetében. Modern szemlélet, konszenzusos hatalomgyakorlás, kompromisszumkeresés jellemezte. Érdeklődése más emberek iránt őszintének tűnt, feltávolvból nézve nem volt magatartásában semmi negatív, pozitívum viszont az, hogy minden megbízatásában rengeteget dolgozott, így vagy úgy, ennek jó része „közösségi" munka volt.

R. G. 1989 után, mint a jelekből lassan kiderült, MSZP-s lett. Időnként tett óvatos lépéseket felém egy érdemibb politikai és egyben baráti kommunikáció érdekében.

Ilyen, majdhogynem folytonos előzmények után szólított meg 2005 táján, hogy talált otthon egy fényképsorozatot, amelyről egyszer beszélnünk kellene.

Több nekifutás után a következő kép rajzolódott ki bennem.

R.G. „talált", vagy a „birtokában volt" egy fényképsorozatnak, amiről az a képem alakult ki, hogy összefüggő és jó minőségű képekből áll. A képeken összefüggő, csepeli (vagy erzsébeti, esetleg soroksári) jelenetsor látszik 1956 októberéből!

A történet, amely a kis részletekből összeállt, a következő volt: valaki (nem tudtam meg, hogy ki) szerzett a földszintes csepeli házsorok utcáit egy ágyút. Akkora ágyút, amibe a kilövő pozíciójában le tudott helyezkedni. Saját kertjében kilövő állásba helyezte magát, és amikor bekanyarodott az utcába az első szovjet tank, kilőtte. Amikor bekanyarodott a második, azt is kilőtte. Két kilőtt tank már el is torlaszolta a földszintes házak utcáját, talán már nem is érkezett újabb célpontja.

Nem volt nyilvánvaló, hogy ki lőtt.

Én azt javasoltam, hogy hozza el a képeket, és („mint bölcsész") elmondom a véleményemet, hogy milyen típusú szöveget kellene hozzá írnia egy szép könyv létrehozásához.

A beszélgetés abbamaradt. R.G. egy-két év múlva meghalt.

Az, hogy R.G. maga lőtt volna az ágyúval, több szempontból is igen valószínűtlen. Valószínűbb, hogy ismerhette azt, aki lőtt, ismerőse, szomszédja, esetleg rokona is volt, ebben az esetben természetesen tudta (amit én nem), hogy ennek az embernek mi lett a sorsa '56 után.

Azt viszont majdnem teljesen biztosra veszem, hogy a fényképeket R.G. vette fel. A fényképek tárgya nem lehetett kérdéses: kilőtt orosz tankok, a megsemmisülés közelebbről nem ismert részleteivel.

2005 táján (talán az ötvenéves évforduló is foglalkoztatta) nem lett volna akadálya, hogy megjelentesse a sorozatot. De végül nem merte megtenni a döntő lépést, nem tudta, nem rombolja-e le vele teljes Kádár-korszakbeli identitását.

A félelmek és az identitás védelme végül megakadályozta abban, hogy egyszer is nyíllan elmondja, mi történt.

'56 világos elválaszló vonal volt a Kádár korszakbeli hatalom és a társadalom között. A Kádár-korszak meg tudta nyerni az emberek racionális oldalát, tudatos viselkedését, de nem tudta megnyerni az emberek szívét (mélyen sajnálom a közhelyet).

Elsősorban nem azért nem tudta megnyerni az emberek szívét, mert leverte '56-ot (senki sem gondolhatta ép ésszel, hogy az Üllői úton megverjük a II. világháború legfélelmetesebb és legsikeresebb hadseregét, de azt sem, hogy a hősiellkű amerikaiak lovagiasan megtámadják Budapest miatt a Szovjetuniót). Azért nem tudta megnyerni a szíveket, mert hivatalosan érvényben tartotta az ellenforradalom-értelmezés sztálini elemekkel tűzdelt, primitív, helyenként egyenesen szadista változatát, mi több, azt még be is hajtotta, a társadalmi érintkezésben tabuizálta, az egyébként csökkenő mértékű megfélemlítés fegyvereként használta.

Minden (kádárista) rosszmál látni kellett a valódi szövetséget, minden (kádárista) jónál látni kellett a valódi kibéíthetellenséget. Színte még a koncepciós perekről is nagyvonalúbb és igazabb kép alakulhatott ki, mint '56-ról.

'56 egy percre sem engedte szabadon a magyar társadalom tudatát.

Objektíven legalább öt vagy hat (vagy még több) '56 van, ráadásul mindegyikben van igazság.

Van egy '56 „imperialista" kontextusban, a nemzeti függetlenség kontextusában, általában a kommunizmus restaurációjának kontextusában, különösen a Horthy-rendszer restaurációjának kontextusában, de van a szocializmus megújításának kontextusában és a CIA és az akkori hidegháború szövegösszefüggésében is.

Az én '56-om lelkiállapot.

Boldogság, megtalált idő, amelynek azóta már objektív történelmi, sőt, világtörténelmi magyarázatát is megtaláltam.

Vezető képem '56-ról az, hogy focizunk. Hosszan, a délelőtt átnyúlik a délutánba. A futballpálya hosszú, klasszikus szabályok szerint kétszer két fél tégla a két kapu, a szabályos gólt bonyolult szabályok írják körül.

Egyedül voltunk az utcán. Nem voltak járókelők, nem voltak járművek. Csak mi futballoztunk.

Tudtuk, hogy a közeli széles út igazi hadi út. Páncélautók rohannak végig rajta, néha személyautók is, teherautók természetesen.

Két utcával beljebb nem járt senki. Kék volt az ég, rozsdabarnák a levelek, nem volt meleg, de hideg sem.

Folyamatosan szóltak a fegyverek. Órák hosszat, szünet nélkül. Nehezebb fegyverre a dörgésből nem emlékszem. A fegyverek folyamatos hangja egybeolvadt az ég folytonos és nyugodt kékségével. Nagyon sokáig fociztunk. Nem éreztük az időt.

Boldogok voltunk.

A futball boldog kívülállása egy *vékony szálon* mégis érintkezett '56-os alaphangulatommal.

Átadtam magam az eseményeknek. Tudtam, hogy miért nevezik forradalomnak, azt is tudtam, hogy ez nekünk, a mi családunknak nemcsak egyszerűen jó, hanem egyben a rend és a normalitás visszaállítása is.

Ennek ellenére egy pillanatra sem felejtettem el, hogy van sok ember, aki ezt egészen másképpen éli át. Nem festettem fel ezeket, mint politikai erőt, de az önálló tekintet végig megvolt bennem.

Az egész ház meglepően, sőt, egyenesen megdöbbentően fegyelmezettem vonult le a pincébe. Úgy vonultak le a pincébe a harcok és a belövések elől, mint az ártér lakói, akik időről-időre összecsomagolnak, ha meghallják a hírt, hogy közeledik az árvíz.

A régi rendszer elemei gyorsan tértek vissza. Minden utcának, térnek, intézménynek a régi nevét emlegették, a Villányi út elején a templom előtt elmenő tömeg (ott is volt tömeg) jó része keresztet vetett, egyszer még a villamoson vetett keresztet valaki, amikor egy templom előtt elhaladtunk. A közbeszédből kihallatszott a Horthy-rendszer végének közbeszéde („Három tenger mosta Magyarország határait...").

Ahová lehetett, mindenüvé kitették a Kossuth-címert. A társadalom kezdte újratermelni a kommunizmus előtti rendszert. Mindaz, amit láttam, nem állt még össze politikai magatartássá, de félreismerhetetlen volt.

A boldog futballozás közben megállt az idő.

Ez volt '56 lényege. A társadalom eufóriája magaslatra ért, s ott meg is állt.

A megálló idő statikájának volt ellenpontja.

Mindenki úton van. A tömeg sűrű sorokban jár körben, elsősorban a Nagykörúton. Türelmesen megvárják sorukat, egymást, sok helyen kell átmászni a még álló barikádokon.

Szüntelenül tart a tömeg körbejárása a városban. Csend van. Mindenki meg akar látogatni valakit, mindenki tudni akarja, hogy vannak a családtagjai, a barátai, kollégái.

Mindenki mindent látni akar.

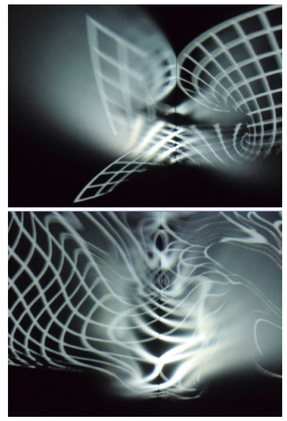

N-dimenzió 3

A hatalmas belövéseket, az eltűnt emeleteket, a mozik hatalmas plakátjainak megmaradt foszlányait. Egy-egy összefüggő szót még el is lehet olvasni. A Corvin moziban a *Papa, mama, ő meg én* című francia sorozat második darabjának plakátja néz le a sűrű tömegre, a *Papa, mama, feleségem meg én*. A francia család boldogsága nem változott.

Oroszok is vannak, tankok, körülöttük katonák. Ekkor az emberek kerülik az oroszok tekintetét.

'56 forradalmi oldaláról két élményem volt (később már sokkal több mindenről hallottam, akár csak a környékbeli gyerekektől is).

Az egyik talán a második nap delén volt. A Budafoki úton a második vagy a harmadik házban, a Gellért tér felé, az első emeleti erkélyen egy férfi állt, és magabiztos mosollyal, nyugodt mozdulatokkal kivágta a Rákosi-címert egy piros-fehér-zöld zászló közepéből. Még az események elején láthattam itt az '56-os szimbólum, a címer nélküli zászló megszületését. Lenn, az utcán, elég sűrű nagy tömeg állt, az emberek hangos együtt érző nevetéssel nyugtázták a címer kivágását. A címer lassan, köröző repüléssel ért földet, akár egy hulló falevél.

A körtéren négy–öt ember húzott maga után egy nagyobb gipsz-szobrot, valószínűleg Lenin-szobor volt. Húzták, és közben fel is próbálták darabolni. Kisebb hisztéria is kialakult, mindenki maga akarta a nagyobb darabokat. Valahogy nálam is maradt egy kisebb gipszdarab, amit haza is vittem.

'56 az idő felfüggesztése, a boldogság korszaka volt.

Az emberek mentek az utcán. Az ismerősök kezet fogtak, megölelték egymást.

Tudták, hogy miért boldogok, még akkor is, ha nem akarták, talán nem is tudták volna azt egzakt módon megfogalmazni.

Valami feltámadt.

Kárpátalja 1956

A hajdani Szovjetunió lakossága, ide tartozik természetesen a volt Ukrán SZSZK, a mai Ukrajna is, az 1956. október–novemberi tragikus napokról csak mint „1956-os magyar események", vagy „magyar ellenforradalmi lázadás" címszavak alatt olvashatott.

A szovjet vezetés mindent elkövetett, hogy eltitkolja: a magyarországi felkelés volt Európában az első fegyveres ellenszegülés a szovjet törekvésekkel szemben. A kárpátaljai lakosságot igyekeztek teljesen elzárni a történtektől.

Csanádi György, a Vörös Zászló hajdani szerkesztője arról számolt be nagy, a szerkesztőnek 1956-ban a TASZSZ-t kellett hallgatnia, ahol a Kijevi Rádió (RATAU) bizonyos órákban az eseményekkel kapcsolatban adott információt a járási lapoknak. Ezt az emberek nem hallották. Az óránként leadott hanganyagot állandóan cserélték. A kommunista párt- és államvezetés attól félt, hogy a magyarok forradalmi eszméi átterjednek Kárpátaljára is. Többen megkíséreltek átszökni a szovjet-magyar határon, ezért a legszigorúbb intézkedéseket vezették be. Növelték a határőrség létszámát, elrendelték a gyorshadtestek riadókészültségét.

Több jel utal arra, hogy az '56-os szabadságharc letörését Kárpátaljáról irányították. Abban az időben aktív hivatalnokok visszaemlékezéséből ismert, hogy a központi szovjet hatóság főhadiszállása a Munkács–Ungvár „tengelyvonalon" rendezkedett be, és úgynevezett „kézi vezérléssel" irányították a magyar forradalom vérbe fojtását. A KGB-vezetők, a katonatisztek óránként küldtek információkat a Szovjet Kommunista Párt Központi Bizottságának. Munkájukat segítették a kárpátaljai funkcionáriusok, mint Veres Gábor, aki ekkor a Beregszászi járás párttitkára, vagy Balla László újságíró, aki az úgynevezett „szolnoki felhívást" fordította, stilizálta. Kárpátalján nyüzsögtek az ide menekült volt ÁVH-s tisztek, kommunista funkcionáriusok. Ezek családját az ungvári kaszárnyában helyezték el. Ezalatt a beregszászi körzetben letartóztatták és hosszabb-rövidebb időre bebörtönözték azokat, akár magyar, akár ukrán volt az illető, akik valamilyen módon szimpatizáltak a magyarországi forradalommal. Az Ukrán Kommunista Párt 95 tagját bízta meg azzal, hogy a helyi szervezetekbe épülve jelentsenek minden megmozdulást.

Nagyszőlősön a középiskolások röplapokat terjesztettek, titkos összejöveteleket szerveztek, ezért több hónapig „foglalkoztak" velük a KGB nyomozói. Végül titokban ítélték el őket. Mezőkaszonyban az Ormos család minden tagját több évi börtönre ítélték, mert a magyarországiak segítésére buzdítottak. Gálocson a református lelkészt, Gecse Endrét hurcolták el, mert az általa vezetett fiatalok röplapokat terjesztettek. A lelkészt hónapokkal később holtan vitték vissza rokonaihoz.

Nemcsak Kárpátaljáról zártak be Ungváron embereket, hanem Magyarországról is. Azok a vasutasok, akik akkoriban Csapon teljesítettek szolgálatot, sokszor emlegették, hogy Magyarországról zárt vagonokban érkeztek emberek, akiket napokig étlen-szomjan az állomáson tartottak. Úgy tudják, a foglyokat először az ungvári börtönbe, majd aki közülük még életben maradt, Szibériába vitték. Az ungvári börtönben 1957-ben 800 Magyarországról ideszállított rab sínylődött.

Világ csodája '56

Ha egy darabjaira szaggatott nemzet kútba ejti emlékezetét, utolsó esélyét is elveszíti megmaradásának. Hiszen a nemzet közös emlékezet.

A Pongrátz Gergely által létrehozott kiskunmajsai '56-os középiskolai nyári diáktábor leghangsúlyosabb feladata éppen ezért, neveléstani kifejezéssel élve, a felzárkóztatás. XX. századi történelmünk legjelentősebb eseménye az 1956-os forradalom és szabadságharc volt, a magyar nemzet példás összefogással megteremtett, a világ feszült figyelmére és elismerésére érdemesült teljesítménye. Az anyaországbéli diákok ismeretei mégis hiányosak e téren, a trianoni határokon kívül rekedtekéi természetszerűleg még inkább azok. Pongrátz Gergely táborába a közös kincs – 1956 – megismerésének igényén túl a zord határokat figyelmen kívül hagyó baráti eszmecsere öröme hívja évről évre a középiskolás lányokat, fiúkat Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből, Délvidékről Kiskunmajsára. Az idén tíz naposra bővült programban a korábbi évekéhez hasonlóan jeles előadókkal találkozhattak a táborlakók. Csáky András, egykori országgyűlési képviselő orvosi szemmel emlékezett a szabadságharcra, fejet hajtva egykori kollégái fáradságot nem ismerő áldozatos munkája előtt, előadóként vett részt a táborban Deák Ernő, a Bécsi Napló alapító főszerkesztője, Antall József egyik kedvenc minisztere, Szabó Tamás, a Mária Rádió magyarországi elnöke, Wéber János, az Országos Rádió- és Televízió Testület egykori magyar demokrata tagja, és még sokan mások. Sort kerítettek a táborlakó diákok szülőföldjük bemutatására is.

Immáron három éve Nahimi Péter a tábor és a kiskunmajsai múzeumi létesítmény „főparancsnoka". Az egykori országgyűlési képviselő és médiaszakember jól tudja, hogy egy intézmény csak akkor számíthat tartós érdeklődésre, ha annak eredményeiről, terveiről folyamatosan tájékoztatja az érintetteket. Tudja azt is, hogy a közös emlékezet közös cselekvésre sarkall. Idén több kiadvány is megjelent a Pongrátz Gergely Alapítvány gondozásában. Világ csodája '56 címmel képes album eleveníti fel a budapesti szabadságharc lélekcserélő napjait fényképek és rövid visszaemlékezések segítségével, az Ingünk alatt rejtegetett forradalom című kiadvány a Kiskunmajsán 1956-ban történt népítélet és az azt követő aránytalanul kíméletlen bosszú tényeit sorakoztatja fel, állítja hadrendbe. A Pongrátz Gergely '56-os Emlékmúzeum Kiskunmajsa címet viselő kiadványa pedig a Corvin-köz főparancsnokának Magyarországon létrehozott életművét, az alföldi kisvárosban megteremtett ötvenhatos múzeumot, a kivégzett bajtársakra emlékeztető Kapisztrán Szent János-Kápolnát és az ötvenhatos diáktábort mutatja be fényképfelvételekkel, margójára írott emlekedett szavakkal, mégis tárgyilagos és hiteles ismertetőjében. Érdemes nemcsak a diákoknak, hanem nekünk is emlékezetünkben megőrizni a szerző, Nahimi Péter hősöket idéző, mozgósító erejű zárszavát, a közös múlt tapasztalataira támaszkodó jelenkori intelmet: „Szinte mindenkinek, aki visszaemlékezik a dicső napokra, ez volt a legmegrendítőbb élménye: hogy milyen erkölcsi magaslaton is volt akkor ez a nép, s hogy mennyire a legjobb valójukkal fordultak egymás felé az emberek.

Kozma Huba

A REFORMÁCIÓ HATÁSA
AZ IRODALOMRA ÉS A GAZDASÁGRA

Folytatás az előző számból: 'ÖTSZÁZ ÉVES A PROTESTANTIZMUS'

A humanizmus nyomában, a protestantizmus(reformáció) pezsgő szellemi életet teremtett az **irodalomban**, elsősorban a népek/nemzetek nyelvén. Olaszországban, Spanyolországban és Portugáliában a katolicizmus maradt hegemón helyzetben, míg a német tartományokban és a skandináv országokban a lutheranizmus vált uralkodóvá. Angliában államegyházi rendszer alakult ki, míg Franciaországban a két nagyobb vallás(katolicizmus és protestantizmus) ideiglenes egyensúlyi helyzete jött létre. A Kárpát-medencére viszont a felekezeti tarkaság volt jellemző. A 16. századi Európában a királyi és a főúri udvarok nemcsak a politikának, hanem a szellemi életnek (irodalom, tudományok stb.) is természetes központjai voltak, mivel a hatalmi reprezentáció a kultúra és tudomány értékeit is felhasználta, ezért többnyire támogatni is kellett létrejöttjüket.

Protestantizmus és könyvnyomtatás elválaszthatatlanok, de a könyvnyomtatást nem a reformáció hozta létre, hanem **Johannes Gutenberg** (1400–1468), német ötvösmester és nyomdász, aki feltalálta, 1447-ben, a mozgatható betűelemekkel való könyvnyomtatást minden technikai részleteivel együtt (betűfémek; kézi öntőkészülék; nyomdafesték stb.). Reformáció és könyvnyomtatás mindenütt a legszorosabban összefüggtek egymással. Az új hiteszméket a tömegesen nyomtatott könyvek meginduló áramlata vitte diadalra, a könyvnyomtatás a reformáció által vált a modern kultúra egyik legfontosabb eszközévé. A protestantizmus tehát a nyomtatott könyv vallása, s legfőbb alakja, kifejezője a nyomtatott szentírás a népek/nemzetek nyelvén. A protestantizmus felemelte a népnyelv gyakorlati szerepét, eszközi jelentőségét; beleöntötte a népi energiákat az irodalomba, a népet az írással kapcsolatba hozta. Luther németül írt, Kálvin franciául, s ezáltal megváltozott az irodalom társadalmi helyzete.

A 16. század irodalmának legfontosabb kifejezési eszközei és formái a következők voltak: *Bibliák, Institúciók, röpiratok, vitairatok, prédikációk, zsoltárok, énekek, erkölcsnevelő mesék, szatírikus polémiák és rajzok valamint egyszerű históriás versek és énekek (kezdődő szépirodalom ponyva formában).* A nyomtatott könyveknek azonban a legnagyobb része hitvitázó jellegű volt. Abból a hatalmas röpirat és vitairat özönből, amellyel az újszülött könyvnyomtatás elárasztotta a világot, csak a két nagy reformátor művei emelkednek ki: *Kálvin Institúciója és Luther vitairatai.* Az új hit lassanként száműzte a latin nyelvű szertartásokat, a prédikációk pedig, nyomtatott formában, irodalmi műfajjá váltak. A protestáns vallásgyakorlat szükségessé tette a népi/nemzeti nyelv kultuszát. A protestáns hívő szembenállása vallása igazságával közvetlenebb, egyénibb, mint a középkori katolikusé volt. Az eszmeközvetítés már nem az Egyház monopóliuma, a hívőnek magának, a maga útján kell személyes hitre szert tenni, hogy üdvözüljön. Ennek eszköze pedig a bibliaolvasás és az elmélkedések. A reformáció legmaradandóbb újítása: az **autonóm személyiség** vagyis az az embertípus, melyet többé már nem a tekintély tisztelete tart meg hitében, hanem személyes meggyőződése, s aki kész meggyőződéséért szembefordulni a legnagyobb földi hatalmasságokkal is.

A reformáció hatása a gazdasági életre

Amint már előző tanulmányunkban említettük, a reformáció jelentős hatással volt a **gazdaságra**, mivel pozitíven megváltoztatta a munkaszemléletet, szembeszállt a római katolikus egyház kamatszedési tilalmával a tisztességes kamat védelmében, s ezáltal szilárd ideológiai alapot biztosított a kibontakozó kapitalizmus további fejlődéséhez. Szociológusok és történészek kezdték kutatni a protestáns vallás hatását a kezdődő kapitalizmus 16. századi gyökereire, elutasítván a klasszikus közgazdászok álláspontját, miszerint csak a tiszta materiális erőknek volt ebben szerepe. **Weber Max** (1864-1920), német szociológus, tudományos munkásságának jelentős részét a vallás-szociológiai kutatások alkották. Ezek alapkérdése az volt: hogyan hatottak a különböző vallások a társadalomra, a politikára és a gazdaságra. Egyik leghíresebb műve, amely 1905-ben jelent meg: **A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme** *(Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalizmus).* Weber szerint a keleti és nyugati civilizáció fejlődése közötti különbség oka elsősorban a vallás. A nyugati civilizáció fejlődésének vizsgálata során Weber arra a következtetésre jutott, hogy a protestáns eszmék, elsősorban a kálvinista, meghatározó, pozitív befolyással bírtak a nyugati társadalmi intézményekre és az amerikai (USA; Kanada) valamint az európai (Anglia, Németország, Hollandia, Svájc, skandináv országok) gazdaságaira, de egyben azt is kihangsúlyozta, hogy ezek az eszmék nem egyedüli tényezők voltak ebben a fejlődésben. Rámutatott arra, hogy a protestantizmus, különösen a kálvinizmus, támogatja a gazdasági haszonra való törekvést és a világi tevékenységeket, olyannyira, hogy ezeknek pozitív szellemi és erkölcsi jelentést ad. Ez ugyan nem volt ezeknek az eszméknek a kifejezett célja, hanem csupán egyfajta melléktermeke, mégis ez a melléktermék szükségszerűen következett a protestáns tanítások belső logikájából. Ugyanis, az ezeken a tanításokon alapuló életvezetési tanácsok támogatták (közvetlen és követve) a gazdasági haszonra való törekvésen alapuló tervezést és önmegtagadó életvitelt, vagyis, a **megtakarításokat (tőkefelhalmozás)**. Továbbá, a protestantizmus fölmagasztalta a világi tevékenységek mindegyikét, "hivatásoknak" („Beruf") nevezve őket, amelyek gyarapítják a **közjót**, amelyeket megáldott az Isten, ezek a maguk módján épp annyira üdvösek és üdvözítők, mint bármelyik "szent" tevékenység. Az a protestáns nézet, amely szerint az élet valamennyi területe szent, amennyiben azt Istennek ajánlják, és isteni célkitűzésnek szándékába állítják, alapvetően meghatározta a munkáról vallott össztársadalmi felfogást.

A középkori római katolikus egyház tanítása hagyományosan közönyt mutatott a földi javakkal szemben, jobban a túlvilág felé irányult, mint a protestáns egyházak. Például, a vallási jámborságot a világtól való idegenséggel magyarázta. A protestantizmus viszont a mindennapok vallását jelentette: míg a katolikusoknál a bűnt megbánás majd gyónás követi, addig a kegyelmi állapotban lévő protestáns élete racionális keretek között zajlik. Az a gondolat, hogy a rendszeres és módszeres munka megvéd a kísértéstől, az időfecsérlés pedig bűn, a hivatás gondolatán alapuló racionális életvezetés elterjedéséhez vezetett, ami végső soron a kapitalizmus kialakulását segítette elő. A protestáns etika megszabadította a javak szerzését a tradicionalista etika gátlásaitól, úgy rombolta le a nyereségvágy korlátait, hogy nemcsak legalizálta, de egyenesen isteni akaratot látott benne. Ugyanakkor, a Weber által az irracionális keleti típusú kapitalizmussal szembe állított nyugati kapitalizmus, nem csupán felszabadította a szerzési ösztönt, de egyben meg is fékezte azt a fogyasztás korlátozásával, ideális feltételeket teremtve a **tőkeképződésnek** vagyis az **eredeti tőkefelhalmozásnak (akkumuláció)**. Ma, amikor már az utilitarista világiasság (szekularizáció) uralkodik az egész világon, a győzedelmes kapitalizmusnak nincs többé szüksége a vallások által közvetített túlvilági hatalmak erkölcsi támogatására, de a 16. századi nagy átalakulás beindulásában döntő szerepet játszottak a protestáns eszmék.

Unger László (Genf)

S. Csoma János

Két vers

kancsali szemmel
virrad a reggel
ásít a város
sármos ég alatt
túléltük ezt is
jövőbe mártjuk
a jelenkori lábakat
indulunk. s közben
kezünkbe vesszük
a halhatatlan tárgyakat.

•

hadd legyek híved
fölkúszván az értelem
síkos fonalán
egészen a pontig,
hol lehetővé válna
valóságod felismerése.

Jókai Anna álarc nélkül

Ha hinnénk a számkombináció bűvös erejében, ugyancsak megigézhetne a „Nemzet Művésze" utolsó kötetének keletkezéstörténete: 2015. pünkösdvasárnap fogott írásába, és két évre rá, 2017. pünkösd hétfőjén halt meg, közvetlen, mielőtt a könyv elhagyta a nyomdát. Teljesült az író kívánsága, ugyanis kikötötte, műve csak halála után kerüljön az olvasóközönség elé. Ilyen megvilágításban akár kairoszt is említhetnénk, vagy kegyelmi állapotot, ami Jókai Anna földi pályájának utolsó fejezetét töltötte ki. Amúgy is befejezettnek nyilvánította életét, s fő foglalatossága lett: készült a halálra.

Az ilyen bevezető után nem egészen felesleges megemlíteni, hogyan kerültem az Átvilágítás tulajdonába: Jánosi Antal tisztelt meg vele, utoljára ő készített portréfilmet Jókai Annával. Éppen látogatóban voltam náluk, s ahelyett, hogy kizárólag a háziakkal társalogtam volna, a könyvet bújtam. Végére jutva az volt a benyomásom, mintha farkasverembe keveredtem volna. Egyrészt nagyon felcsigázott az egyfajta életgyónásnak mondható vallomásaival, másrészt nyomasztóan hatott mindaz, amiről és ahogyan vall Jókai Anna a személyes elfogultság fokán. Korábbi szorongásos depressziója átsüt sorain. A magyar irodalom nagyjaként egészen nyilvánvaló lenne a viszonyítás, összehasonlítás az életmű és életpálya között, mégis, úgy vélem, tévúton jár, aki Jókai Anna személyét, személyes életét művei függvényében mérné fel. Így van ez, annak ellenére, hogy spirituális realizmusnak nevezett munkái mindennapi (magán)élete, megtapasztalásai lecsapódásaként születtek meg.

Az irodalomtörténészeknek ugyan van mit kibogozniuk, csakhogy a művek legfeljebb boncolásul igénylik a „visszakapcsolást": ki, kicsoda, és miért éppen így vagy úgy befolyásolta az ábrázolást, mert így talán könnyebb rákattintani a dolgok nyitjára. Amennyiben elvonatkoztatunk, eltekintünk az életbeli vonatkozásoktól, a „járulékoktól" függetlenül is lehet, sőt, kell érzékelni és értékelni az egyes alkotások mikéntjét, minőségét. Igen, mert a művészetben a „késztermék" a fontos és mérvadó.

Jókai Anna önátvilágítása elsősorban nem irodalmi alkotás, hanem lélektani kitárulkozás, és erről az oldalról tekintve tanulságos és fontos: egy ember, asszony élete, vagy legalábbis az, amit megmutat magából. Annyira személyiségének foglya, hogy eleve feltolakszik a kérdés: vajon, ha meglett volna a módja, hogyan nyilatkoztak volna/nyilatkoznának, elsősorban azok a férfiak, akiknek – ha csak átmenetileg is – házastársként Jókai Annához kötődött sorsuk. Vonatkozik ez természetesen szüleire, családjára és az általa emlegetett irigyeire is: gyermekkorától idegennek érezte magát, mert nem értették meg. Fő mozgatója az elhivatottság érzete, tudata, utóbbi hiúsággal és türelmetlenséggel párosultan a híresség kényszerérzetével bontakozott ki. Ezzel terhelten eleve adottak voltak a konfliktusos helyzetek, és csak ezek után következett a szintézis, az elért feloldódás, harmónia élményével, amit harmadik házassága nyújtott neki. Vallomása szerint istenhite és szokatlan önfegyelme óvta meg (legalábbis kifelé) az ismételten fenyegető teljes összeomlástól.

Nem példa nélküli ez az asszonysors, mégsem hasonlítható másokéhoz: életre szóló feszültség az elviselhetetlenségig, telis-tele vágyakozással a beteljesülés, a boldogság után. Legfeljebb annyira tanulságos, hogy senkinek sem jár ki az üdvösség, de azért küzdeni kell érte. Az egyedüllét mint az élet alapeleme mégis a példák, összehasonlítások segítségével talán könnyebben elviselhető. Jókai Anna ugyan nem vádol senkit, mégis úgy írja le konfliktusos helyzeteit, mintha kizárólag másokon múlott volna ezek létrejötte, amik történetesen a házasélete vonatkoztatva a válással sem fejeződtek be. Ellenállhatatlanul bonyolította kapcsolatait, mint kimutatja, minden fölényérzete ellenére mennyire függő helyzetben volt egész életen át. A férfi-nő kapcsolatnak feloldhatatlan görcse, a deus ex machina megoldásig, hogy harmadik férje mintegy szolgálatába szegődve már a szeméből is kileste minden kívánságát.

Végül is ez a harmonikus kapcsolat azt eredményezte, hogy a közéletbe vonult írónő könyve második felében inkább naplóként jegyzeteli szerepléseit, sokasodó kitüntetéseit. Most már nem szenvedte meg annyira az ünneplések közötti magányt. Ötvenévesen nyílt meg a politikai élet iránt, felfedezve végül, hogy elhíresedve neki nemzeti feladata van. Szinte prédikátorként járta az országot, nem is említve, hogy az Írószövetség elnökeként is jeleskedett.

Tanulságok – következtetések? A hívő ember sem mentesül a szinte elviselhetetlen megpróbáltatásoktól; nincs recept, ami szerint minden helyzetben kézben tarthatók a dolgok, vagy ha igen is, a beleroppanásig torlódnak az emberi együttélést veszélyeztető konfliktusok. Jókai Anna „eredeti bűnként" – mint általában mindenki – alkatában hordozta mindazt a romboló anyagot, ami ösztönösen vezetett a nélkülözhetetlen emberi kapcsolatok szétrobbantásához. Ebből egyedül a néppel-nemzettel való közösségvállalás jelentett számára kiutat. Nem felejtve könyvsikerei lelki egyensúlyt teremtő erejét.

Jókai Anna: Átvilágítás. Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2017, 303 old. *-deák-*

Hegyek árnyékában
– Bruegel-kiállítás az Albertinában

Egy hegytetőn állunk, szemléljük a vidéket, a távolba vesző folyót, amely talán nem is annyira távolodik tőlünk, mint inkább felénk, a kép szemlélőinek irányába kanyarog. Apró falvak, házak körvonalai bújnak meg a völgyben. E kép lehetne talán a romantika nagy alkotójának, Caspar David Friedrichnek is a műve. Mégis Pieter Bruegel egy korai tájképe előtt állunk, beleveszünk a részletekbe, a barna toll vonalainak hullámzásába, felhők gomolyognak a papíron, valaki éppen egy ösvényen halad a távoli falu felé, s mi, a kép nézői valahonnan még távolabbról vesszük szemügyre mindezt. Egyetlen pillanat: a hegyek, a felhők vonulása, a vándor egyetlen lépése és a folyó áradása.

Bruegel tájképei vezetnek be bennünket az Albertina Múzeumban szeptember 8-án nyílt kiállítás tereibe, s az az érzésünk, hogy a kiállítás tematikusan elrendezett termeiben folyamatosan „ereszkedünk": a hegy tetejéről le, egészen a faluba, a legszegényebb emberek kunyhóiba. Bruegel rajzainak szemlélése közben óhatatlanul feltűnhet a kiállítás látogatója számára, hogy a tájképek madárperspektíváját fokozatosan váltja fel a kiállított alkotások alacsonyabb nézőpontja: a tárlat a természetábrázolások bemutatása után a paraszti élet hétköznapjaiba enged bepillantást. A 15. század emblematikus alkotójának képei sokszor elődeinek, Hieronymus Boschnak és Albrecht Dürernek a látásmódját tükrözik, az általa ábrázolt jelenetek groteszk figurái Bosch képeinek szürreális alakjaival állíthatók párhuzamba. Ugyanakkor Bruegel, ahogyan a kiállítás kísérő szövegében is említésre kerül, sajátos humorral vegyíti alkotásait, az emberi esendőség ábrázolásába itt-ott belecsempész némi mosolygásra okot adó, apró részletet.

Külön figyelmet érdemel a kiállításon bemutatott évszak-sorozat, amelynek egy-egy darabja a hónapokról készült festményekkel állítható párhuzamba (közülük számos festmény a Kunsthistorisches Museum gyűjteményét gazdagítja), így például az 1568-ban készült Nyár című rajz az 1565-re datált Aratás című festménnyel mutat tematikai azonosságot. A Nyár című rajz mindazonáltal néhány elemében a korábbi, Szénagyűjtés című, itt ki nem állított festménnyel rokonítható, amelyen a festő a nyár hevében dolgozó emberek feje helyén az általuk terméssel, gyümölccsel teliszedett kosarat ábrázol.

Bruegel emberi természetről alkotott elgondolását a Hét főbűn című rézkarc-sorozat mutatja be a kiállításon, amely talán a legösszszetettebb az egész tárlaton. Nem feledkezhetünk meg azonban a kiállítás utolsó terméről sem, amely a művészi életre adott reflexióként is értelmezhető. Itt érkezünk meg a portré műfajához, és itt látható többek között Bruegel A festő és vevő (The Painter and the Buyer) című alkotása, de itt állították ki Dürer híres Melankóliáját is.

A levegőperspektívából láttatott tájábrázolások után, a hétköznapi élet groteszk valóságának ábrázolásán keresztül érkezünk el az ember egyedüli megjelenítéséig, aki a forgatagban megállva talán ráeszmél saját létezésére, és elindulhat, fel, ismét a hegyre…

Bruegel. Das Zeichnen der Welt / Drawing the World – Albertina, Wien, 2017. szeptember 8. – december 3.

Várkonyi Borbála,
a Kőrösi Csoma Sándor Program
ösztöndíjasa

Schiff Júlia

ŐSZI HAJTÁS

Dóra jobban örült volna, ha édesanyja nem a katolikus lelkészi hivatalon keresztül szerezte volna számára azt a szobát a városban, amit tanítónői kiképzése utolsó szemeszterére bérelt. Rég ki szeretett volna törni erkölcsös polgári nevelésének korzettjéből, le akart tiporni minden kerítést, irányítás, valamint felügyelet nélkül akarta végre megkóstolni a valódi életet, amiről semmit se tudott, de ami a tilalomfák mögött ígéretesen várakozott. Ám özvegy édesanyja a templom körül tiszteletbeli foglalatosságot űző asszonyokhoz fordult, hogy lányát segítségükkel nem túl drága szálláshoz juttathassa. A nagyvárosi rossz lakásviszonyok miatt amúgy se lett volna egyhamar esélye a probléma kedvezőbb megoldására. A bérbeadó gyermektelen, idős és vallásos Virág házaspár jó családból származó fiataloknak szerette volna kiadni nagy lakószobáját. Két gömbölyű emberke, akiket csak nemük különböztette meg egymástól. Dóra a bemutatkozásnál arra gondolt, hogy már csak pár hónap türelemről van szó, azután saját kezébe veheti életét. Csak miután egy sóhajjal megadta beleegyezését, tudta meg a lány, hogy átjáró szobában fog lakni. Az öregek csupán az ő szobáján keresztül juthatnak hálószobájukból a konyhába, a fürdőszobába vagy a toalettre. De megígérték neki, hogy kinti tevékenységeiket távolléte alatt fogják lebonyolítani. Dórának alapjában véve tetszett a nagypolgári ház, amely szépen gondozott kis virágos térre nyújtott kipillantást. És az egymás mellett sorakozó ablakok domború sora, amik jóformán az egész utcai falat képezték, különösen megtetszett neki. Szemben a pohárszék, a vitrin és a számára a fal mellé állított heverő. Lelki szemeivel már látta is önmagát könyveivel a nagy ebédlőasztalnál. Sehol se teregethette volna ennyire szét könyveit.

Dóra túlesett már első nagy csalódásán. Szerelme nem elutasított: nem viszonozott szerelem volt. Olyan, amit észre se vettek, pedig minden egyes pórusából kiáltott. Velejéig ható bántódás érte. Az eset egy évvel ezelőtt történt. És még mindig összeszorult a torka, megállt a szívverése, ha az akkori bérbeadó szép fiára gondolt. Zoltán csak a zenének élt. Vagy a zenefőiskolán volt naphosszat, vagy a zongoránál ült. Nem vette észre az áruló vörös foltot, ami Dóra nyakát elborította egész ruhája kivágásáig, valahányszor a ház bejáratánál, a lépcsőházban vagy a konyhában találkoztak. Néhány barátságos, részéről kissé leereszkedő szónál többre sose futotta. Egyetlen egyszer meghívta Dórát hangversenyre egy másik szomszédos lánnyal együtt. Az egész zenei előadás alatt észlelnie kellett aztán titokban, anélkül, hogy fejét arrafelé fordította volna, hogy amazok kéz a kézben ülnek mellette. Megalázottságában és sértett női mivoltában telesírta később párnáját. Most remélte, hogy az új környezetben lassanként kigyógyul majd fájdalmából.

A lány látszólag nem vette észre az öreg ember jelenlétét, aki szigorúan meghúzott választékkal, gömbölyű pocakja fölött összekulcsolt kézzel és jóakaratú mosollyal arcán megállt mögötte. Pedig minden idegszálával arra összpontosított, hogy mit is csinálhat a mögötte álló férfi. Talán csak nem szagolgatja a haját? Mit akarhat tőle? Mit settenkedik állandón körülötte? Amikor végre megszólalt az öreg, meglepetten és ellenszenvvel pillantott rá. A férfi néha halkan, bizalmasan, mintegy összeesküvésszerűen a fülébe suttogott. Azt susogta, hogy nagy élettapasztalattal rendelkezik, bevezethetné egy és más az életben fontos dologba. Máskor csak arra utalt, hogy az éléskamrában egy tányéron aprósüteményt tett számára félre. Vagy biztatta a lányt, hogy a kuglófformájú birsalmasajtból, amit felesége a vitrinbe állított, vágjon le magának egy vastag szeletet. Naponta megérdeklődte, kivel ebédelt, milyen filmet nézett meg az előző este, miért kell délután még egyszer elmennie. Dóra nem volt ahhoz szokva, hogy napi programjáról vagy cselekedeteiről számot adjon. A dolog ellenére volt. Már-már arra gondolt, hogy az egyetemi vagy az állami könyvtárba megy tanulni, de aztán csak elvetette a gondolatot. Túlságosan megszokta már, hogy visszavonulhatott saját zavartalan négy fala közé.

Az idős férfi, aki régebben, amikor még hivatását gyakorolta, könyvelő volt egy nagy belvárosi vállalatnál, most is folytatta kicsinyes, szőrszálhasogató tevékenységét. Dóra megfigyelhette a nyitva maradt ajtó hasadékán át, amint pénztári cédulákat teregetett ki egy asztalkán, az összegeket összeadta és bevezette őket egy háztartási könyvbe. Közben a fejét csóválta, elégedetlenül mormogott és nagyritkán csapta csak be elégedetten a könyvet. Dóra megvetette ezért a foglalatosságáért, mint minden egyébért, amit tett és mondott.

Lassanként hozzáfogott diplomamunkájához. Ezalatt az öregek, eredeti bizonygatásuktól eltérően, állandóan körülötte topogtak. A néni szótlanul, mindig egyazon mosollyal arcán tipegett el mellette. De valahányszor felhangzottak a szomszéd szobában a bácsi csoszogó léptei, Dóra hátán végigfutott a hideg, mert tudta, hogy ismét bejön majd a szobájába, meg fog állni mellette és kérdezősködni fog. Mint afféle féltékeny szerető, aki úgy véli, hogy már csak ha beszél valamiről, ami a másikra vonatkozik, azáltal valami módon magáévá teszi azt a rendkívüli és csodálatos életet, amit az nélküle él. De Dóra csak szűkszavúan vagy egyáltalán nem válaszolt. Napról napra növekedett ellenszenve a seszínű és pomádés hajú öregember iránt, a ráncos, fehér és aggkori foltokkal pettyezett keze, a kellemetlenül bizalmas pillantású szeme és az édeskés illat iránt, ami belőle áradt. Megkísérelte lerázni a szelíd, apai öreget. Ezenközben nyomorúságosan érezte magát, mert természete ellenére szinte állandóan morcos és durcás volt. Szerette volna, ha az öreg inkább korábbi foglalatosságainak szenteli volna magát, például ha énekelt volna a templomkórusban. Csak őt hagyná békén.

Az élet igazságtalansága elkeserítette. Miért nem figyelt fel rá mint nőre Zoltán, aki korban hozzá illett volna, miért volt pont ő kitéve az öreg ember erotikus kapcsolatok iránti fokozott szükségletének és lett tárgya ennek a nyilvánvaló késői szerelemnek? A férfi már túl lehetett a nyolcvanon, ehhez a korhoz inkább bölcs higgadtság és nem a féltékeny szerető megszállottsága illene. Miért nem megy már, mint azelőtt, a környező élelmiszerüzletekbe a legolcsóbb árut kinyomozni? Vajon a néni nem vett semmit se észre? Vagy a ház többi lakói? Dóra úgy érezte, hogy kelepcébe esett, saját tapasztalatlansága és nevelése kelepcéjébe, és hogy ebből a csapdából nem tud többé szabadulni.

A változás első jelei még mulattatták Dórát. Hogy az öreg fényesre koptatott, elviselt házikköntösét zakóra cserélte fel. Hogy dupla tokája alatt újabban csokornyakkendőt viselt. Hogy már nem papucsban csoszogott, hanem cipőt viselt és rugalmas apró lépésekkel járt-kelt a lakásban. Arca szinte ragyogott az életkedvtől. De a bácsi megváltozott viselkedését nem is lehetett volna ignorálni. Mert nem álldogált már álszent pofával a közelében. Rimánkodni kezdett. Tekintetével, arckifejezésével, testének egész tartásával könyörgött. Magatartása Dórával szemben lassanként szemrehányó, sőt, vádoló lett. A lány eddig még iránta érzett csekély részvéte is iszonyattá változott. Amint megérezte közeledését, vagy ha végigsimított vállán vagy haján, azonnal kivonta magát testileg a másik érintésétől. De legközelebb megint csak kiügyeskedte az öreg a nyert fizikai távolság csökkentését.

Dóra államvizsgájában reménykedett. Minden vizsgára módszeresen készült, igyekezett erejét okosan beosztani és az utolsó vizsga előtti áttanult éjszaka után rövid alvást engedélyezett magának. Hirtelen azzal a bizonyossággal riadt fel, hogy figyelik. A mélyen fölé hajló bácsi volt az. Szeméből könnyek gördültek párnás arcára. Dórát borzalom fogta el, villámló szemekkel elhúzódott tőle és paplanja alá bújt.

Kívánsága szerint kinevezték tanítónőnek egy vidéki iskolába. Bekvártélyozta magát egy kedves, vidám kolléganőhöz. A kollégák szívélyesen üdvözölték és bevezették feladatkörébe. Az első osztályt utalták ki számára. Dóra tudta, hogy az első években nagyon sokat kell majd dolgoznia, hogy a négy elemi számára szükséges tanterveket és szemléltető eszközöket előállítsa. De ez nagyon is kapóra jött neki.

Amikor a postás egy reszketeg kézírású levelet adott át neki, rossz előérzettel nyitotta ki a borítékot. Az öreg azt írta, hogy nagyon hiányolja és jövendő életére vonatkozó tanácsokat osztogatott. Arra is utalt, hogy a faluban igen jól ismer egy családot, ahol a háború alatt néhány hétre meghúzta volt magát. Fiatalkori emlék. Most külön postával megkérte az öreg házaspárt, kísérné figyelemmel a fiatal tanítónőt.

Dóra majd megpukkadt mérgében. Tudta már, hogy az öreg megbízásából kémkedni fognak utána. Majd, miután a levelek heti ritmusban érkeztek, házigazdája kikotyogta a tanáriban, hogy Dórának vén tisztelője van. A kollégák vég nélkül csipkelődtek. Dóra sose válaszolt a levelekre és valamikor felbontatlanul a szemétbe dobta őket. Talán csak sikerül a viszonyokat így tisztáznia, gondolta.

A tanév vége felé elmaradtak a levelek. Dóra megkönnyebbülve lélegezhetett fel. Nem is törte a fejét az öreg hirtelen elnémulása fölött. Úgy érezte, végre elérte célját. De egy nap ismeretlen idős férfi kereste fel odahaza. Bemutatkozott mint Virág Tibor régi barátja. Halálának hírét hozta el Dórának. Szemmel láthatóan elérzékenyülve mondta el, hogy barátja a betegség minden jele nélkül egyszer csak nem akart már enni és nagyon lefogyott. Rövidesen már csak önmaga árnyéka lett. Naphosszat mély levertségbe merülve üldögélt csupán, aminek okát senki se tudta megfejteni. Azután csendesen meghalt.

Dóra nagyon különösen érezte magát egy csapásra. A bűnösség leheletnyi és mégis mázsás tudata egy székre nyomta. Megbánást érzett. Kézmozdulattal búcsút vett az idős férfitől. Talán minden másként alakult volna, gondolta, ha nem lett volna túl érzékeny és elfogult. Tibor bácsi az az apa lehetett volna számára, aki oly korán kilépett életéből, hogy semmiféle emléke sincs róla. Talán ez volt az apai öregnek a szándéka is, csak ő értelmezte tévesen. És a talán félreértett és soha vissza nem forgatható történtek felett keservesen elsírta magát.

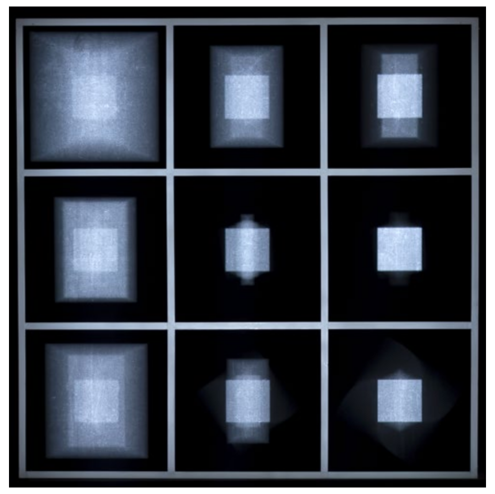
Quadrat

BÉCS EMIGRÁNS MAGYAR SZEMMEL

Befejező rész

Bécs felfedezése és meglátása emigráns magyar költő ráérzésével és szemével. Mik is azok a jellegzetességek, amik egészen egyénileg, sajátságosan fogalmazódtak meg? Ha sorra vesszük az egyes parkokat, épületeket, nem sok eredetit lehet felfedezni, mert például a Stadtparkban Straußt láttatja, aki asszociatív módon húzza a Kék Dunát (12. old.). Hasonlóan képeslapszerűek a város ismert tereit, épületeit bemutató leírások, vagyis ebben a vonatkozásban Kannásnak nem sikerült alkotnia eredetit. Talán *A dóm* képez valamelyes kivételt, amennyiben réten fél lábon álló gólyának látja, s körötte csillag-békák brekegnek. (13. old.). Ebből a hasonlatból is kikandikál a régen elfelejtettnek vélt múlt. Egészen mások a leíróan láttató "körséták", mert ezekben összképpé állnak egybe a belső látásmódban elvonttá avatott mozzanatok. A már idézett *Duplafekete* ebben a "felsorolásban" a bécsinek és a bécsi magyarnak impregnáló ötvöződése, a kötet csúcsteljesítménye a *Távol a város*hoz hasonlóan. Emitt elmélkedően elemző filozófikus szemlélődésben jelenik meg a város a hozzá kapcsolódó képekkel, gondolatokkal, nem nélkülözve az őszbe hajló hangulatot. (53. old.)

Szintén más, távlatokat nyitó látásmód nyílik a Bécsi erdő magasán: A Kahlenbergről három határt látni a város mellett elsiető folyammal (Pastorale, 22. old.), a Leopoldsberg magaslatáról – ismét utolérik emlékei – újra más arcot mutat a Duna, nyomatékkal zárva: de tudod, keletre folyik. (Kilátón, 75. old.). És mindenütt a visszatérő múlt: sötétben a Bécs IV. kerületi Margarethenben járva hársfáival a budapesti Józsefváros dereng fel. (Margarethen, 30. old.), A Karlsplatz-i templomot emlegetve itt is jut eszébe, bevallva, mennyire éhes minden hírre, amik kívülről – mindenekelőtt Magyarországról – jönnek, nyilvánvalóan áttételesen, közvetett "utánagondolással", és ez is olyan éthoszt idéz, ami elszakíthatatlanul a múltat ébreszti, (Hírek, 49. old.) különösképpen az illatozó hársfák (Hársfaillat, 46. old.). Tematikailag ezt felülmúlja a *Látogató a Westbahnhofon* (76. old. folyt.). Valamikor aztán elszabadul a múltidézés rohama és mindent lehengerelve árad széjjel térben és időben: A Naschmarkton szőlőt vásárol, mert az, ha drágább is, magyar és édesebb... Alvajáróként a hazai szüretek élménye özönli el, s nem ügyelve másra, elgázolják, szőlőjét pedig széttapossák (Naschmarkti ballada, 64-67. old.). Ez a valóságosnak tűnő eset tragikus kimenetelével szimbólummá burjánzik, olyannyira, hogy túláradó megörökítése az emigráns lelkület görcsét, reménytelen zsákutcáját szuggerálja ugyancsak kórtanilag.

Kannás Alajos számára az emigráns lét kevésbé politikai magatartás, mint inkább ténykérdésként lelki-szellemi irányultság, állapot. Nem képzelődés, a valóságtól való elrugaszkodás, nem is honvágy, ehelyett a már említett traumának természetessége és elviselhetősége, ahogyan ő ezzel kötetében birokra kelt. Mintha szükségszerűen ki kellett volna tölteni valamivel az állandósult hiányérzetet. Bármennyire kínzó is, elfogadja, hogy Bécs nem jöttére várt, s ezért álarcosan más arcot kell ölteni kifelé mint befelé, s a panaszkodásnak nincs helye.

Ne panaszold, hogy Pest azért más,
ne kérdezz fázva, félve!
A megszököttnek egy joga
maradt: a szenvedése. (Jogfolytonosság, 43. old.)

És ebben az állapotban elkerülhetetlen a politikummal való szembesülés, elutasítás. Az 1959-es *Világifjúsági találkozó*ról nála szokatlan, szarkazmusnak beillő kifakadással írja le, hogyan, milyen mezben vonult be Bécsbe a Béke és Barátság harsány jelszavával felcicomázott ingyen utazás. És ebben a harsonázásban, léggömb eregetésben tör fel belőle a kérdés: De milyen béke és milyen barátság?

Mert mi ismerjük egy November-hajnal
dermesztő békéjét
és egy Június-éj
könyörtelen barátságát

Az ítélet jogerős
Az ítéletet végrehajtották (73. old folyt.)

Böröndi Lajos

Október: vér hava

Vázában virág egy csöppnyi
Sárga a vörösben játszik
Ősz napoz a kinti fákon
Elvérzett hát ez a nyár is
Langymeleg tea a szájban
Vérszínű lesz minden vászon
Hullnak a levelek hullnak
Ladikját készíti Kháron
Október vér hava látszik
Elindul a három pásztor
Megváltót keresni ebben
A zavart beteg világban
Most még béke napozik
Megpihen egy-egy levélen
Éjszaka azért már érzed
Lopakodik a sötétben
Háború jön és a festék
Beszárad alszik a vászon
Elgurult gyöngyszem az élet
Vércsepp a hűlő hazában

JELEN SZÁMUNK KÉPEI
Intermediális dialógus több szinten

Ha végignézzük Bortnyik Éva és Tubák Csaba több mint három évtizedes munkásságát, egy nagyon szervesen felépített, konzekvens, fegyelmezett alkotói magatartás példája áll előttünk. Kezdve a nyolcvanas években készített, még szuper 8-as filmet felhasználó fényinstallációktól, egészen a computeranimációt alkalmazó legutóbbi munkákig, amelyek Tubák Ádámmal közösen készültek, látható, hogy az alkotók érdeklődése néhány alapvető kérdés megfogalmazása, pontos definiálása, művészi (esztétikai) körbejárása körül bontakozik ki, egyre árnyaltabb válaszok (fényinstallációk), fény-képek, fény-mozgóképek létrehozásán keresztül. A „dialógus" meghatározás valójában az egész életműre érvényes kategória, hiszen valamennyi mű esetében egy passzív vagy passzívabb tárgyi felületre vetített mozgó, aktív fénykompozíciókról van szó, ezáltal egy olyan virtuális, csak a vetítés idején befogadható mű megjelenéséről, amely rendkívül pontos definiáltsága és kidolgozottsága ellenére spontánnak, frissnek, állandó megújulásra késznek mutatkozik és folyamatosan fogva tartja, sok esetben egyenesen lenyűgözi a néző figyelmét.

A fényinstallációkkal kapcsolatban rendszerint felbukkanó kérdések sorában az első általában a látott mű hovatartozását illeti, éspedig két, egymással szorosan összefüggő szempontból. Az egyik a valóság vagy illúzió kettőssége által meghatározható gondolati keretben keresi a fényalkotások helyét (ide tartozván az a konkrét kérdés is, hogy mi a mű? a vetítés idején látható fény-alkotás, vagy az az egész, amely a kialakítás egész folyamatát magában foglalja?), a másik a tudományos gondolkodás és a művészi intuíció mint alkotói elv érvényesülése a munka során és eredményében.

Boros Judit

KARL RENNER DEHEROIZÁLÁSA

Még akit nem érdekel különösebben a politika, az is felkapja a fejét, ha kézbe veszi és el is olvassa a németországi **Richard Saage** politológus nemrég megjelent, több mint négyszáz oldalas művét. Ebben a minőségében adta a fejét a Renner-kutatásra, aminek eredményeként több vonatkozásban kíméletesen kritikus, ugyanakkor összetett mű került kiadásra.

A szudéta-német környezetben született **Karl Renner (1870–1950)** élete ugyan ismert, jellemének, cselekedeteinek megvilágítása azonban ismételten akadályokba ütközik, oly értelemben, mennyire oldhatók fel az ellentmondások. A szerző mintegy Karl Lueger (1844–1910), Bécs polgármestere tűrhetetlenné vált antiszemita mivolta miatt mindjárt a bevezetőben kitér Renner esetleges antiszemita megnyilvánulásaira is. Mint ismeretes, Lueger nevétől megfosztották a körút egyik szakaszát, és 2012-ben Universitätsring-re változtatták. Ezzel párhuzamosan a szerző apró részletekig jegyzi Karl Renner vélt antiszemita „elszólásait", amelyek legerősebbike mindjárt a II. világháború végeztével hangzott el: *„…nem hiszem, hogy Ausztria jelenlegi hangulatában még egyszer megengedné a zsidóknak, hogy családi monopóliumokat építsenek fel. Biztosan nem engednénk meg, hogy Kelet-Európából új zsidó közösség településjön ide, miközben saját embereinknek nincs munkájuk."* (319–320. old.)

A szakavatott Richard Saage óvakodik a személyes állásfoglalástól, kritikától, ezért inkább egymás mellé állítja a tényeket és véleményeket. Renner személye államelnöki mivolta ellenére kizárólag belső, pártpolitikai elbírálásban részesül (Fritz Adler, Otto Bauer). Kényesen kerüli/mellőzi történetesen a keresztény-demokrata/néppárti harcostársak-ellenfelek vélekedésének ismertetését, így aztán óhatatlanul az egyoldalúság vádjával lehetne illetni. Az eddigi leíró-elemző életrajzok után nagyon fontos lett volna ugyanis Renner jellemének pszichológiai vizsgálata, nem is említve az etikai-morális oldalt.

Karl Renner tüneményes pályájával kapcsolatosan feltétlen ide kívánkozik, hogy szülei 16./17. iker gyemekeként rendezett falusi-paraszti környezetben született Morvaországban, 15 éves korára viszont elárverezték a birtokot; szülei szegényházba kerültek, testvérei meg szétszéledtek. Az ifjúnak mégis sikerült elvégezni a középiskolát, miközben módos polgári családoknál nevelősködött, ezzel a kenyérkereseti lehetőséggel egyetemistaként Bécsbe kerülve is élt, mígnem egyik professzora ajánlására a Parlamentben jutott könyvtárosi álláshoz. Az egyetemen baloldali diákmozgalmakba kapcsolódott be minden pártpolitikai elkötelezettség nélkül, mígnem az 1907-ben bevezetett általános választójog válaszútra térítette, azaz belépett a Szociáldemokrata Munkáspártba. Ettől kezdve jogi tanulmányai befejezésével politikai pályára lépett, de különböző újságcikkei, tanulmányai révén addigra már eléggé ismertté vált.

Hosszas elemzés helyett Renner politikai pálfordulásainak három súlypontját kell kiemelni. Az I. világháború kezdetén a Szocialista Internacionálé országonként a hadviselés mellett döntött, így Ausztria proletáriátusa is ezt az utat követte. 1917-re Oroszország kiválása ellenére kritikussá vált a Központi Hatalmak helyzete. Renner – részben szembe helyezkedve pártja bal szárnyával – feltétlen kitartott a monarchia fennmaradása mellett, majd pedig mintegy Friedrich Naumann Közép-Európa tervét felkarolva a közép-európai államok szövetsége mellett kezdett érvelni. Látva a jövendőbeli utódállamok elfordulását, már korábban is hangoztatott németpártisága a Németországgal való egyesülésre késztette. Az 1918 október-novemberi események következtében szembe fordult a monarchia elvével és a köztársasági államforma mellett tört pálcát, de nem érte be ezzel, hanem a parlamentben keresztülvitette a Habsburgok vagyonának elkobzását és a leköszönt uralkodó száműzetését. Egyedüli megoldásként maradt volna az egyesülés Németországgal, ezt azonban megtiltották a győztes hatalmak. A párizsi béketárgyalásokon Renner vezette az osztrák delegációt. A feltételeket elfogadta, hazajőve pedig a békeszerződés mellett foglalva állást megszavaztatta a parlamenttel (igaz, a területvesztéseket részben sikerült pótolni Burgenland megszerzésével).

Mindezt 1918 őszétől államkancellárként cselekedte, csakhogy az 1919-es választásokat követően, amikor a szociáldemokraták szerezték meg a legtöbb mandátumot és a keresztény-demokratákkal valamint a német-nemzeti párttal alkottak koalíciót, az 1920-as választások a szociáldemokraták lecsúszását és a koalíció felbomlását eredményezték, ennek következtében Renner parlamenti képviselőként ellenzékbe vonult pártjával, amin belül Otto Bauer személyében állandó súrlódásokra került sor. Renner így élte meg az 1927-es, ill. 1934-es polgárháborús eseményeket, 1933-ban a pártok feloszlatását és a Parlament kikapcsolását, ami Engelbert Dollfuß országlásába, majd meggyilkolásába (1934) torkollott. A koalíció felborulása, s az I. Köztársaság csődje azzal magyarázható, hogy az együtt haladás helyett külön-utas, egymás ellen szegülő pártpolitika következett, aminek szociáldemokrata oldalról Otto Bauer, keresztényidemokrata oldalról Ignaz Seipel volt kiengesztelhetetlen megszemélyesítője (158–159. old.)

1938-ban a marxista-szociáldemokrata Renner politikai gátlástalanságának újabb bizonyítékát szolgáltatta: önként behódolt Hitlernek, Ausztriának a Német Birodalommal való egyesítését jelentő népszavazás mellett nyilatkozott. Az ezt követő cseh protektorátus létrejöttét is fenntartások nélkül üdvözölte. A nácik ugyan Gloggnitz-i villájában házi-fogságra ítélték, de épségben élte át a II. világháború időszakát. 1945-ben a szovjet csapatok bevonulásakor nyomban és önként jelentkezett a főparancsnokságon, azt hangoztatva, hogy ő képes és hajlandó kormányalakításra. Ennek érdekében kínosan szolgalelkű levélben fordult Sztálinhoz. Ennek eredményeként szovjet fegyveres segédlettel átmeneti kormányt sikerült alakítani, bár ezt nem ismerték el a nyugati szövetséges hatalmak. De ez is átmenetinek bizonyult, ugyanis az 1945. novemberi választásokon már Ausztria valamennyi felnőtt polgára az urnákhoz járulhatott. Ennek eredményeképpen a Néppárt szerezte meg a legtöbb szavazatot (85 néppárti, 76 szocialista párti, 4 kommunista képviselő); ezzel vette kezdetét a sok évtizedes vörös-fekete koalíciós kormányzás.

Karl Renner átmenetileg ismét államkancellár lett, hogy aztán 1945 decemberében érdemei elismeréseként államelnökké választják. *Pater patriae* szerepben egyike lett azon új út elindítóinak, amely 1955-ben az Osztrák Államszerződéssel a II. Osztrák Köztársaság függetlenségét eredményezte. Ebben az összefüggésben nélkülözhetetlenné vált az 1943-as moszkvai értekezlet egyik kitételéből eredeztetett mítosz, éspedig Ausztria *„Hitler első áldozata"*. Renner, persze nem csak ő, de a hivatalos Ausztria is következetesen és sikeresen játszotta végig ezt a szerepet. Ma már – nevezetesen az ország EU tagságával – lehet erről is beszélni. Néhány évvel ezelőtt Heinz Fischer államelnök a köztársaság kikiáltása napján (április 27.) rendezett ünnepi beszédében beismerte a jámbor hazugságot *(es war eine fromme Lüge).*

Rennert különösen szociáldemokrata elvtársai bírálták „rugalmassága" miatt, ami nem meglepő, hiszen ő a maga nemében revizionista volt, ismételten a Marx utáni fejlődést vette figyelembe. Meggyőződéses evolucionista nézeteket vallott, a forradalmi utat határozottan elvetette, s a pártpolitikai korlátokon túltekintve a proletár-polgári összefogást hangoztatta. A párton belüli kritikusaival szemben az osztályharccal és a proletárhatalommal kapcsolatosan úgy érvelt: *Cselekedni más mint érvelni. A politikai élet gyakorlatának a helyhez, időhöz és a körülményekhez kell igazodnia* (331. old.). Talán ez a vélekedése ad magyarázatot a felsorolt, túlságosan változó magatartására. A II. Osztrák Köztársaság lényegében ennek az alkalmazkodóképességnek lett az eredménye: akár korábbi elvek feladásával túllépni a tegnapon. Karl Renner mint politikus és államférfi ennek a típusnak volt megszemélyesítője.

Richard Saage: Der erste Präsident. Karl Renner – eine politische Biografie. Paul Zsolnay Verlag, Wien 2016, 415 old.

Kálvin János életregénye

A tanulmányok Kálvin tanaival foglalkoznak elsősorban. Ezért igazi meglepetésként jelent meg a Számadással Istennek tartozom című könyv. A történelmi regény iránti elkötelezett fogékonyságát korábbi műveivel bizonyított Tóth-Máthé Miklós ezzel a címmel az első magyar regényt írta meg Kálvin Jánosról. Mégpedig oly módon, hogy Istennek tett vallomásában-beszámolójában maga a főszereplő emlékezik vissza életének fontosabb állomásaira. A cselekmény folyamatosságából adódóan mozaikregény. A Jean Calvin születésétől haláláig (1509–1564) tartó, átfogó történet egymást váltó és kiegészítő leírásai és dialógusai tárják fel szemlélőjük előtt a főszereplő életének kiemelkedő eseményeit.

A noyoni egyház jószágkormányzójának fia testvéreivel együtt, meghatározóan édesanyja által neveltetett a vallásos életre. Édesapja a jogi pályára ösztönzi, ám Kálvin mégis inkább a teológiai terep nehezebb útját választja szellemisége kiteljesedéséül. A reformáció hitelét eltökélten hirdeti a nép körében, s ezáltal ugyan fáradságos, de kitartó munkával egyre több hívet szerez. Professzorai, barátai és felesége személyében bőven akadnak jóságos támogatói e törekvését illetően.

A reformáció bevezetése nem bizonyult fényes fáklyás menetnek, de Kálvin erejét éppen az ellenállásokat meggyőző eltökéltsége többszörözte és stabilizálta. Az Úr szándékaihoz hű igehirdetéseiben előtérbe került az emberi jóságra, azon belül is a kifinomult erkölcsre ösztönző humánus szemlélete. E regény szerzője – Debrecenben élő és alkotó ismert református író, az egykori tiszalúci lelkész fia – méltán sugallja az ember cselekedeteit igazító pozitív lelki tartalmakat, hiszen azok mutatnak helyes irányt, szabnak keretet a léthez.

Kálvin és a Szentháromság létezését tagadó eretnek, Szervét között mindvégig kibékíthetetlen ellentét feszül, hitvitájuk ügyét végül kénytelenek Isten döntésére bízni. A mintegy dúrra és/vagy mollra hangolt jelenetek a hangulati élmény színesítését szolgálják. Szinte filmszerűen képződik meg az olvasókban a helyszín, a szereplők hús-vér volta, ami akár a színpadi játék lehetőségét is magában rejti, de itt kétségtelenül az érzelmi kötődések, az indulatok kifejezése a céljuk.

Jeles barátai, mint például Théodore de Béze és Farel szinte minden lépésének tanúi. A regényt záró epilógusban Textor doktor és Brodel Froment társaságában kiderül, hogy a beteg Kálvin számos aggódó levelet kap külföldről is. „… ezek lelkileg gyógyítanak is – vallja Kálvin. – Mint az, amelyik a legutóbbi postámmal érkezett Magyarhonból. Egykori tanítványomtól, Matthias Thurytól. Azt írja, hogy hazájában engem csak Kálvin Jánosként emlegetnek, és sokan meg vannak arról győződve, én is magyar vagyok. Azt válaszoltam neki, hogy nagy örömöt szerzett a hírrel, és maradjak csak meg nekik ezzel a névvel. Azt kívánnám – tettem még hozzá –, hogy bárcsak más nemzetek reformáltjai is a saját nyelvükön említenék a nevemet! Mert ez azt jelentené, hogy lelki polgárjogot kaptam náluk, akár a magyaroknál. Létezik-e ennél nagyobb elismerés?" Ebből az idézett bekezdésből is pontosan érzékelhető Kálvin valódi szándéka, ami egyáltalán nem önző dicsekvést takar, hanem a tanainak terjedése felett érzett, közvetlen halála előtti örömet.

„Tóth-Máthé Miklós Kálvin regénye a szépirodalom formanyelvén adott reformációs ajándék, az első magyar regény Kálvin küzdelmes, hitvalló, de mélyen emberi életéről." – írja többek között dr. Fekete Károly püspök a könyv borítóján publikált ajánlásában, kifejezve óhaját: „Legyen áldás a szerzőn és a Kálvin-regény útján, hogy hozza közelebb a helvét reformáció Istentől nekünk ajándékozott hűséges szolgáját."

A reformáció 500. és a Második Helvét Hitvallás magyarországi elfogadása 450. évfordulójának ünnepére született mű szépirodalmi élvezetet és okulásra érdemes történelmi tanítást egyaránt nyújt olvasóinak.

Tóth-Máthé Miklós: Számadással Istennek tartozom. Tiszántúli Református Egyházkerület, Debrecen, 2017, 224. old.

Zsirai László

Készült a Magyar Kormány támogatásával

Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárság

Bethlen Gábor Alap

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.kozpontiszovetseg.at
www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungariseher Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:
Bodzsoni István (Szabadka), Borbándi Gyula † (Budapest), Czellár Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K.Lengyel Zsolt (München), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:
Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Martos Péter, Radics Éva, Rumpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 15,- Euro, Magyarországon 3000,- Ft, Nyugat-Európában 20,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:
Amerikában: Andrew Rekay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.
Hollandiában: Kónya Melinda. Boerhaaveplein 124. 2343 LX Oegstgeest, 00-31-71-5154287.
E-mail: melindakonya@hetnet.nl
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.
Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.
Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach
Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6
Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGirot Nr.: 756987-4.
Szlovákiában: Benyák Mária,
e-mail: mariabenyak@gmail.com
Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Bt.
H–9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.